

QUADERNS 225

Quaderns de Pastoral és una publicació del **Centre d'Estudis Pastorals** de les diòcesis catalanes. La revista és oberta i plural en l'esperit dels Concilis ecumènic i provincial. Les opinions manifestades en els diferents articles són responsabilitat dels respectius autors. El pensament de la revista només es manifesta quan ho fa constar expressament.

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals
Rivadeneyra, 6, 3r - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: *Josep M. Domingo*

Secretari: *Antoni Serramona*

Cap de redacció: *Anna-Bel Carbonell*

Consell de redacció: *Mercè Basté, Joaquim Brustenga, Ricard Casadesús, Joan Anton Cedó, Joaquim M. Cervera, Manuel Claret, Pere Milà, Joan Nadal, Antoni Román, Javier Velasco.*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana.

Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual: 31 euros

Preu d'aquest exemplar: 7,80 euros

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

sumari

Pòrtic ..... pàg. 5

I. Nova evangelització; nova etapa evangelitzadora?

Una nova etapa Evangelitzadora. Teologia pastoral,
Lliçó Inaugural del curs del CEP,
pel Dr. Xavier Morlans, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya ..... pàg. 11

Congrés de Nova Evangelització.
Resum i valoració. Manresa, gener de 2012
pel Dr. Xavier Morlans, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya ..... pàg. 35

Tornar a creure. Una experiència de nova Evangelització a Barcelona (2002-2012)
pel Dr. Xavier Morlans, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya ..... pàg. 51

II. “Missió Metròpolis” a Barcelona

Barcelona, la “Missió Metròpolis” i “l’Atri dels Gentils”
Conferència *al Col·loqui sobre la Nova Evangelització*
organitzat per la Revista “Palabra”. Madrid 12 d’abril 2012
per Mons. Lluís Martínez Sistach, Cardenal Arquebisbe de Barcelona .. pàg. 57

“Missió Metròpolis” de la lectura de fragments del llibre de Confessions de Sant Agustí amb professors de les universitats, Facultat de Teologia. Barcelona, 20 de març 2012.
Glosses de David Jou, Paraules de presentació i conclusives de Mons. Lluís Martínez Sistach, Cardenal Arquebisbe de Barcelona i lectura de 5 fragments de les Confessions. ..... pàg. 71 **3**

III. Tres mirades a la nostra realitat socio-religiosa

Radiografia socio eclesial catalana

per Fra Jordi Cervera i Valls, captuxí ..... pàg. 97

Plurals anàlisis i sentiments davant de la re col·locació social de l'Església

per Mn. Joaquim Cervera, sociòleg i rector del Gornal i membre de l'equip del CEP. L'Hospitalet de Llobregat ..... pàg. 111

Pastoral i urgències d'Europa

per P. Ferran Guillén, escolapi a Manila ..... pàg. 137

Escandalitzar o edificar?

per P. Ferran Guillén, escolapi a Manila ..... pàg. 142

IV. Miscel·lània i vida del CEP

Memòria acadèmica del Curs 2010-2011

per P. Antoni Serramona, secretari del CEP ..... pàg. 155

IN MEMORIAM. Mn. Jesús Huguet Serrano

Homilia de Mn. Jordi Orobitg, Rector de Mollerussa, del Consell de Direcció del CEP ..... pàg. 162

Una experiència pastoral, viscuda a santa Maria del Mar, Barcelona

per Mn. Ignasi Mora, Rector i Arxiprest ..... pàg. 165

V. Recensions

Amb Déu o sense, 40 Cartes creuades,

de Francesc Torralba i Vicenç Villatoro,

Ed. Fragmenta. Barcelona 2012

per Mn. Simó, periodista i prevère ..... pàg. 171

M'embolcalles amb cants d'alliberament. Espiritualitat del Salms

de Justino Martínez,

Ed. Claret. Barcelona 2012

per Javier Velasco, biblista i col·laborador del CEP ..... pàg. 175

PÒRTIC

No sempre una revista com la nostra ha de tenir un plantejament temàtic que doni unitat al número que posem a les mans dels lectors. Qui hagi seguit la trajectòria dels 225 números publicats des d'aquell llunyà 1968 observarà que s'han anat alternant números monotemàtics amb altres que recollien diversos plantejaments o experiències que, pel moment o bé per la oportunitat del tema, anaven plegades en un mateix número.

De fet una revista com la nostra, amb el seu títol inalterat al llarg dels anys, és com un quadern de notes, una aportació als pastors que ha de trobar el seu espai entre la teoria i l'alta teologia pastoral i la recepta o el recurs inestimable com poden ser i són els materials litúrgics, devocionals, catequètics, apologètics, homilègics que ofereixen les nostres institucions i ara, també, a través dels mitjans informàtics.

Si diem tot això és perquè, el que havia començat essent un "calaix de sastre", s'ha convertit en un quadern amb uns apartats ben definits i que, només de fullejar-lo, hom hi troba una certa unitat i coherència, ultra l'oportunitat. (Sigui recordat que el "Calaix de Sastre" del Baró de Maldà –recentment editat– va fer una certa fortuna tot recollint una dita molt expressiva i antiga de la nostra parla).

Molt sovint la vida, els dietaris o quaderns de lectura dels agents pastorals: rectors, vicaris, equips pastorals, consells, i de les comunitats en general s'assembla al calaix –o la calaixera– on hi cap tot; o emprant un altre símil som d'aquella gent que ha de tocar més tecles que no té un piano...

Prou sabem que les moltes activitats i cada vegada més especialitzades i personalitzades poden crear dispersió i enuig; però també sabem que hi ha una vitalitat pastoral que anima i dona cohesió a la diversitat de tasques. La vitalitat pastoral a que ens referim se sustenta naturalment en la profunda vida interior de cadascú; vida interior que no s'esgota amb la pietat i la devoció, sinó que també esdevé plena d'inquietud, de vetlla, de lectura, de creativitat, de planificació, de revisió...

El número inclou aquests apartats diversos però no dispersos. Diferents però, en el fons, complementaris.

I.- La Lliçó inaugural del CEP del Dr. **Xavier Morlans**: “**Una nova etapa evangelitzadora. Teologia pastoral**” formaria part de la Vida del Centre, (Apartat IV). Però creiem que ha d'ocupar el primer lloc, per la temàtica i per la cronologia. Més encara quan ens ha facilitat dues col·laboracions que ajuden a fer-nos una idea de tota aquesta temàtica anomenada «NOVA EVANGELITZACIÓ». En una dóna compte –molt esquemàticament, en espera dels materials definitius– del Congrés de Nova Evangelització que els bisbats de Vic i Solsona van celebrar a Manresa el mes de gener de 2012. I l'altra ve a ser l'aportació del mateix Mn. Morlans als tallers d'aquell Congrés i que ja va publicar a la revista “Foc Nou”. Sigui'ns permès, com de passada, fer constar la nostra satisfacció ja que el Dr. Mn. Xavier Morlans ha estat designat membre Consultor del Pontifici Consell per a la Nova Evangelització. A ningú no ha de fer estrany que la nostra revista li publiqui en primera plana tres col·laboracions de la seva especialitat pastoral, ara altament reconeguda.

Aquestes reflexions creiem que enllacen prou bé amb el següent apartat dedicat a dos esdeveniments de gran ressonància que ha viscut la diòcesi de Barcelona: la Missió Metròpolis i l'Atri dels Gentils.

II.- «Missió Metròpolis» i «Atri dels gentils» Hi trobareu una ponència molt aclaridora del **Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona** i President del CEP, Dr. Lluís Martínez Sistach, seguida d'una de les més reeixides i originals experiències dutes a terme en l'àmbit de l'Atri dels Gentils: la **lectura de les Confessions de Sant Agustí** amb els parlaments del Sr. Cardenal, els textos i perícopes llegits i la glossa inestimable que de cada perícopa va fer-ne el professor **David Jou**, reconegut científic i poeta. (D'aquest apartat, que constitueix una contribució del CEP i de QDP a la nova evangelització, se'n poden obtenir separates. També de la Lliçó Inaugural del Dr. Morlans que el seu dia ja fou repartida als assistents a l'acte inaugural)

També ens ha semblat bé d'oferir en un apartat (III) tres mirades a la nostra realitat socioreligiosa. Són tres mirades complementàries i des d'angles i ubicacions diverses: el caputxí P. **Jordi Cervera** i Mn. **Joaquim Cervera** des de casa nostra i el P. **Ferran Guillen** escolat a Manila que ens ofereix una doble

reflexió o consideració sobre el que ell en diu “urgències pastorals a Europa” i una aguda reflexió des d’una distància pròxima, atenta i espiritualment càlida.

IV. El número queda arrodonit amb la presentació d’una experiència que es duu a terme a la Basílica Parroquial de Santa Maria del Mar, com a lloc eminentment turístic i que ens presenta el seu rector Mn. **Ignasi Mora**.

Tampoc no volíem deixar passar aquest número sense un record afectuós i agraït a la persona de Mn. **Jesús Huguet**, el solsoní puntal de la vida del CEP i de la revista des del primer dia. La seva mort sobtada i accidentada ens va sorprendre i per això res millor que reproduir la homilia del seu amic i deixeble Mn. **Jordi Orobítg**.

Aquest record, la Memòria del curs 2010-2011 del CEP i les recensions de dos llibres per part de Mn. **Manuel Simó** i del Sr. **Javier Velasco** tancaran el número.

Un calaix de sastre com la vida mateixa. Però no tant. Amb temàtiques variades i sempre suggeridores de noves creativitats en la nostra dedicació pastoral sempre renovada.

AST

*I. Nova evangelització,
nova etapa evangelitzadora?*

Una nova etapa evangelitzadora. Teologia pastoral

Lliçó Inaugural del CEP

MN. XAVIER MORLANS, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

Introducció

El títol que m'ha estat donat per la direcció del Centre d'Estudis Pastoral per a aquesta lliçó inaugural –*Una nova etapa evangelitzadora*– trobo que evita amb molt encert d'entrada la polèmica o debat a l'entorn de l'expressió “nova evangelització” que està resultant més complicada del que podria semblar a primera vista. Per tant faré una breu al·lusió dels elements d'aquesta discussió en el primer apartat, per a centrar-me tot seguit de ple en el tema que se m'ha demanat: com en el moment actual estem davant d'una nova etapa de l'evangelització a casa nostra en el context de l'Occident postcristià i d'un món cada cop més globalitzat.

Tindrè present de forma especial l'últim document d'abast mundial que fa un cert balanç de la situació a nivell de tota l'Església catòlica: *La nova evangelització per a la transmissió de la fe cristiana*. Es tracta dels anomenats *Lineamenta* o línies de treball per recollir una primera reacció de totes les esglésies locals per tal d'elaborar el document de treball del proper Síno-

de de Bisbes a Roma a la tardor del 2012.¹

1. A propòsit de l'expressió «nova evangelització»

1.1. L'origen i el desenvolupament de l'expressió en el magisteri de Joan Pau II i de Benet XVI

El terme “nova evangelització” va ser usat pel papa Joan Pau II per primera vegada en la seva visita a Polònia l'any 1979.

«Hem rebut un senyal: que en el llinard del nou mil·lenni –en aquesta nova època, en les noves condicions de vida– torna a ser anunciat l'Evangeli. Ha començat una *nova evangelització*, com si es tractés d'un segon anunci, tot i que en realitat és sempre el mateix.»²

Joan Pau II tornà a utilitzar el terme en adreçar-se als bisbes del CELAM a Haití el 9 de març de 1983 tot preparant les celebracions del V centenari de l'Evangelització d'Amèrica llatina, en demanar dels bisbes, preveres i fidels el compromís

---

1. *La nova evangelització per a la transmissió de la fe cristiana. Lineamenta de la XIII assemblea general ordinària del sinode de bisbes*, a *Documents d'Església* 988 (15 juliol 2011) 417- 448.

2. Els subratllats en negreta són meus.

«no de re-evangelitzar, però sí d'una **evangelització nova**. Nova en el seu ardor, en els seus mètodes, en la seva expressió.»³

En un discurs molt important adreçat pel mateix Joan Pau II al Simposi del Consell de les Conferències Episcopals d'Europa l'11 d'octubre de 1983, va aparèixer la fórmula "nova evangelització" referida a la situació d'Europa occidental.

«Europa a la que hem estat enviats ha experimentat tantes transformacions culturals, polítiques, socials i econòmiques, que planteja el problema de l'**evangelització en termes totalment nous**. (...) La **nova evangelització** ha de ser inserida en les arrels comunes que estan guardades per la memòria maternal de l'Església. (...) En la nova situació d'Europa l'Església "està cridada a proposar una nova evangelització, una síntesi creativa entre l'Evangeli i la vida. (...) Ni el ferment evangèlic s'ha debilitat ni les entranyes d'Europa estan mortes. La **nova evangelització** a Europa mira endavant sense perdre la memòria històrica».

Molt referit també a Europa i als països d'antiga cristiandat, l'expressió apareix de nou a l'exhortació postsinodal *Christifideles Laici* (1988) n. 34 diferenciant diversos graus de secularització en aquests països d'antiga cristiandat:

«Hi ha països i nacions en què, en un temps, la religió i la vida cristiana van ser florents i capaces de donar origen a comunitats de fe viva i operativa, que ara estan sotmeses a dures proves i, fins i tot, més d'una vegada són radicalment transformats per la constant

difusió de l'indiferentisme, el secularisme i de l'ateisme. Es tracta en concret, de països i nacions de l'anomenat Primer Món, en el qual el benestar econòmic i el consumisme —encara que barrejat amb espantoses situacions de pobresa i misèria— inspiren i sostenen una existència viscuda "com si no hi hagués Déu". Ara bé, l'indiferentisme religiós i la total irrellevància de Déu per a resoldre els problemes, àdhuc els greus de la vida, no són menys preocupants i desoladors que l'ateisme declarat. I també la fe cristiana —encara que sobrevisqui en algunes manifestacions tradicionals i ritualistes— tendeix a ser arrencada de soca-rel dels moments més significatius de l'existència, com són els moments de la naixença, dels sofriments i de la mort. (...)

«En canvi en altres regions o nacions encara es conserven molt vives les tradicions de pietat i de religiositat popular cristiana; però aquest patrimoni moral i espiritual corre avui el risc de ser dispersat sota l'impacte de múltiples processos entre els quals destaquen la secularització i la difusió de les sectes. Només una **nova evangelització** pot assegurar el creixement d'una fe nítida i profunda, capaç de fer d'aquestes tradicions una força d'autèntica llibertat. Certament urgeix arreu refer l'entramat cristià de la societat humana. Però la condició és que es refaci l'entramat cristià de les mateixes comunitats eclesials, que viuen en aquests països i en aquestes nacions» (ChL, 34).

En aquesta mateixa línia a l'encíclica *Redemptoris Missio* (1990) l'expressió "nova evangelització" apareix clarament referida a l'evangelització dels països d'antiga cristiandat distingida de la missió *ad gentes* als anome-

nats països de missió. Així apareix en els nn. 2,4; 3,4 i 72,1.

«Noto que ha arribat el moment de dedicar totes les forces eclesials a la **nova evangelització** i a la missió *ad gentes*.» (RH 3,4).

Però, tanmateix cal remarcar que entre ambdós tipus d'evangelització Joan Pau II hi estableix un lligam molt íntim quan afirma

«En efecte, la missió renova l'Església, reforça la fe i la identitat cristiana, dóna nou entusiasme i noves motivacions. *La fe s'enforteix donant-la!* La nova evangelització dels pobles cristians trobarà inspiració i suport en el compromís per a la missió universal» (RM 2,3).

En la seva carta apostòlica *Novo milenio ineunte* (2001) ja a la recta final del seu pontificat i davant l'inici del tercer mil·lenni el papa polonès usava l'expressió nova evangelització referida a un context més ampli, el de tota l'Església i centrant l'element de novetat en el retorn als orígens apostòlics:

«Avui s'ha d'afrontar amb valentia una situació cada cop més variada i compromesa, en el context de la globalització de la nova i canviant situació dels pobles i de les cultures que la caracteritzen. (...) He repetit moltes vegades en aquests anys la "crida" a la "**nova evangelització**". La reitero ara, sobretot per a indicar que cal revifar en nosaltres **l'impuls dels orígens**, deixant-nos impregnar per **l'ardor de la predicació apostòlica després de Pentecosta**. Hem de reviure en nosaltres el sentiment urgent de Pau, que exclamava: "Ai de mi si no anunciés l'Evangeli" (1 Co 9,16).

Aquesta passió suscitarà en l'Església una **nova acció missionera**, que no pot ser delegada a uns pocs "especialistes" sinó que acabarà d'implicar la responsabilitat de tots els membres del poble de Déu. El qui ha trobat veritablement el Crist no pot retenir-lo per a si mateix, ha d'anunciar-lo. Cal un **nou impuls apostòlic** que sigui viscut com un compromís quotidià de les comunitats i dels grups cristians. Amb tot, això ha de fer-se respectant degudament el camí de cada persona i atenent les diverses cultures en les quals ha d'arribar el missatge cristià, de tal manera que no es neguin els valors peculiars de cada poble, sinó que siguin purificats i portats a la seva plenitud» (NMI 40, 1 i 2)⁴

Per la seva part el papa **Benet XVI**, en el *Motu Proprio Ubicumque et semper* del 21 de setembre de 2010 pel qual instituïa el nou Consell Pontifici per a la *Promoció de la Nova Evangelització*, recollia l'expressió nova evangelització explícitament de l'herència del seu predecessor tot afirmant:

«El venerable servent de Déu, Joan Pau II, va fer d'aquesta compromesa tasca un dels punts cardinals del seu vast Magisteri, sintetitzant en el concepte de "**nova evangelització**", que ell va aprofundir sistemàticament en nombroses intervencions, la tasca que espera **a l'Església** avui, **en particular** a les regions d'antiga cristianització. Una tasca que, si bé es refereix directament a la seva forma de relacionar-se cap a l'exterior, tanmateix pressuposa primer que res **una constant renovació interior**, un continu passar, per així dir-ho, d'evangelitzada a evangelitzadora. Que

4. Cita recollida a la conclusió dels *Lineamenta* 24, nota 85.

basti recordar el que s'afirmava en l'Exhortació postsinodal *Christifideles Laici* (segueix la llarga cita del n. 34 de ChL que hem reproduït més amunt).

Fent-me càrrec, per tant, de la preocupació dels meus venerats Predecessors considero oportú oferir respostes adequades perquè *l'Església sencera*, deixant-se regenerar per la força de l'Esperit Sant, es presenti al món contemporani amb una empena missionera capaç de promoure una *nova evangelització*. Aquesta fa referència *sobretot* a les Esglésies d'antiga Fundació, que tanmateix viuen realitats força diferenciades, a les quals corresponen necessitats distintes, que esperen impulsos d'evangelització distintes:

La diversitat de les situacions exigeix un atent discerniment; parlar de "*nova evangelització*" no significa, de fet, haver d'elaborar una única fórmula igual per a totes les circumstàncies.»⁵

I ja en l'articulat del *Motu Proprio* trobem:

Art 2: L'acció del Consell, que es du a terme en col·laboració amb els altres Dicasteris i Organismes de la Cúria Romana, en el respecte de les seves relatives competències, està al servei de les Esglésies particulars, *especialment* en aquells territoris de tradició cristiana on *amb major evidència* es manifesta el fenomen de la secularització

Art 3, 4art: Estudiar i afavorir la utilització de *les modernes formes de comunicació*, com a instruments per a la nova evangelització.

I encara en el discurs del papa Benet XVI a la primera Assemblea ple-

nària dels membres del Pontifici Consell per a la Promoció de la Nova Evangelització (30 de maig de 2011) afirma:

«El terme "*nova evangelització*" reclama l'exigència d'una *renovada modalitat d'anunci, sobretot* per a aquells que viuen en un context, com l'actual, en el qual els desenvolupaments de la secularització han deixat pesades traces en Països de tradició cristiana. L'Evangelí és sempre el nou anunci de la salvació obrada per Crist per fer a la humanitat particip del misteri de Déu i de la seva vida d'amor i obrir-la a un futur d'esperança fiable i forta. Subratllar que en aquest moment de la història de l'Església que està cridada a realitzar una *nova evangelització* vol dir *intensificar l'acció missionera* per correspondre plenament al manament del Senyor. (...) La *nova evangelització* haurà de fer-se càrrec de trobar els camins per fer *majorment eficaç l'anunci de la salvació*, sense el qual l'existència personal roman en un estat contradictori i privada de l'essencial. *Fins i tot a qui resta vinculat a les arrels cristianes*, però viu la difícil relació amb la modernitat, és important fer-li comprendre que el ser cristià no és una mena d'hàbit per a vestir en privat o en ocasions particulars, sinó que és quelcom viu i totalitzant, capaç d'assumir tot allò de bo que hi ha en la modernitat.

(...) No s'ha de pensar que la gràcia de l'evangelització es va estendre fins als apòstols i que amb ells aquella font de gràcia s'ha exhaurit (...) Aquesta font es manifesta quan flueix, no quan deixa de rajar. I va ser de tal manera que la gràcia a través dels

Apòstols va arribar també a altres, que van ser enviats a anunciar l'Evangeli,... és més, ha continuat cridant fins aquests últims dies tot el cos del seu Fill Unigènit, és a dir la seva Església difusa sobre tota la terra» (Amb cita de Sant Agustí *Sermó* 239,1).⁶

1.2. L'expressió "nova evangelització" en el magisteri pontifici com a concepte analògic i inclusiu

D'una lectura atenta i objectiva de totes les referències al concepte "nova evangelització" realitzat en l'apartat anterior crec que es pot concloure el següent:

a) L'expressió "nova evangelització" en el llarg magisteri de Joan Pau II presenta un caràcter analògic i inclusiu i no pas exclusiu.

Pel que fa als *destinatari*s de la dita "nova evangelització" si bé el "*princeps analogatum*" del terme és la seva aplicació a l'evangelització dels països d'antiga cristiandat (Europa, i encara amb diversa intensitat segons el grau de secularització de cada país) tal com apareix directament a *Christifideles Laici* (1988) i a *Redemptoris Missio* (1990); també és cert que va usar el terme referint-se a la necessària nova evangelització d'Amèrica Llatina (dis-

cur al CELAM de 1983)⁷; i que en va fer un us més genèric a *Novo Milenio Ineunte* (2001) quan en el n. 40 la crida a la nova evangelització la fa a tota l'Església i ja no remarca una diferència sobre una àrea a la qual es dirigeix especialment sinó que en tot cas apel·la a la deguda inculturació de la nova evangelització segons les característiques de cada país o regió.

L'analogia es prolonga en el sentit que en aquest darrer text (NMI) el tret que qualifica la *novetat* de l'evangelització no rau directament o exclusiva en les característiques del destinatari – més o menys secularitzat – sinó en la referència a l'*impuls motivador* cercat en els *origens*.

«(La crida a la nova evangelització) La reitero ara, sobretot per a indicar que cal revifar en nosaltres l'*impuls dels orígens*, deixant-nos impregnar per l'*ardor de la predicació apostòlica després de Pentecosta*» (NMI, 40, 1).⁸

Aquest nou ardor i nova motivació referits als orígens s'entén que cal aplicar-los a tota l'Església en tots els països i regions.

I encara un altre argument a favor de la interpretació analògica i inclusiva del terme "nova evangelització" a Joan Pau II són les referències als *mètodes, formes i expressions* de la nova evangelització en un món en

6. Traducció de l'autor a partir del text rebut per internet de Bruno Forte, Arquebisbe de Chieti-Vasto, *La "nova evangelització": un rept i una promesa*, al Presbiteri diocesà, Chieti 14 jun 2011.

7. ¿Cal considerar els variats països d'Amèrica Llatina com a països d'antiga cristiandat o són més aviat països encara en procés d'evangelització si es comparen amb el procés multi-secular de l'evangelització d'Europa des del temps dels apòstols?

8. També en el discurs als membres del CELAM el 1983 van fer fortuna expressions vinculades a la motivació com "nou ardor" Cf. nota 3.

transformació, cosa que fa pensar en l'ús dels moderns mitjans de comunicació, cosa que afecta a tots els països i no només als d'antiga cristiandat.

b) *El sentit analògic i inclusiu de l'expressió "nova evangelització" en el magisteri de Benet XVI*

Aquest us analògic i inclusiu – que no exclusiu – del terme nova evangelització és el que sembla quedar confirmat per la manera com l'actual papa Benet XVI, tot volent recollir l'herència del seu Predecessor, es refereix sempre a la nova evangelització amb l'adverbi “*especialment*” (que no “*exclusivament*”) o l'expressió “*en particular*” o “*sobretot*” en referència als països d'antiga cristiandat; també per una aplicació clara i directa del terme a *tota l'Església*, per la insistència en la necessària *renovació interior de tota l'Església* que ha de suposar la nova evangelització encara que aquesta no es tracta d'una fórmula genèrica per a totes les situacions.

Una prova que semblaria prou definitiva del valor universal – amb adaptacions regionals (= continentals) – del terme nova evangelització per a designar la missió global de l'Església avui, és el fet que s'hagi convocat la XIII Assemblea ordinària del Sínode dels Bisbes de tota l'Església catòlica (Roma, tardor 2012) sobre el tema de *La nova evangelització per a la transmissió de la fe cristiana*. Si amb “nova evangelització” es volgués denominar només l'evangelització als pobles d'antiga cristiandat, al Sínode del 2012 hi deurien ser convocats només els bisbes de l'occident postcristià: Europa, Canadà, Estats Units i Amèrica llatina a tot estirar.

En aquest sentit el número 10 dels *Lineamenta* rebla la qüestió amb fermesa:

«La *nova evangelització* és el nom donat a aquesta nova atenció de l'Església a la seva missió fonamental, a la seva identitat i raó de ser. Per tant, és una realitat que **no correspon només a determinades regions ben definides**, sinó que es tracta del camí que permet explicar i traduir en pràctica l'herència apostòlica en i per al nostre temps. Amb **el programa de la nova evangelització, l'Església desitja introduir en el món d'avui i en l'actual discussió la seva temàtica més original i específica: l'anunci del Regne de Déu, iniciat en Jesucrist. No hi ha situació eclesial que pugui sentir-se exclosa d'aquest programa**: les antigues Esglésies cristianes, amb el problema pràctic de l'abandó de la fe per part de molts; les noves Esglésies, en la recerca de camins d'inculturació, els quals exigeixen contínues verificacions per aconseguir no sols introduir l'Evangelí en les cultures, purificant-les i elevant-les, sinó també per obrir les mateixes cultures a la novetat de l'Evangelí; més en general, totes les comunitats cristianes, compromeses en l'exercici d'una atenció pastoral, que cada cop sembla més difícil portar endavant i corre el risc de transformar-se en una rutina poc capaç de comunicar les raons per les quals ha nascut.»

2. La novetat de l'actual etapa evangelitzadora

Més enllà, doncs, de la discussió terminològica intento recollir els elements que de fet es miri com es miri constitueixen per si mateixos una no-

vetat per a la tasca de l'evangelització avui. Òbviament podrem constatar que aquests elements de novetat els podrem trobar en diversa proporció en les diferents àrees de nostre món i donarem una prioritat a l'evangelització dels països d'antiga tradició cristiana.

2.1. La novetat del context sociocultural: la societat líquida i relativista

Ens referim a la novetat dels canvis tecnològics, socials i culturals que han configurat una societat hedonista, relativista i «líquida». Es tracta d'una novetat reconeguda al llarg dels últims Sínodes ordinaris i continentals, i en altres assemblees eclesials, del que en llenguatge del Concili Vaticà II se sol anomenar *signes dels temps*, que en els darrers decennis s'han tornat més negatius i amenaçadors⁹ però que segueixen sent objecte d'atenta observació per part de l'Església en compliment de la seva missió al servei de la pau, de la justícia i de la renovació de la humanitat en línia del regne de Déu.

Aquesta és una dada incontestable que marca una nova època en la història (postmodernitat?), i que afecta en major mesura a les societats postindustrials de l'occident ex cristià, però que també afecta a tots els països del món donada la transmissió de la ideologia hedonista i relativista a través dels grans mitjans de comunicació social.

Per tant, la persistència en l'evangelització ens demana avui tenir molt

present aquesta situació social i cultural que afecta sens dubte *a tots els països del món* ja que tots, en major o menor mesura, estan afectats per aquesta nova mentalitat nihilista i relativista.

2.2. La novetat de la necessària autoevangelització de l'Església i del nou impuls missioner que se n'ha de desprendre.

Ens referim a la novetat que suposa per a l'Església constatar que davant d'aquesta atmosfera postmoderna s'imposa una revisió a fons de «l'estat de salut» de la pròpia Església i una gran operació d'autoevangelització.¹⁰

«A aquests desafiaments l'Església hi respon... promovent una obra de *revitalització del seu propi cos*, havent posat en el centre la figura de Jesucrist, la trobada amb Ell, que dona l'Esperit Sant i les energies per a un anunci i una proclamació de l'Evangelí a través de nous camins, capaços de parlar a les cultures contemporànies». (*Lineamenta*, n. 5, paràgraf 3) (El subratllat és meu).

Per tant la necessitat d'una «revitalització» afecta tot el cos de l'Església, la *tota Església universal* en tots els països i continents.

Hi ha, doncs, la novetat d'una *nova motivació* —el nou «ardor» o «zel» missioner que parlava Joan Pau II— d'un nou impuls. Moviment que ha de recórrer a tota l'església des dels seus organismes centrals fins a les perifèries més llunyanes. I viceversa, des de les perifèries cap al centre.

9. Cf. *Lineamenta* 3,3.

10. Cf. *Ibid.* 5,2 i 7.

«L'Església ha de donar avui un gran pas endavant en la seva evangelització; ha d'entrar en una *nova etapa històrica* del seu dinamisme missioner.» (Joan Pau II, *Christifideles laici* (1988) n. 35. Esmentat en *Lineamenta* 5, par. 2).

2.3. La novetat del tipus de diàleg pastoral a establir amb la societat «liquida»

La necessitat de respondre des de la fe al nou context sociocultural –la societat líquida– i la urgència de fer-ho des d'una renovació interior planteja la urgència d'entaular un diàleg pastoral adreçat a aquesta cultura líquida per tal de plantejar de forma inductiva i socràtica la necessitat d'aconseguir elements de major solidesa.

En aquest sentit els *Lineamenta* parlen repetidament de l'*escolta* atenta i del *discerniment* que l'Església ha de realitzar per tal de copsar com «la qüestió de Déu roman igualment present» en la societat indiferent i atea (cfr. núm. 3 i núm. 5, par. 6).

«El primer pas de l'evangelització consisteix en mantenir elevada l'atenció a aquesta recerca (de Déu). Cal perseverar en el diàleg no només amb les religions, sinó també amb els que consideren la religió com una cosa estranya» (*Lineamenta*, núm. 5, par. 6). «(...) L'audàcia dels cristians de no renunciar mai a buscar positivament tots els camins per a delinear formes de diàleg que corresponguin a les esperances més profundes i a la set de Déu dels homes.» (Ibd. Par. 7).

«L'anunci exigeix que abans hi hagi un moment d'escolta, comprensió i interpretació» (*Lineamenta*, n. 3, par. 2).

Com afirmava el professor Sequeri, abans del gest de l'anunci de Jesucrist, cal que la fe cristiana ajudi a desxifrar la condició humana avui dia tan desorientada. Ens trobem en la situació d'haver de despertar primer la «set» que jeu apagada sota les cendres del culte al jo, per poder oferir, després, l'Aigua viva de Jesucrist.¹¹

Aquesta actitud d'escolta, discerniment i «avivament» dels batecs del món s'ha de practicar en cada context geogràfic i en els diferents escenaris d'avui (els *sis escenaris* descrits en *Lineamenta* n. 6). Però és, per tant, una operació que obliga també a tota l'Església.

2.4. La novetat de les metodologies d'anunci i d'iniciació cristiana

Urgits per la necessitat, el redescobriments dels elements genuïnament *generadors* i *revitalitzadors* de la fe, constitueix també un element de novetat. Això un cop s'ha preparat el camí amb el degut diàleg antropològic: l'*anunci clar i explícit de Jesucrist* i l'oferta de la pedagogia de la (*re*-)iniciació cristiana.¹²

Tant per a *engendrar* en la primera fe els qui no coneixen Jesucrist, i els indiferents i ateus, com per *revifar* o *despertar* la fe en els cristians «rutinaris» i en els cristians allunyats, cal, a més del millor testimoni de vida i del diàleg pastoral, la força de l'anunci de

11. Cf. la intervenció oral del professor Sequeri a la *Giornata di Studio, Pontificio Consiglio per la Promozione de la Nuova Evangelizzazione*, Roma 11-12, marzo 2011.

12. Cf. *Lineamenta* 18, 19 i 20.

Jesucrist amb l'eficàcia «sacramental» germinal que comporta.¹³

A la persona que havent estat «tocada» d'alguna manera –ja sigui per efecte del testimoni, del diàleg i / o de l'anunci– s'acosta a les nostres parròquies i comunitats demanant «més» no se la pot posar en qualsevol grup o servei cristià, cal oferir-li un *itinerari de (re-)iniciació cristiana d'adults* d'almenys dos anys de durada.

2.5. La novetat del nou subjecte de l'evangelització: el laïcat

Una dada adquirida a la llum del concili Vaticà II és que la missió dels laics, a diferència de la dels ministres ordenats, és l'edificació i transformació de la societat amb el seu compromís en els àmbits quotidians de la família, el treball, l'associacionisme sindical, social i polític. En el nou context mundial dominat per una ideologia relativista i corrupta al servei dels interessos dels grups del poder fàctic (financer, industrial, polític i militar) el compromís social del cristià adquireix necessàriament el caràcter d'acció significativa d'una minoria profètica, resistent i creativa.

No obstant això el desenvolupament ulterior de la teologia del laïcat també a la llum del mateix Vaticà II ha portat a prendre consciència que *també* correspon als laics, en virtut de la seva condició de batejats, exercir la dimensió del profetisme amb la paraula: és a dir amb el *diàleg* i l'*anunci* en les múltiples situacions de la vida quo-

tidiana i en l'exercici de la seva coresponsabilitat en les tasques evangelitzadores de les parròquies, comunitats, associacions i moviments cristians.¹⁴

Conclusió

Si atenem a aquests cinc trets de la novetat que suposa avui dia l'evangelització en el nostre món (context relativista, necessària autoevangelització eclesial i nou impuls missioner, diàleg «socràtic» amb la societat líquida, pràctica de l'anunci i de la iniciació, i protagonisme –també «verbal»– dels laics) es conclou que *la nova evangelització afecta a tota l'Església i, amb diverses característiques, a tots els països o àrees geogràfiques.*

Es podrà objectar a aquesta conclusió que en els anomenats països de missió la mentalitat occidental relativista (i el necessari diàleg amb ella) tenen menor presència ja que en aquests països predomina encara una mentalitat més religiosa i / o animista. També es pot objectar que en les Esglésies joves hi ha més vitalitat i que, encara que sigui per necessitat, els laics han desenvolupat més el seu protagonisme en el ministeri de la Paraula.

Tot això és cert i indica que els cinc elements de novetat es troben presents amb diversa intensitat en el conjunt de l'Església catòlica universal. Però en una mirada global es pot establir un gran consens entorn a aquesta conclusió.

13. Sobre la força sacramental germinal de l'anunci veure més endavant n. 5,3.

14. Cf. BENET XVI, *Verbum Domini* (2010), 94.

1. La mentalitat *relativista* i *liquida* d'occident s'exporta constantment a la resta del món a través dels grans mitjans de comunicació i de la formació que les elits dels altres països reben en els centres d'estudi d'occident.
2. La presència dels efectes d'aquesta mentalitat relativista i líquida a *l'interior de la mateixa Església* és també universal.
3. L'exigència d'un diàleg previ a l'anunci és vinculant per a tota l'Església. Serà diferent el diàleg en una situació de precarietat i pobresa que en una de sobreabundància de béns però l'exigència del diàleg previ a l'anunci és igual per a tots. A més el tipus de diàleg descodificador de la condició humana que s'aconsegueixi establir amb la cultura relativista en el món occidental repercutirà necessàriament en la resta del món.
4. L'oblit de la força *incoativament sacramental* de l'anunci és una assignatura pendent en tota l'Església catòlica. A més, no es pot donar per descomptat que els cristians de les nostres parròquies i comunitats ja tenen tots una fe madura i consolidada, de manera que la urgència de proposar de nou *la pedagogia de la iniciació cristiana* d'adults esdevé un afany necessari de tota l'Església catòlica
5. Pel que fa als països de missió, una cosa és el ministeri de la Paraula exercit per laics i laiques en un registre catequètic

o de celebració de la Paraula, i una altra cosa és que s'ensenyi a tots els cristians i cristianes: a) a saber plantejar un *diàleg «inductiu» a partir de les experiències humanes i / o religioses fonamentals*, i b) a partir d'aquí, a proposar *l'anunci de Jesucrist en la vida quotidiana* amb tota la seva força comunicativa. Els països de missió també estan necessitats d'aquest equipament dialogal i kerigmàtic dels laics i laiques.

Aquesta conclusió és la que també contenen els *Lineamenta* clarament en el n. 10:

«La nova evangelització és el nom que es dona a aquesta nova atenció de l'Església a la seva missió fonamental, a la seva identitat i raó de ser. Per tant, **és una realitat que no correspon només a determinades regions ben definides**, sinó que es tracta del camí que permet explicar i traduir en pràctica l'herència apostòlica en i per al nostre temps. Amb el programa de la nova evangelització l'Església ha d'introduir en el món d'avui i en l'actual discussió **la seva temàtica més original i específica: l'anunci del Regne de Déu, iniciat en Jesucrist**. No hi ha situació eclesial que pugui sentir-se exclosa d'aquest programa: les antigues Esglésies cristianes, amb el problema pràctic de l'abandonament de la fe de part de molts, les noves Esglésies, en la recerca de camins d'inculturació, els quals exigeixen contínues verificacions per aconseguir, no només introduir l'Evangeli en les cultures, purificant-les i elevant-les, sinó també per obrir les mateixes cultures a la novetat de l'evangeli; més en general, totes les comunitats cristianes,

entestades a l'exercici d'una atenció pastoral, que cada vegada sembla més difícil tirar endavant i corre el risc de transformar en una rutina poc capaç de comunicar les raons per les quals ha nascut.

Llavors, nova evangelització és sinònim de **missió**; exigeix la capacitat d'arrancar de nou, de travessar confins, d'ampliar els horitzons. La nova evangelització és tot el contrari de l'autosuficiència i del replegament sobre un mateix, a la mentalitat de *status quo* i a una concepció pastoral que s'entesta a continuar a fer les coses com sempre han estat fetes. Avui el «*business as usual*» ja no és vàlid. Tal com algunes Esglésies locals es van entestar a afirmar, és el temps que l'Església convoqui les pròpies comunitats cristianes a una **conversió pastoral, en sentit missioner**, de les seves accions i de les seves estructures».¹⁵

(*Lineamenta* n. 10, par. 3 i 4) (Els subratllats en negreta són meus)

3. Les diverses formes del ministeri de la Paraula; necessitat de clarificació sobre l'ordre d'aplicació i la seva complementarietat.

Segons la lògica de l'evangelització dels elements verbals de la mateixa –tot i que en la realitat es donin de forma solapada– poden ordenar-se de la següent manera:

- 1) *Diàleg* previ sobre la condició humana procurant suscitar la

pregunta per Déu o pel sentit de la vida

- 2) *Anunci* breu i puntual de Jesucrist com a resposta global i existencial als interrogants de l'ésser humà
- 3) En el marc del procés d'*iniciació* (o reiniciació) cristiana d'adults
  - a) *Catequesi* sistemàtica sobre la revelació cristiana, la seva visió de la realitat, i les exigències morals del seguiment de Crist
  - b) Lectura orant de la Bíblia (*Lectio divina*)
  - c) Litúrgia de la Paraula
- 4) A la vida d'un cristià *consolidat*
  - a) Homilia dominical
  - b) Formació permanent de tipus catequètic, bíblic, teològic, ...

3.1 Terminologia: anunci i primer anunci com a sinònims.

- a) *La recepció del concepte de primer anunci a la documentació sinodal recent. Confusió entre anunci i primer anunci*

En el n. 19 dels *Lineamenta* es dóna un pas en la recepció sinodal del concepte pastoral de *primer anunci* no emprat encara ni en el Sinode del 2008 sobre la Paraula de Déu ni l'exhortació post sinodal del papa Benet XVI *Verbum Domini*. (NOTA 10).

«Així ha nascut l'instrument del primer anunci «(cf. *Redemptoris Mis-*

15. Cf. V CONFERENCIA GENERAL DEL EPISCOPADO LATINO AMERICANO Y DEL CARIBE (Aparecida, 2007) 365-370.

sio (1990) n. 44), entès com a instrument de proposta explícita, o millor encara, de proclamació del contingut fonamental de la nostra fe. (...) Aquest primer anunci té la finalitat de proclamar l'Evangeli i la conversió, en general, als qui encara no coneixen Jesucrist. (...) L'anunci de l'Evangeli que crida a aquesta conversió, que la provoca i la sosté» (*Lineamenta* 19, par. 1 i 2).

No obstant això es troba a faltar una definició clara i ben articulada del *primer anunci* o simplement *l'anunci* i els seus usos. En aquest sentit s'observa una certa desconexió o repetició en l'interior dels *Lineamenta*: En el núm 11 es fa una clara descripció de "l'anunci", i al número 19 es parla explícitament del «primer anunci» sense referències entre els dos números. Encara més: la pregunta 17 corresponent al Segon Capítol diu:

Es pot dir que la urgència d'un *nou anunci missioner* s'ha transformat en un component habitual de les accions pastorals de les comunitats? (El subratllat és meu).

I molt més enllà, a la pregunta 1 corresponent al Tercer Capítol es demana:

«En quina mesura l'instrument del primer anunci «és conegut i difós en les comunitats cristianes?»».

És que *l'anunci missioner* i el *primer anunci* són dues coses diferents perquè es preguntin per elles en dos moments diferents i dis-

tants del document? A què ve aquesta reiteració?

L'única raó lògica que s'observa per a aquesta reiteració és que a la pregunta 3 del Tercer Capítol –en un context de preguntes a propòsit del «primer anunci»– es dóna a entendre que aquest primer anunci té a veure amb «*formes noves per obrir un discurs sobre Déu* dins de la societat i també dins de les nostres comunitats». Amb la qual cosa es produeix una confusió: sembla que es relaciona l'expressió «primer anunci» amb unes formes noves d'intentar el *diàleg previ* a l'anunci, capaç de suscitar novament la pregunta sobre Déu en un context secularitzat quan, en realitat, tant l'anunci com el primer anunci tenen a veure amb el moment verbal de la proposta de Jesucrist ressuscitat com Salvador, sigui quin sigui el *diàleg previ*.

b) *Necessitat d'una clarificació terminològica i conceptual al voltant de les expressions «anunci» i «primer anunci»*

1. *L'anunci* és l'anunci de l'Evangeli de Jesucrist: la *bona notícia* de Jesucrist ressuscitat, Salvador del mal i que possibilita la comunió amb el Pare en l'Esperit Sant. Es tracta d'una notícia breu i intensa dirigida a la voluntat de l'interlocutor convidant-lo a intentar una aproximació personal i existencial a la Persona de Jesucrist.¹⁶

16. Per a una descripció més detallada de les propietats de l'anunci veure més endavant n. 4. *El paper estratègic de l'anunci en l'evangelització.*

2. L'anunci és sinònim de *Kerigma* (pregó) en les cartes de Pau i en els Evangelis sinòptics. Però la paraula «kerigma» sona a alguna cosa rara a l'orella de molts i no ha entrat en el vocabulari pastoral habitual.
3. Per què ha aparegut l'adjectiu «primer» afegit a anunci?
  - a) Per remarcar que l'anunci de Jesucrist ressuscitat és *el primer que cal proposar* a algú que s'interessa per la fe cristiana quan discernim que ha arribat el moment de donar el pas decisiu, després d'un temps de diàleg previ. Per tant per indicar *l'anterioritat o prioritat* de l'anunci respecte dels altres elements verbals del cicle complet de l'evangelització com són la catequesi, la lectura orant de la Bíblia (*lectio divina*), la litúrgia de la Paraula, o la formació bíblica.
  - b) Per fer notar *l'eficàcia* engendradora de la primera fe de la qual és portador l'anunci de Jesucrist.
  - c) Per deixar ben clar que l'anunci de Jesucrist ressuscitat és el *fonament* permanent de la fe cristiana.
  - d) Per indicar que fins i tot la revitalització de la fe endormiscada d'un cristià rutinari es provoca –tantes vegades com calgui– amb una nova proposta del *primer anunci*, de la mateixa manera que en una parella en crisi es parla de tornar al *primer amor*.

Conclusió:

L'adjectiu «primer» afegit al substantiu «anunci», no indica un tipus *diferent* d'anunci, sinó unes *característiques inherents a tot anunci*:

- a) La seva *posició temporal* al principi de la seqüència de l'evangelització verbal (precedit de l'oportú diàleg).
  - b) La seva *eficàcia* incoativament sacramental de cara a *engendrar* la primera fe en l'interlocutor.
  - c) La seva condició de *fonament* permanent de la fe
  - d) La seva *eficàcia* incoativament sacramental per a *revifar* la fe adormida del cristià rutinari o allunyat.
4. Si anunci i primer anunci són sinònims d'on ve la confusió que indueix a considerar-los dues coses diferents?
    - a) Del fet de prendre com a model paradigmàtic de l'anunci la proposta de l'anunci als que desconeixen a Jesucrist: òbviament per a ells és la primera vegada que reben l'anunci, o sigui el *primer* anunci.
    - b) Això indueix a confusió perquè l'element necessari per reactivar la fe dels que ja coneixen Jesucrist (però viuen una fe rutinària), *també* és *l'anunci* renovat de Jesucrist ressuscitat, que llavors –segons una lògica superficial– no pot ser el

primer anunci ja que els cristians rutinaris ja ho han sentit altres vegades. Això és molt important: la fe dels cristians rutinaris o allunyats no es desperta amb *més catequesi* sinó amb renovada proposició de *l'anunci* que convida a entrar en relació personal, viva, amb Jesucrist ressuscitat. Després vindrà la catequesi.

- c) El document *Lineamenta* també indueix a confusió tal com ja s'ha indicat ja que considera l'anunci (n. 11) i el primer anunci (n.19) en dos moment diferents i distants del document, i perquè en les preguntes corresponents al número 19 (preguntes 1-3 del Tercer Capítol) dóna a entendre que el «primer anunci» té a veure amb les noves propostes de diàleg que busquen fer emergir la qüestió sobre Déu en una societat secularitzada.

Conclusió

- És urgent que entre els pastors i els agents de pastoral es normalitzi el coneixement i la pràctica de *l'anunci* de Jesucrist ressuscitat com *una acció pastoral pròpia, diferent de:* el diàleg previ a l'anunci, la catequesi posterior a l'anunci, l'homilia dominical, la formació bíblica,... en definitiva de tot element verbal relacionat amb l'evangelització...
- Cal que quedi ben clar que anunci i primer anunci són

sinònims i que tots dos es refereixen a la mateixa acció pastoral dotada de la sèrie de característiques remarca-

des.
El Congrés europeu dels Bisbes i responsables de les Conferències episcopals per a la catequesi a Europa celebrat a Roma (4-7 maig 2010) va propiciar una definició del primer anunci que permet apreciar el seu caràcter de sinònim de l'anunci missioner.

«Amb l'expressió primer anunci ens referim a aquelles accions evangelitzadores específiques, espontànies o organitzades, realitzades per individus o per grups, que tenen la finalitat de proposar el missatge nuclear de l'Evangeli –Crist ressuscitat mediador de la comunió amb Déu– a qui no coneix Jesús, a qui havent-lo conegut se n'ha allunyat i a qui pensant de conèixer-lo viu una fe superficial, amb la intenció de suscitar en tots ells un interès per Jesucrist que pugui portar-los a una primera conversió i adhesió de fe o una revitalització i renovació de la fe viva en Ell». (*La comunitat cristiana i el primer anunci*, Congrés europeu dels Bisbes i responsables de les Conferència episcopals per a la catequesi a Europa, Roma, 4-7 de maig de 2009, Conclusions).

3.2. Distinció i relació entre diàleg i anunci

Seguint el vell adagi cal *distingir* per *unir* millor.

En alguns passatges dels *Lineamenta* hi ha una certa confusió entre el que és pròpiament el diàleg per suscitar la pregunta so-

bre Déu i el que constitueix l'anunci de Jesucrist com a tal.¹⁷

a) *El diàleg amb la cultura actual i amb les expectatives de cada interlocutor és el primer pas de l'evangelització verbal.*

Aquest és l'àmbit propi d'iniciatives com la de l'*Atri dels Gentils*, en la qual es tracta d'establir un diàleg entre creients i no creients –o agnòstics–, en què cada un exposa la seva vivència i la seva visió del sentit de la condició humana i de l'aventura de la història col·lectiva.

En aquest diàleg cadascuna de les parts exposa amb total sinceritat i amb el màxim rigor intel·lectual possible les seves posicions.

Gràcies a aquest diàleg:

1. Es planteja obertament i en públic la qüestió de Déu i del sentit de la vida.
2. Els creients per la seva banda escolten i intenten entendre les raons dels ateu i dels agnòstics, i de les altres tradicions religioses.
3. Des de l'exposició de les pròpies conviccions, els cristians mostren com la fe cristiana ajuda a desxifrar el misteri de la condició humana, especialment

en aquest moment històric de crisi d'identitat i de manca de referents clars.

4. Aquest exercici públic del diàleg mostra la solidesa de la fe als que ja creuen i ofereix el rostre humà i intel·lectualment creïble de la fe.

b) *L'anunci de Jesucrist és un pas més respecte del diàleg*¹⁸

- L'anunci va adreçat a la voluntat de l'interlocutor tot convidant-lo a intentar una aproximació personal i existencial a la persona de Jesucrist cercat com a resposta total al misteri de la condició humana i de l'aventura global de la història col·lectiva de la humanitat.¹⁹
- Respecte del diàleg, l'anunci suposa donar un pas més, atès que no només s'exposa sense complexos en un clima de diàleg la pròpia vivència de la fe amb tot el rigor intel·lectual possible, sinó que es convida a l'interlocutor a realitzar ell mateix un intent de connexió vital i intel·lectual amb Jesucrist com a persona viva i capaç d'omplir de sentit la pròpia vida i la història de tota la humanitat.
- És així com s'intenta propiciar la trobada existencial de

17. Veure les preguntes 1 i 5 corresponents al Tercer Capítol.

18. Pel que fa al diàleg interreligiós cf PONTIFICI CONSELL PER AL DIÀLEG INTER-RELIGIÓS I CONGREGACIÓ PER A L'EVANGELITZACIÓ DELS POBLES, *Diàleg i anunci. Reflexions i orientacions sobre el diàleg interreligiós i l'anunci de l'Evangeli de Jesucrist*, a *Documents d'Església* 555 (1991) 639-659.

19. Per a una descripció més detallada de les propietats de l'anunci veure més endavant n. 4. *El paper estratègic de l'anunci en l'evangelització.*

l'interlocutor amb la persona de Jesucrist, aquell esdeveniment al qual Benet XVI es refereix quan afirma que

«No es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dóna un nou horitzó a la vida, i amb això, la direcció decisiva.» (*Deus caritas est* n. 1)

c) *Un cop feta la distinció convé notar la relació íntima entre diàleg i anunci*

De fet també podríem dir que el diàleg és la primera part de l'anunci i que, segons l'experiència humana que el diàleg focalitza en cada ocasió o segons qui és l'interlocutor, la proposta de l'anunci de Jesucrist ressuscitat, essent fonamentalment sempre la mateixa, té una certa coloració corresponent a la modulació del diàleg. Vegem-ho en alguns exemples per força esquemàtics i que no recullen –només assenyalen– la subtilitat de l'articulació diàleg-anunci:

- Si el diàleg s'inicia a partir del reconeixement d'un profund desig d'amor i de reconeixement personal, l'anunci pot emfatitzar la proposta de Jesucrist com a oferta de l'amor incondicional del Déu Trinitat Font i Origen de tot amor.
- Si el diàleg es focalitza sobre l'experiència humana de *fragilitat* i a sobre d'una necessitat «psicològica» de «redempció», l'angle d'entrada de l'anunci pot emfatitzar la figura de Jesu-

crist com *sanador i reconciliador* universal.

- Si el que provoca el diàleg és la indignació davant *el sofriment dels milions d'innocents* condemnats per les polítiques dels grans *lobbys* financers, multinacionals i militars, el Crist crucificat pot ser mostrat com a fonament de *l'esperança escatològica* d'una recuperació final del sofriment dels crucificats de la terra.
- Si el diàleg arrenca a partir de la *nostàlgia per la bellesa*, la proposta d'anunci pot gravitar sobre Jesucrist crucificat-ressuscitat com *Bellesa* sublim.
- Si el que dóna peu al diàleg és la necessitat d'un *fonament meta-polític* que dóna consistència a la convivència i a l'ètica social, el Crist de les benaurances i del Parenostre pot ser mostrat com el *rostre humà d'aquest Fonament transcendent que és Déu*.

En resum:

- Sense diàleg no hi ha anunci, però el diàleg en si mateix no és encara l'anunci en la seva plenitud.
- El diàleg suscita la pregunta sobre Déu, l'anunci convida a l'interlocutor a apropar-se existencialment a Jesucrist com a resposta de Déu a la pregunta.

3.3. Distinció i relació entre anunci i catequesi

a) *La distinció entre anunci i catequesi*

En el núm 19 es recull la diferència entre el *primer anunci* i la *catequesi* com dues formes diferents si bé complementàries del ministeri de la Paraula, tal com ja explicava amb gran precisió el *Director General per a la Catequesi* (1997) en els nn. 61-62.

«La catequesi, diferent del primer anunci de l'Evangelí, promou i fa madurar aquesta conversió inicial, educant en la fe el convertit i incorporant-lo a la comunitat cristiana» (ibid. Par. 2).

Mentre que l'anunci pot i ha de ser compartit en qualsevol àmbit de la vida quotidiana (família, amistats, món laboral, espai de lleure, ...), l'àmbit propi de la catequesi és el marc del procés d'iniciació (o reiniciació) cristiana d'adults o la formació permanent de tot cristià ja consolidat.

Amb gran saviesa pastoral es recorda, però, que aquesta distinció entre primer anunci i catequesi no s'ha d'endurir ja que, donat el nivell de secularització, moltes persones que acudeixen a la catequesi encara necessiten viure una veritable conversió cosa que s'ha de propiciar amb la proposta d'unes catequisis fortament kerigmàtiques o de primer anunci (cf. ibid. Par. 2).

b) Els destinataris de l'anunci: tant els no creients com els cristians allunyats o adormits

Tal com s'expressa el núm 19, en el paràgraf reproduït més amunt, podria induir a pensar que el (primer) anunci és només per als qui no coneixen Jesucrist, donant a entendre —o així pot retenir

el lector— que per als cristians que ja coneixen Jesucrist el propi per despertar la fe adormida seria la catequesi.

En realitat, tal com apunta el mateix n. 19 al paràgraf 3, a causa de la influència de la cultura de la secularització en les mateixes comunitats cristianes,

«La tasca de la» nova evangelització «és conduir tant els cristians practicants com els que es pregunten sobre Déu a percebre la seva crida personal a la pròpia consciència» (Ibid. Par. 3) (El subratllat és meu).

És a dir que també els cristians «de tota la vida» han de rebre de nou el (primer) anunci com aquella crida a la conversió, aquella conversió que l'anunci de l'Evangelí «provoca i sosté» (ibid. Par. 2).

c) El risc d'assimilar l'anunci a la catequesi, a la litúrgia de la Paraula, i a la formació bíblica o teològica.

Tota catequesi i tota homília pot i ha de portar elements d'anunci, però l'acció pastoral de l'anunci no pot quedar reduïda a la catequesi i a la litúrgia de la Paraula sinó que ha de desenvolupar mètodes i espais propis per arribar a aquells que encara no assisteixen ni a les catequisis ni a la litúrgia.

Aquesta reducció de l'evangelització a la catequesi es troba en alguns passatges dels mateixos *Lineamenta*:

«Potser així es podrà comprendre també que el problema de la infecunditat de l'evangelització avui, de la

catequesi en els temps moderns, és un problema eclesiològic, ...» (Lin. 2, par. 4)

Hi ha en el text fragments que, tot i ser veritat, poden induir a percepcions desequilibrades com la d'identificar l'anunci amb la formació bíblica:

«Al cor de l'anunci hi ha Jesucrist, en el qual es creu i del qual es dona testimoni. **Transmetre la fe** significa essencialment **transmetre les Escriptures**, principalment l'Evangelí, que permeten conèixer Jesús, el Senyor» (Lin. 2, par. 2).

Vegeu com contrasta el fragment anterior amb el que s'afirma més endavant:

En parlar d'**Evangelí**, no hem de pensar només en un llibre o en una doctrina, l'Evangelí és molt més: és una Paraula viva i eficaç, que realitza el que diu (...) És una persona: **Jesucrist com a Paraula definitiva de Déu** feta home (cf. DV 4). Aquest (Jesucrist) és també, a través de l'Esperit Sant, el promotor i el **subjecte primari de l'anunci**, de la seva transmissió. L'objectiu de la transmissió de la fe és la realització d'aquesta **trobada amb Jesucrist, en l'Esperit**, per arribar a viure l'experiència del Pare seu i nostre.» (Lineamenta n. 11, par. 1).

En resum:

- L'anunci és l'instrument adequat –previ diàleg existencial– tant per a engendrar la primera fe en els no creients com per desvetllar i avivar la fe en els cristians allunyats o rutinaris.
- La catequesi, la litúrgia de la Paraula i la formació bíblica i teològica són elements adequats per alimentar i fer créixer una fe ja engendrada o revifada per l'anunci.

4. El paper estratègic de l'anunci en la nova evangelització

Hi ha el risc de reduir *l'anunci*, d'una banda a un mer parlar sobre Jesús, i d'altra banda –tal com acabem d'explicar en l'apartat anterior– en parlar propi de la catequesi sistemàtica o de l'homília parenètica. Una manera d'evitar aquest doble perill és tenir una bona percepció del valor teològic-pastoral de l'anunci com a tal.

4.1 La matriu eclesial de l'anunci

Quan un cristià proposa a un amic o un veí –sobre la base d'una relació d'amistat i d'un diàleg previ–, l'anunci de Jesucrist com Salvador, és *l'Església qui es fa present* a través d'aquest testimoni. El fidel laic és membre de l'Església com a Cos de Crist. És l'Església la que va proporcionar a aquest fidel l'anunci, la formació, els sagraments, el suport i l'entrenament perquè ell faci aquesta proposta d'anunci.

I tota proposta d'anunci ha d'anar acompanyada com a mínim d'una indicació sobre com seguir el contacte més integral amb Jesucrist dins la comunitat eclesial on el recentment convertit podrà realitzar adequadament el procés d'iniciació cristiana.

4.2. Jesucrist, per l'Esperit Sant, subjecte primari de l'anunci

En el núm 11 dels *Lineamenta* es descriu amb gran vivesa i precisió aquesta identitat cristològica i pneumatològica de l'anunci. La citació és llarga però val la pena.

«La missió de l'Església consisteix, per tant, en realitzar la *traditio Evangelii*, l'anunci i la transmissió

l'Evangeli, que és “força de Déu per a salvar tots els qui creuen” (Rm 1, 16) i que en darrera instància, s'identifica amb Jesucrist (cf. 1 Co 1, 24). En parlar d'**Evangeli**, no hem de pensar només en un llibre o en una doctrina, l'Evangeli és molt més: és una Paraula viva i eficaç, que realitza el que diu. No és un sistema d'articles de fe i preceptes morals ni, menys encara, un programa polític, sinó que és una persona: **Jesucrist com a Paraula definitiva de Déu. Feta home** (cf. DV 4). L'Evangeli és evangeli de Jesucrist: no només té com a contingut Jesucrist. Molt més, aquest últim és, a través de l'Esperit Sant, també el promotor i el **subjecte primari de l'anunci**, de la seva transmissió. L'objectiu de la transmissió de la fe és la realització d'aquesta **trobada amb Jesucrist, en l'Esperit**, per tal d'arribar a viure l'experiència del Pare seu i nostre.» (Lineamenta n. 11, par. 1) (Els subratllats en negreta són meus).

En la mateixa dinàmica de la revelació bíblica, l'Església entén que Déu ha volgut comunicar-se amb els humans a través de fets i paraules (DV 2) i a través de testimonis que amb la seva vida i la seva paraula fan de mediadors de la mateixa persona de Jesucrist. Això ens porta a plantejar el tema de la sacramentalitat de l'anunci en relació a la sacramentalitat de la Paraula.

4.3. *L'eficàcia sacramental germinal de l'anunci*

El Sínode dels Bisbes sobre la Paraula de Déu celebrat a Roma (octubre 2008) i especialment l'exhortació postsinodal del papa Benet XVI, *Ver-*

bum Domini (2010) ofereixen uns camins molt explícits per avançar cap a un reconeixement eclesial del caràcter incoativament sacramental de l'anunci de Jesucrist.

Una de les aportacions més clarificadores del Sínode va ser l'explicació del *sentit analògic* de l'expressió *Paraula de Déu*. La Paraula de Déu en primera instància és *Jesucrist vivent*, paraula eterna del Pare, feta carn en la història humana i ressuscitat pel poder de l'Esperit Sant. En segona instància la Paraula de Déu és la Sagrada Escriptura com a plasmació escrita i inspirada de l'experiència bíblica i pasqual. I en tercera instància la Paraula de Déu es refereix a l'Escriptura llegida i interpretada a l'Església, o el que és el mateix la Sagrada Tradició (VD 7).

Aquest aclariment sobre els tres sentit analògics de l'expressió Paraula de Déu va donar peu a una preciosa Cristologia de la Paraula (VD 11-13) i, més endavant en el document postsinodal, a una magnífica explicitació:

«Crist, realment present en les espècies del pa i del vi, és present de manera anàloga també en la paraula proclamada en la litúrgia. Per tant, aprofundir en el sentit de la sacramentalitat de la Paraula de Déu pot afavorir una comprensió més unitària del misteri de la revelació en «obres i paraules íntimament unides» (DV 2), afavorint la vida espiritual dels fidels i l'acció pastoral de l'Església.» (VD 56 b)

En la lògica d'aquesta indicació perquè s'aprofundeixi en la sacramentalitat de la Paraula, i a propòsit del que

ja s'ha explicat en el n. 11, paràgraf 1, dels *Lineamenta*, seria desitjable que en el proper Sínode de 2012 es pogués fer un pas més en el desenvolupament d'aquest sentit analògic de la Paraula i arribar a formular una cosa que sonés més o menys així:

De manera anàloga a com Crist és present en la paraula proclamada en la litúrgia, cal afirmar una presència de Crist –de menor intensitat però amb una eficàcia germinal i incipient– en la paraula que l'anuncia (a Ell) i el proclama (a Ell) en els contextos quotidians de la família, la feina, les amistats i en els contextos eclesials d'acolliment i d'acompanyament (que no són encara estrictament catequètics o litúrgics).²⁰ (nota 16)

En efecte una presa de consciència eclesial de la presència de Crist –per l'acció de l'Esperit Sant– en el primer anunci a la vida quotidiana, seria de gran ajut per tal d'impulsar la nova evangelització en el seu terreny més immediat i quotidià: la vida de cada cristià i cada cristiana en el seu context concret, i la vida de les nostres parròquies i institucions eclesials en situacions de frontera i de primera acollida.²¹

5. La importància de la iniciació cristiana com a «temps llarg» de configuració de les actituds fonamentals del cristià.

5.1. Per què torna a ser necessària la proposta de la pedagogia de la iniciació cristiana d'adults

L'itinerari de la iniciació cristiana d'adults –d'un mínim de dos anys de durada– ha de ser ofert tant al recentment convertit, com el cristià allunyat que torna, com al cristià rutinari que se sent cridat a revitalitzar la seva fe.

Fins fa aproximadament uns trenta anys en països com Espanya, França Itàlia, ... era més fàcil viure la fe perquè a causa de la inèrcia històrica dels temps de la cristiandat, la visió del món catòlica impregnava encara fortament l'entorn social i protegia i facilitava la fe (catecumenat social permanent).

Avui dia l'escenari ha canviat radicalment: El catolicisme és posat en peu d'igualtat –quan no d'inferioritat– respecte de multitud d'ofertes religioses de divers calat; l'Església catòlica rep una crítica sistemàtica amb obres de ficció i en els mitjans de comunicació que lamenen la credibilitat sobre la historicitat de Jesús, sobre la fundació de l'Església i dels mateixos evangelis.

«En aquest quadre (d'una cultura del moment i de la provisionalitat)

20. Una frase de K. Rahner és molt oportuna aquí: “Justamente porque la palabra (de Dios) sólo logra su grado más alto de actualización en el sacramento, pero tendiendo siempre a tal grado, tiene siempre incoativamente ese carácter de palabra eficaz” (K. RAHNER, *Palabra y Eucaristía*, en *Escritos de Teología III*, Madrid 1961, p. 357; citat a S. PIÉ-NINOT, *Teología de la Palabra de Dios e Iglesia*, en *Gregorianum* 89, 2 (2008) p. 362).

30 21. Cf BENET XVI, *Verbum Domini* (2010), 94.

la presència dels cristians, l'acció de les seves institucions, és percebuda de manera menys espontània i amb grans sospites, en les últimes dècades s'han multiplicat els interrogants crítics adreçats a l'Església i als cristians, i al rostre del Déu que volem anunciar.» (Lineamenta n. 3, par. 4)

El pensament relativista i líquid ha penetrat en les mateixes comunitats cristianes tal com suggereixen els mateixos *Lineamenta* en diversos paràgrafs. Un catòlic a peu pla ho té difícil per viure la seva fe amb convicció. Avui més que en èpoques passades en el món occidental i en tot el planeta un catòlic necessita una «re fundació» vital i intel·lectual de la seva fe cristiana; necessita una vertebració intel·lectual i una capacitat discursiva major a la necessitada en altres èpoques.

Tot això requereix un temps i un procés de configuració mental i cordial en règim d'aprenentatge existencial i intel·lectual. La iniciació cristiana ja no ha d'associar-se amb el temps de la infantesa i de l'adolescència, solament, ni amb una oferta exclusiva per als no batejats o els recentment convertits. La iniciació cristiana d'adults *ha de ser oferta sempre que sigui possible* a tot cristià que per motius diversos s'acosta a les nostres parròquies, comunitats o moviments i que discernim que pot estar en situació de necessitar-la.

La iniciació ja no és només un «temps» sinó una «cultura pastoral» que ha d'impregnar tots els àmbits i dinàmiques de la pastoral. Per exemple: el cristià que després d'un temps

de certa letargia s'acosta amb ganes de tornar a la pràctica dominical no n'hi ha prou amb que sigui acollit joiosament a l'Eucaristia dominical prèvia celebració del sagrament de la reconciliació i encara seria molt menys adequat demanar-li algun servei a la comunitat. Cal oferir-li, si ell ho vol, en un primer temps el camí de la (re-)iniciació cristiana d'adults.

5.2. La iniciació cristiana d'adults com a temps llarg de configuració de les actituds fonamentals del cristià.

- El temps llarg de la iniciació cristiana d'adults és un temps per a poder configurar la consciència del catòlic molt tocada pels corrents relativistes.
- Un temps per articular el renaixement a la fe com a *segona ingenuïtat* (Paul Ricoeur) amb *l'esperit crític* propi de la modernitat a la que un cristià no pot ni ha de renunciar.
- Un esperit crític que, per tant, s'ha d'articular intel·lectual i existencialment amb una actitud de docilitat i confiança respecte de la Persona de Jesucrist i amb una recepció de la iniciació mistagògica al misteri de l'Església com a acció del Resuscitat.
- El procés de la (re-)iniciació cristiana d'adults és conseqüentment un temps per sentir-se Església «com a real comunitat, com a veritable fraternitat, com un cos i no com una màquina o una empresa» (*Lineamenta*, n. 2, par. 3).

6. El paper dels laics

6.1. *El compromís en el món: minoria profètica, resistent i creativa*

Una dada adquirida a la llum del concili Vaticà II és que la missió dels laics, a diferència de la dels ministres ordenats, és l'edificació i transformació de la societat amb el seu compromís en els àmbits quotidians de la família, el treball, l'associacionisme social, sindical, i polític. En el nou context mundial dominat per una ideologia relativista i corrupta al servei dels interessos dels grups del poder fàctic (financer, industrial, polític i militar) el compromís social del cristià adquireix necessàriament el caràcter d'acció significativa d'una minoria profètica, resistent i creativa.

6.2. *El laïcat com a subjecte de diàleg i anunci a la vida quotidiana*

No obstant això el desenvolupament ulterior de la teologia del laïcat també a la llum del mateix Vaticà II ha portat a prendre consciència que també correspon al laïcat, en virtut de la seva condició de batejats, exercir la dimensió del profetisme amb la paraula: és a dir amb el diàleg i l'anunci en les múltiples situacions de la vida quotidiana i en l'exercici de la seva co-responsabilitat en les tasques evangelitzadores de les parròquies, comunitats, associacions i moviments cristians.²²

Això requereix la previsió de programes de formació del laïcat perquè puguin rebre l'equipament teològic-pastoral i l'entrenament pràctic necessari per al diàleg i l'anunci.²³

Resum en dotze punts

1. La *nova evangelització* és el nom que es dona en aquesta nova etapa de la història humana a l'actualització de la *missió fonamental de tota l'Església*, a la seva identitat i raó de ser: l'anunci del Regne de Déu, iniciat en Jesucrist (*Lineamenta* 10, 2)
2. El *diàleg* amb la cultura actual –en cada context regional (continental)– i amb les expectatives existencials de cada interlocutor és el primer pas de l'evangelització verbal. És una condició prèvia i necessària perquè pugui donar-se amb possibilitats humanes de recepció l'anunci de Jesucrist.
3. Per l'exercici pacient i lúcid del diàleg la fe cristiana ajuda a *desxifrar la condició humana* avui dia tan desorientada i necessitada de punts fermes de referència.
4. Sense diàleg no hi ha anunci, però el diàleg en si mateix no és encara l'anunci en la plenitud de la seva eficàcia
5. *L'anunci* de Jesucrist ressuscitat és *una acció pastoral pròpia i diferent de*: el diàleg previ a l'anunci, la catequesi posterior a l'anunci, l'homília dominical, la formació bíblica,... en definitiva de tot ele-

22. Cf. BENET XVI, *Verbum Domini* (2010), 94.

23. Els *Lineamenta* ho suggereixen a la pregunta n. 25 corresponent al Tercer Capítol.

- ment verbal relacionat amb l'evangelització.
6. Amb l'expressió *anunci* ens referim a aquelles accions evangelitzadores específiques, espontànies o organitzades, –en un temps relativament breu– realitzades per individus o per grups, que tenen la finalitat de proposar el missatge nuclear de l'Evangelí –Crist resuscitat mediador de la comunió amb Déu– a qui no coneix a Jesús, a qui havent-lo conegut se n'ha allunyat, i a qui pensant conèixer-lo viu una fe superficial, amb la intenció de suscitar en tots ells un interès per Jesucrist que pugui portar-los a una primera conversió i adhesió de fe o a una revitalització i renovació de la fe viva en Ell.
  7. L'anunci és una acció pastoral de temps breu però intens que té al mateix *Jesucrist com a promotor i subjecte primari* (*Lineamenta* 11, 1), el qual pel dinamisme de l'Esperit Sant dota l'anunci d'una *eficàcia incoativament sacramental* anàloga, si bé en menor intensitat, a la sacramentalitat de la Paraula proclamada en la litúrgia.
  8. Les expressions *anunci* i *primer anunci* són sinònimes. L'adjectiu «*primer*» afegit al substantiu «anunci», no indica un tipus *diferent* d'anunci, sinó unes característiques inherents a tot anunci:
    - a) La seva *posició temporal* al principi de la seqüència de l'evangelització verbal (precedit de l'oportú diàleg).
    - b) La seva *eficàcia* incoativament sacramental de cara a engendrar la primera fe en l'interlocutor.
    - c) La seva condició de *fonament* permanent de la fe.
    - d) La seva *eficàcia* incoativament sacramental per revifar la fe adormida del cristià rutinari o allunyat.
  8. Donat el caràcter no estrictament catequètic ni litúrgic de l'acció de l'anunci en la vida quotidiana, és una tasca que poden i han d'exercir tots els *laics i laiques com a exigència del seu baptisme*. Amb la qual cosa es multiplica exponencialment el nombre d'evangelitzadors: cada cristià es converteix en un evangelitzador en el seu ambient quotidià.
  9. A tota acció d'anunci ha de seguir l'oferta d'un *itinerari d'iniciació (o reiniciació) cristiana* d'adults, entesa com una acció educativa integral de temps llarg, en la que s'ofereixen –per primera vegada o de forma renovada segons l'interlocutor– les bases i la configuració d'una vida en Crist i en l'Església al servei del regne de Déu.
  10. L'itinerari de (re-)iniciació cristiana és l'àmbit adequat per oferir la *catequesi* sistemàtica que, sent diferent de l'anunci de l'Evangelí, promou i fa madurar la conversió inicial propiciada per l'anunci, educant en la fe el convertit i incorporant-lo en la comunitat cristiana.
  11. L'itinerari de (re-)iniciació cristiana d'adults és també el temps oportú per rebre –en un context comunitari i amb el degut acompanyament dels catequistes, diaques i preveres– la iniciació mistagògica als sagraments, la instrucció sobre les exigències morals del seguiment de Crist, i l'orien-

tació cap a un compromís eclesial (formes organitzades d'apostolat) i social segons els carismes i aptituds de cada convertit.

12. Tant els elements donats durant el temps de la iniciació, com aquells propis de l'anomenada pastoral ordinària (catequesi permanent, sagraments, eucaristia dominical, lectura orant de la Bíblia, formació

bíblica i teològica, Càritas, revisió de vida, vida parroquial ...) estan i han d'estar impregnats d'elements de primer anunci, però tot i això l'acció pastoral de *diàleg* i *d'anunci* ha de tenir plataformes, mitjans i objectius propis superant el perill de quedar limitada al cercle intern dels que ja estan interessats per Jesucrist.

Congrés de Nova Evangelització

Resum i valoració. Manresa, gener de 2012

MN. XAVIER MORLANS, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

Els dies 7 i 8 de gener de 2012 tingué lloc a la ciutat de Manresa el Primer Congrés de Nova Evangelització promogut pels bisbats de Vic i Solsona.

Ni que sigui amb unes notes esquemàtiques preses per un dels participants, el nostre col·laborador Mn. Xavier Morlans, no ens estem de deixar constància de l'acte que, per la seva oportunitat, interès i precedent d'estreta col·laboració de dos dels nostres bisbats de l'interior, creiem que ha de ser de l'interès dels nostres lectors.

Del mateix Dr. Morlans és la Lliçó inaugural que enceta aquest quadern i la reflexió sobre "Tornar a creure" que ja va ser publicada a Foc Nou.

A l'espera de la publicació de tot el material de Congrés AST.

I. Aspectes a distingir

1. El contingut de les ponències del Bisbe Dominique Rey de Toulon:

- Centralitat cristològica i pneumatològica
  - Mediació eclesial (amb preferència per les formes identitàries visibles)
  - Preocupació missionera
- [Vegi's en l'apartat II el guió-resum de les seves tres ponències]

2. El contingut dels tallers

2.1. Oratori dels nens (P. Gonzal Carbó, València). Mètode des del 1992.

- És possible la trobada dels nens amb Jesucrist

- Quan més petits, més preparats per a rebre l'amor de Déu
- Experiència sensible de Crist per la Paraula, la mateixa comunitat de nens ("On n'hi ha dos o tres...), l'Eucaristia, els pobres, el prevere, ... tot animat per l'Esperit Sant.

2.2. Sentinelles del matí (Andrea Brugnoli, Verona, Itàlia). Mètode des del 2004:

- Mètode de primer anunci al carrer fet per joves a altres joves
- Invitació a entrar a una església oberta de nit: recorregut d'acollida, diàleg, invitació a l'oració.

2.3. Tornar a Creure (Xavier Morlans, Barcelona), des del 2002

- 1er any: Primer anunci en clau

d'invitació a la relació personal amb Jesucrist en context orant.

- 2on i 3er any: Itinerari de re-iniciació cristiana d'adults

2.4. Curs Alpha (José Alberto Barrera, responsable a Espanya) Iniciat a Londres el 1990:

- 10 sopars (en 10 setmanes) amb presentació amable del primer anunci cristià a la sobretaula, i amb un recés de cap de setmana, per "re-enganxar" activament a la vida parroquial cristians allunyats o refredats i per fer arribar un cristianisme atractiu a persones amb prejudicis.

3. La sensibilitat eclesial dels assistents:

1. Gent de parròquia de tota la vida: catequistes, acollidors de promesos, ...
2. Matrimonis de mitja edat i joves amb inquietud laical i missionera
3. Presència significativa de nous moviments amb trets neoconservadors

II. Guió de les tres ponències del bisbe Dominique Rey de Toulon

[Es podia seguir molt bé l'esquema projectat amb power-point. Hi ha resums més complets a la xarxa d'internet]

1.- La definició de la nova evangelització i els reptes de la seva aplicació. Primera ponència. Dissabte dia 7, matí.

- Testimoni del propi bisbe
  - Funcionari del ministeri de finances
  - Convertit per l'acció evangelitzadora del moviment Emmanuel
  - Capellà a Pigalle (Paris): obra un bar evangelitzador amb clara identitat catòlica en ple barri de prostitució.
  - Any 2000 nomenat bisbe de Toulon
- Tres raons de l'evangelització
  - La trobada personal amb Jesucrist
  - L'experiència d'Església feta per a evangelitzar (Pau VI, EN)
  - El món: cada home està fet per a trobar-se amb Crist
- La Nova Evangelització
  - El nou context: la mundialització
  - El renovat "ardor": reviu l'empenta apostòlica dels orígens del cristianisme (Joan Pau II, *Novo Millennio Ineunte*)
  - Noves formes de comunicació
- Reptes de la nova evangelització
  - Externs:
    - Secularisme
    - Individualisme,
    - Pèrdua de la memòria històrica cristiana

- Interns:
  - La necessitat de retro- bar la identitat essencialment missionera del cristianisme
  - Els “nostres” pecats com a cristians
  - Els qui desaproven la iniciativa de Nova Evangelització titllant-la de proselitisme
- **Els 10 reptes de la nova evangelització**
  1. La sospita sobre l’adjectiu “nova”
    - Que no sigui desaprovació de la feina feta fins ara
    - Que no sigui proselitisme, “croada”
    - Que no sigui replegament identitari
    - + El document *Lineamenta* per al Sínode del 2012 es desmarca clarament de totes aquestes sospites.
  2. L’immobilisme
    - Por a caminar,
    - Instal·lació en la pastoral de manteniment,
    - Lògica del “sempre s’ha fet així”
  3. El secularisme dintre de l’Església
    - Relació de continuïtat i no de ruptura amb el món
  4. El funcionalisme (“sacramentalisme”) i la tecnocràcia eclesial davant dels quals cal reivindicar el primat de la Gràcia.
  5. L’activisme angoixat davant del qual cal reivindicar el primat de l’Esperit sant.
  6. L’individualisme
    - L’apoteosi de l’autonomia del “jo”
    - Privatització de la fe que tria a la carta en el supermercat religiós
    - Atomització de la vida que conviu amb la creixent mundialització
    - Narcisisme (també dins l’Església)
    - + La nova evangelització ha de ser obra de comunitat, de connexió eclesial
  7. El clericalisme
    - El rector com a director d’orquestra que no reconeix els carismes dels laics
    - Els laics que, com a reacció, també entren en una dinàmica de reivindicació de poder
- Interpretació secularista de *Gaudium et Spes* com a rendició al món
- Resultat: Cristianisme “ligh”
- + Necessitat d’una clara identitat en la proposta cristiana (clergyman)

- Error: els laics concentrats en la vida interna eclesial
- + La nova evangelització ha de ser fora, en la vida ordinària.

8. L'escepticisme

- Capellans cansats i amb psicologia de “l'últim mohicà”
  - “Décallage” amb les noves generacions
  - Formats en règim de cristiandat ara han de viure en règim relativista
- Mitjans de comunicació amb imatges negatives de l'Església
- + La nova evangelització depèn de la convicció que Crist és el que busca tothom.

9. Aïllacionisme

- Por al món, cultura de ghetto, fixació en un passat idealitzat
- Por i desconfiança respecte de l'alteritat (del món)
- *Ad Gentes* 2: L'Església és per a evangelitzar
- Pau: “Ai de mi si no evangelitzo!”
- + Reacció i nova evangelització, un exemple: Un consiliari del món de la nit se la passa en una discoteca-bar ben identi-

cat –clergyman– donant conversa. Necessita:

- a. Estructura humana forta
- b. Una comunitat
- c. Pregària intensa (a la tarda després d'haver dormit al matí)

10. Autisme

- Manca de caritat: l'amor empeny a donar a conèixer el Crist
- Per una manera d'entendre el respecte als valors humans i als valors de les altres religions que paralitza.
- + *Redemptoris Missio* 8: “El món té dret a conèixer Jesucrist”
  - És menysprear Crist no donar-lo a conèixer
  - Cal anar a buscar les persones allà on són i estimar-les tal com són abans que canviïn.

2.- Les conversions pastorals que les comunitats cristianes han de viure per a inscriure's en la nova evangelització i criteris per a dur-la a terme. Segona Ponència. Dissabte dia 7, tarda.

1. El context

- Cal conèixer bé el territori, la mentalitat i els destinataris. Certes pràctiques pasto-

rals fracassen per la falta d'un estudi seriós del "terreny" i de l'aprehensió del context humà i social.

- De vegades hi ha un desajustament entre la cultura de la societat i l'estat espiritual dels cristians.
- L'acció misionera s'inscriu dintre d'una història, una genealogia i una geografia humanes.

[Mons. Rey se refirió a la necesidad de conocer el terreno donde se es enviado. Como Jesucristo que vivió y se judaizó durante treinta años en un medio concreto, Nazaret, es necesario un estudio serio del universo humano dentro del cual el evangelizador se insiere. Y no se trata sólo de una descriptación sociológica, sino teologal. **Hay que conocer las esperanzas de los hombres entre los cuales el evangelizador vive, sus barreras mentales, sus anhelos...** Es necesaria una visión realista de la situación para **no caer en la pastoral del "parachutiste" (paracaidista) que no comprende el medio al cual se dirige**, porque sólo tiene una visión superficial. Recordó que su primer año en la diócesis lo dedicó, antes de hacer ningún cambio sustancial, a recorrer y patearse la diócesis de punta a punta, para empaparse de ella. Hay que aprovechar el capital de conocimientos de los mayores, escucharlos; tener una voluntad de escucha y de humildad intelectual para siempre estar en predisposición de aprender; aprovecharse del capital de conocimientos que nace de un inventario cuantitativo y cualitativo

del universo humano entre el cual el evangelizador vive. (Del resum d'Antoni M C. Juncadella publicat a internet)].

2. Els llocs de la missió

1. La família
2. L'escola catòlica: cal una re-fundació de l'escola catòlica a França
3. La parròquia: realització local de l'Església (des del s. IV)
  - i. Un territori
  - ii. Un pastor
  - iii. Una comunitat sacramental
4. Realitats eclesials variades: moviments, comunitat, associacions
  - + J. Ratzinger: *El lloc teològic dels nous moviments* (Trobada de nous moviments Pentecosta 2003 (?))
5. La diaconia (servei) de l'Església als pobres
  - Servei als petits, exclosos, marginats, ...
  - Referents: Mare Teresa, Sor Emmanuel, Abbé Pierre, ...
  - L'amor és inherent a la fe. La fe obra per l'amor.
6. La pietat popular. Els santuaris.
7. Els mitjans de comunicació social: internet i xarxes socials
8. L'art i la cultura. La música.

9. Els espais socials: treball, oci, associacions, ...

3. Una visió missionera

- Integral, oberta, pedagògica
- Prospectiva, pragmàtica
- Compartida, comunicada

4. *El primat de la Gràcia*

1. Disponibilitat a l'Esperit Sant: Pau VI *Evangelii Nuntiandi* n. 75

Vida convertida: Benet XVI, *El sagrament de l'amor* (Eucaristia) n. 88

2. La litúrgia i la vida eucarística

Si Crist transforma el pa en el seu Cos, també em pot transformar a mi.

3. Acollida dels nous carismes

5. *Conversions pastorals*

1. Conversió de les comunitats cristianes.

D'una pastoral de *l'ocultament* (post Vaticà II: el món com a lloc teològic) que ha portat a una pastoral de la *desaparició*.

Hem vist els límits de l'humanisme i de la promoció dels valors humans que han comportat una autosecularització de l'Església.

El cristianisme té una força de crítica i de contestació del món que ha de recuperar.

2. Conversió del govern pastoral.

Bisbes, preveres i laics han de recuperar la centralitat de la salvació de Jesucrist en una pastoral d'Anunci (kerigma) i d'itineraris de reiniciació cristiana d'adults amb nous mètodes pastorals. I també amb "espais de la misericòrdia"

Un exemple a la pròpia diòcesis de Toulon: els preveres han de realitzar un entrenament de 10 mesos (dos dies per setmana) per aprendre aquest enfocament i aquests nous mètodes.

3.- La posada en funcionament de la nova evangelització a partir d'una colla d'experiències. Tercera Ponència. Diumenge, dia 8, matí.

1. *Catequesi i formació*

- La fe no és pur subjectivisme

- Crist és el logos transracional

- Cal una pastoral de la intel·ligència

+ "*Hi ha una unitat profunda entre l'acte amb què es creu i els continguts als quals prestem el nostre assentiment*" (Benet XVI, Carta apostòlica *Porta Fidei* de 2011)

- Es tracta d'una nova manera de concebre el ministeri amb les 5 "C":

- Convicció: que es noti que ens ho creiem
- Coherència: entre paraules i vida
- Coneixement: de Crist, de la Bíblia i de la doctrina de l'Església.
- Comunió: un cristià sol està en perill
- Comunicació: cal pedagogia
- 6. Els parroquians excepcionals (sagraments de pas)
- 7. Les persones sense contacte amb l'Església
- Esdeveniments que creen fraternitat:
  - Pelegrinatges
  - Festes parroquials
  - Missió a la ciutat (Toulon)

2. *Eclesiologia de comunió*

- *Christifideles Laici* n. 32 : La comunió porta a la missió
- L'anunci porta a entrar en la comunió trinitària: la Paraula porta a la comunitat.
- Importància de l'acolliment i de l'hospitalitat (per exemple: una taula ben parada davant de l'església parroquial on s'hi invita a tothom)
- 7 cercles de compromís
  - 1. L'equip de preveres
  - 2. El consell pastoral
  - 3. Els parroquians compromesos
- + *Fraternitat parroquial bàsica que comparteix pregària, invocació de l'Esperit Sant i visió missionera.*
- 4. Els parroquians ordinaris (practicants regulars)
- 5. Els parroquians ocasionals (practicants ocasionals)

3. *L'impuls kerigmàtic*

- Pau: La fe neix del kerigma o Anunci de l'Evangelí
- L'anunci és el germen de l'ensenyament (didascàlia, catequesi)
- Es fa per proclamació, testimoni, comunicació de la pròpia experiència recolzada en la Bíblia.
- En la nova evangelització el kerigma o Anunci és la punta de llança de la pastoral que vol propiciar l'obertura del cor a Jesucrist
- Dues tradicions:
  - La protestant radical: fan molt Anunci (amb gran ús de la música); però a continuació no hi ha catequesi, ni teologia, ni litúrgia.
  - La catòlica: fem catequesi, litúrgia i caritat; però hem oblidat que tot comença amb l'Anunci que propicia la primera fe i el canvi de vida.

- Hi ha molts catòlics sacramentalitzats que no han estat evangelitzats: no han rebut la proposta de la relació personal amb Jesucrist com a salvador, i no la tenen activada.
- L'anunci és com el cop de "starter" en l'encesa del motor del cotxe.
- Com fer-ho? Porta a porta, amb música al carrer, ...(explica com fa ell mateix el porta a porta... molt purificador, diu...)

4. *El procés missioner*

1. Kerigma: Anunci
  2. Catequesi : Professi6 de fe, canvi moral
  3. Litúrgia: Eucaristia
  4. Diaconia: Caritat, servei als pobres
- + *Evangelii Nuntiandi* 24 : L'evangelitzaci6 6s un proc6s amb diversos elements que cal integrar. Finalitat: que l'evangelitzat esdevingui evangelitzador.

5. *Relectures i discerniment*

1. Lectura espiritual de la nova evangelitzaci6
2. Lectura pastoral de la nova evangelitzaci6
3. Lectura teol6gica de la nova evangelitzaci6
  - Calen trobades d'anunci en llocs intermedis (domicilis) no directament a la litúrgia

- M6tode de les c6l·lules o grups articulats a la parroquia
- Cal assegurar la formaci6 dels laics responsables de grup

Criteris de discerniment

1. Delegaci6 de poder: treball en equip parroquial
2. Atenci6 als carismes de les persones
3. Alimentar l'entusiasme
4. Organitzaci6 eficaç, per6 no caure en el tecnocràcia ni en un sacramentalisme propi de l'6poca de la cristiandat.
5. Cuidar la bellesa i dignitat de les celebracions litúrgiques.
La gent busca el sagrat, la ritualitzaci6, la bellesa.
6. Els petits grups
7. Evangelitzaci6 adaptada a les necessitats del m6n contemporani: ofertes de "llindar".
8. Intel·lig6ncia de la missi6.

III. Conviccions de cara al ministeri ordenat. Trobada amb els preveres.

Dissabte, dia 7 migdia

1. El prevere 6s protagonista cabdal de la nova evangelitzaci6

- Ell d6na Jesucrist al m6n
- Sense prevere la nova evangelitzaci6 o pren derives erràtiques o no dura

2. Cal un nou estil de vida del preveres (Joan Pau II, *Pastores dabo vobis*)

- Relació personal amb Jesucrist
- Comunitat de preveres i treball en equip amb laics
- Comunitats unides als preveres
- Reflexió sobre nous mitjans (d'organització, de gestió, de comunicació)

3. Prioritats del prevere

1. Afavorir la personalització de la fe
  - La fe és: herència rebuda + opció personal
2. Afavorir la socialització de la fe
  - Constituir comunitats
    - Creients
    - Confessants
    - Missioneres
3. La clau: el primer anunci kerigmàtic
  - Implicar-s'hi el propi prevere
  - Ajudar els laics a fer-ho
  - + "Jo faig el porta a porta: és cru, purificador i estimulante".

4. Punts d'atenció en la línia dels tres serveis

- La Paraula (ensenyament)
- La Litúrgia (santificació)
- La Caritat (govern)

1. Acolliment de nous carismes (No ha de fer-ho tot el capellà)

2. Espiritualitat de comunió (*Christifideles laici*)

- Ajuda a discernir els dons
- Regular
- Corregir

3. Necessitat de formació dels laics

- Al món d'avui: sincretisme, relativisme
- Comunió: afectiva (l'amor) + doctrinal (la veritat)

4. Accés directe dels col·laboradors al capellà

5. Resposta a algunes preguntes dels preveres presents

1. La vida de comunitat

Important: oferir als preveres espiritualitat

- Vida comunitària amb formació i pregària
- També relació comunitària amb laics

+ A la pròpia diòcesi el bisbe Rey ha creat una associació de capellans

2. El desgast actual del prevere diocesà

- Molts capellans viuen trencats per la pressió del món que avui és molt forta i per la poca gratificació que ve de la societat.

- A Le Puy hi ha un Centre d'acolliment de preveres (pastoral de la misericòrdia).
3. Preguntat sobre si una adopció de la praxi actual de l'Església catòlica de ritu bizantí plantejant la voluntarietat del celibat sacerdotal ajudaria a millorar en part la vida personal dels preveres diocesans, respon:
- I. He conegut bé les esglésies protestants on els pastors es poden casar i no hi ha pas un augment de vocacions al ministeri.
  - II. Quan he viatjat a zones de ritus bizantí els bisbes comenten les dificultats que es deriven de la gestió de les famílies dels preveres casats.
  - III. Els joves avui volen radicalitat
4. Sobre com ha organitzat el seminari de la seva diòcesi (pregunta feta el diumenge al migdia)
- Ha passat de 20 a 80 seminaristes en 7 anys
  - Ha acollit joves que busquen un seminari més pastoral, de més pregària i més evangelització.
  - La figura del capella diocesà està devaluada. Els joves se senten més atrets per una vida evangèlica i apostòlica.
- Ha "realimentat" el seminari amb comunitats portades de fora (Emmanuel?)
  - El temps de formació es planteja com un temps d'aprendre a viure en comunitat, en comunió simfònica (unitat sí, uniformitat no) i d'experiència pastoral inicial (els seminaristes fan el porta a porta)

IV. Valoració

1. Aspectes sobre els que avui hi ha un ampli consens eclesial

1. La necessitat de potenciar la centralitat cristològica i soteriològica
  - És una autocrítica compartida per molts que en la primera recepció del Vaticà II un accent en els valors cristians implícits i certa difusió popular de la hipòtesi teològica dels cristians anònims va poder esmoreir l'impuls missioner verbal.
  - No així l'impuls missioner de presència que va ser molt generós en l'anada de preveres, religiosos i religioses als barris perifèrics de les grans ciutats, als sectors més marginats de la societat i als països del tercer món.
  - També val a dir que certes maneres de plantejar

el diàleg interreligiós o una de les “formes mentals” que se’n deriva, a la pràctica suposen una desactivació de la inquietud missionera i d’anunci.

2. La necessitat de potenciar l’element pneumatològic.

- La necessitat de superar un cert voluntarisme de l’acció i recuperar la dimensió pneumatològica de l’acció eclesial és una autocrítica que ja es troba en revisions per exemple de la missió obrera dels jesuïtes en dates primerenques com 1979 (Víctor Codina).

3. La necessitat de retrobar la força de l’Anunci kerigmàtic tot acompanyant el testimoni de vida

- Cada cop hi ha una consciència creixent entre els preveres i laics compromesos que les metodologies pastorals que ajuden al *creixement* de la fe (mètodes de temps llarg i processual com la catequesi d’adults, l’estudi bíblic, i la revisió de vida) han de ser complementades per metodologies pastorals que ajudin al *naixement* o *engendrament* de la primera fe, o al *revifament* de la fe adormida. El primer anunci (o anunci a seques) és una metodologia de temps breu i con-

centrat amb aquesta finalitat i que demana un aprenentatge propi.

4. La recerca de noves formes de presència missionera en la societat secularitzada:

- Major visibilitat de les esglésies o centres de culte en la ciutat.
- Publicitat d’actes de primer anunci
- Obertura de les esglésies les nits del cap de setmana amb voluntaris disposats a l’acolliment, escolta i pregària.
- Presència explícita en les xarxes socials

5. La necessitat de poder oferir itineraris de reiniciació cristiana d’adults a les persones que han quedat tocades pel testimoni i l’anunci, o que senzillament truquen a la porta per demanar com refer la seva relació amb Déu.

2. Aspectes sobre els quals cal diàleg i discerniment per a consensuar unes bases comunes de cara a la nova evangelització d’Europa

1. El necessari diàleg amb la cultura secularitzada com a pròleg que faci atractiu i creïble l’anunci kerigmàtic

- Tot i que a les ponències hi ha moments on es parla de la necessitat de conèixer les esperances de les persones a les quals l’evangelitzador

vol arribar, les seves barres mentals i els seus anhels per a no caure en una pastoral del “paracaidista” (2ª ponència, apartat 1), crec que caldria dedicar més espai i reflexió al necessari **diàleg amb els trets més significatius i sovint contrastats de la cultura actual** que poden donar peu a una presentació pertinent i oportuna de l’anunci cristià:

- El nihilisme cínic d’una banda, i la preocupació per la supervivència de la humanitat i la salvaguarda del planeta Terra, per l’altra.
- El relativisme moral pràctic i l’anhel indeterminat d’alguna cosa que perduri i tingui una consistència última ...
- El desig irrefrenable de ser incondicionalment estimat i l’experiència aclaparadora de la fragilitat dels vincles emocionals de parella, de família, d’amistat, ...
- La nostàlgia de la bellesa en el cinema, en la literatura i en l’art en general, ...
- La indignació per la injustícia i pel sofriment

de milions d’innocents...

- Un desig “laic” de redempció i de restauració radical que sovint s’expressa també en el cinema, el teatre i la literatura...
- L’anunci cristià pot i ha d’ajudar a **desxifrar la condició humana** en aquesta hora de crisi de la consciència humanista en l’occident postcristià. I això pot fer-ho proposant l’anunci de Jesucrist en clau antropològica com una proposta de sentit, com a resposta a aquells desigs i anhels contradictors abans esmentats.
- A més del “*Déu t’estima*” dit a peu de carrer als joves, als solitaris i als marginats, hi ha d’haver una proposta que faci atractiu i creïble l’anunci cristià també per als intel·lectuals, els creadors d’opinió i les persones de cultura laica preocupades per la pervivència de l’humanisme a Occident.

2. Sobre la forma de donar visibilitat a la identitat cristiana en l’acció missionera.

- Es tracta d’un debat ja clàssic en els darrers

anys sobre els dos carismes de l'Església Catòlica a l'hora de l'evangelització: Ser *sal* o ser *llum* (Mt 5, 13-16); evangelització per *presència visible* o per *mediació amagada*. El pastoralista milanès Luca Bressan en va fer una explicació molt convincent de com les dues formes d'evangelització poden apel·lar a les fonts del Nou Testament i com cada una respon a una època o a unes necessitats més sentides (veure L. BRESSAN, "Les primeres comunitats, model per a la parròquia d'avui", a *Quaderns de Pastoral* 209 (2008) 47-62).

- A la proposta del ponent crec que es dona a entendre una identificació massa precipitada de l'autenticitat de la convicció cristològica i pneumatològica amb les formes ostensiblement visibles de la identitat cristiana (hàbit dels religiosos i religioses, clergymans dels preveres,...).
- Un reconeixement objectiu de les diverses pràctiques pastorals dels darrers anys i un pluralisme eclesial ha d'estar obert a reconèixer que la mateixa autèntica inquietud missionera i la mateixa voluntat sincera d'aparar l'amor de

Crist als qui no el coneixen pot batejar sota de l'hàbit talar o sota el vestit de paisà.

- Per exemple: la presència missionera en el món de la nit i de la marginació també l'estan fent ja fa anys preveres, religiosos i religioses que opten per anar vestits de paisà i així aconsegueixen una aproximació a persones que d'altra manera se n'allunyarien. Fins n'hi ha que s'apropen a les prostitutes en ple carrer oferint-los beguda calenta i un xic de conversa. És evident que aquest tipus d'aproximació tan propera no es pot fer amb hàbit... espantarien els possibles clients.
- És a dir, cal admetre i potenciar un *pluralisme en les formes externes*: la presència de preveres en clergymann en una discoteca farà que uns s'hi aproximïn i d'altres se n'allunyïn, i la presència de preveres de paisà o de simples laics ben preparats possibilitarà iniciar un diàleg amb aquells que no s'acosten als companys clarament identificats.

3. Sobre el criteri de la "belleza" i del "sagrat" en les celebracions litúrgiques

- El mateix cal aclarir pel que fa a les formes litúrgiques.

Podria semblar que hi ha un sol paradigma de bellesa en la litúrgia. Cal admetre i potenciar un legítim *pluralisme de formes* dintre de la normativa comuna.

- Una litúrgia en llatí, d'esquena al poble, amb casulla de "guitarra" i amb albes amb moltes "puntes", no és per això més "sagrada" que una litúrgia celebrada en llengua vernacla, de cara al poble, amb casulla gòtica i amb albes blanques.
- L'atmosfera de l'elevació pròpia de la litúrgia es pot donar i es dona també per suposat en litúrgies celebrades segons les disposicions del Concili Vaticà II. Si en cinquanta anys d'aplicació de la reforma conciliar hi ha hagut experiments, abusos o deixadeses han de ser corregits aquests, però no qüestionar el concepte global de celebració tal com ens l'ha transmès la reforma del Vaticà II.
- Encara un exemple de pluralisme pel que fa a les formes musicals en la litúrgia: a uns joves els atrau el gregorià i la música sacra clàssica, i a d'altres els atrau una músi-

ca de format popular contemporani. Això no ha de suposar cap problema sempre que les diverses formes musicals siguin dignament executades en el seu gènere, adequades –per la duració i l'atmosfera que creen– al moment litúrgic en qüestió, i amb els textos litúrgics pertinents.

- Hi ha un pluralisme de formes de bellesa apta per a la celebració litúrgica segons la *geografia* (Àfrica, Àsia, Amèrica Llatina, Amèrica del Nord, Europa,...) i segons la *sociologia* (un monestir, una comunitat parroquial habituada a cantar amb partitures musicals, una comunitat d'un barri obrer, una comunitat d'immigrants,...). A partir de l'acceptació de les normes litúrgiques bàsiques, del sentit pastoral i de la inculturació feta amb seny i bon gust, *no hi ha una forma única que tingui el monopoli de la bellesa per a la litúrgia*. I molt menys es podria tolerar que en nom d'una suposada superioritat estètica es volgués imposar a totes les comunitats del món una sola forma de bellesa litúrgica. Seria desgraciadament com una nova edició de la ja llunyana qüestió dels judaïtzants: per a poder celebrar correctament la

litúrgia catòlica caldria primer deixar-se “circumcidat” la pròpia cultura estètica.

- Aquesta qüestió de la bellesa en la litúrgia va molt unida a la del “sagrat” tal com el mateix ponent hi va fer esment. És una qüestió a la qual els voluminosos estudis de la fenomenologia de les religions han dedicat pàgines abundants i que no es pot despatxar amb poques frases. Només apunto uns criteris:

- És cert que persones tipus del soroll del món modern se senten atretes per les esglésies, pel silenci, la penombra, la verticalitat, la música gregoriana i clàssica... És cert que aquestes mediacions poden despertar en l'infant i en el jove un sentit del sagrat molt necessari com a pas per al trobament amb Déu.

- Però també és cert que el cristianisme és una religió d'encarnació, de filiació, de fraternitat, de comunitat... I que a la litúrgia catòlica les formes han d'estar en funció de la vivència que ha de ser respectuosa, sí, però també celebrativa, comunitària i ha de reflectir el goig de

l'Esposa (l'assemblea) que acull el seu Espòs (se celebra la Nova Aliança, el banquet de noces de l'Anyell, de Jesucrist Cap amb el seu Poble).

- És a dir, les esglésies catòliques es poden convertir, també, en l'últim refugi dels ciutadans que busquen una mica de vibració estètica en les seves vides, però per sobre de tot les celebracions litúrgiques catòliques han d'oferir —en el respecte i en el ben entès temor de Déu— l'alegria de la trobada del Poble amb el seu Déu, de l'Esposa amb el seu Espòs. L'element de convivialitat, i de celebració esponsal hi ha de ser ben present, amb un to penitencial i contingut a la Quaresma i un to més de festa vibrant a la Pasqua.

[Cfr. X. MORLANS, *Música y liturgia. ¿Es la racionalidad la facultad más noble del ser humano?* a Phase (2012), Barcelona: CPL 2012, en preparació]

3. Per a un cristianisme integral

- Ens cal viure i comunicar un cristianisme el més ric i complet possible, on s'hi integrin les seves diverses dimensions contrastants i mútua-

ment enriquidores (*Evangelii Nuntiandi* 24):

- La vivència personal de Jesucrist Salvador del nostre pecat
  - El testimoni quotidià de vida i d'amor unes vegades més amagat, d'altres més visible.
  - Un diàleg acollidor i desvetllador de les grans preguntes.
  - Un anunci de Jesucrist per als senzills fet amb claredat i humilitat.
  - Un anunci de Jesucrist en clau antropològica per a ments més exigents.
  - Espais càlids i temps llargs per a refer la fe i la vida.
  - Una intel·ligència de la fe ben articulada (catequesi i teologia)
- Una vivència litúrgica unificada, càlida i participativa.
  - Unes comunitats cristianes en clau de comunió i sinodalitat.
  - Formes d'apostolat organitzat plurals i complementàries.
  - El compromís fidel i valent en la renovació del món.
  - Una crítica profètica de les estructures de pecat.
  - Una denúncia valenta de les lògiques antihumanes.
  - Una acollida samaritana de tants ferits ran del camí.
  - L'alegria de la festa compartida.
  - La bonhomia de les benaurances.

Tornar a creure. Una experiència de nova Evangelització a Barcelona (2002-2012)

Article publicat a la revista FOC NOU, març 2012

MN. XAVIER MORLANS, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

---

1. *Conferències-espectacle i convocatòria a la capella del santíssim.*
2. *Cap iniciativa pastoral no comença mai de manera químicament pura.*

A primers de desembre del 2002 s'iniciaren a la parròquia de Sant Ramon de Penyafort, situada arran de la Rambla de Catalunya, unes trobades quinzenals convocades sota el nom de *Tornar a Creure*. La crida s'havia realitzat les setmanes anteriors a base d'unes conferències-espectacle realitzades a la mateixa església on s'alternava el tractament d'algunes preguntes vitals i la presentació de l'Evangeli com a camí de resposta a les dites preguntes. Qüestions diverses com per què ens agraden les pel·lícules que acaben bé? podem viure amb les nostres ferides emocionals? per què el sofriment de milions d'innocents? la religió porta necessàriament al fanatisme? havien estat objecte de sengles monòlegs amb suport audiovisual. Una presentació viva i intensa de Jesucrist com a camí, veritat i vida amb l'ajuda d'algunes cançons havia clos la sessió i havien donat peu a la invitació a les trobades quinzenals.

A aquelles primeres convocatòries a la capella del santíssim de la parròquia de la Rambla hi van assistir fonamentalment catòlics de tota la vida fins i tot de missa dominical. Se sentien atrets per una proposta que d'alguna manera intuïen que podia revifar o escalfar la seva fe. Però val a dir que des del primer moment també s'hi van sentir convocats, si bé en menor nombre, persones que havien deixat la pràctica religiosa des de feia bastants anys, i algú que fins i tot havia deixat la fe i que en aquell moment es plantejava la possibilitat de tornar a creure. També hi havia aquell tipus de catòlic que en els anys de joventut (els 60 post-conciliars) havia estat molt implicat en moviments eclesials i que després d'un llarg temps d'allunyament si més no de l'Església com a institució, s'hi sentia atret. Aquesta barreja d'assistents a cada nova convocatòria s'anava reequilibrant. A mesura que corria el boca-orella i una certa propaganda, augmentaven els qui s'havien desenganxat feia més temps i fins i tot començaven a aparèixer els de les

noves generacions que pràcticament no havien viscut mai un ambient de fe i de pregària. D'any en any es mantenia el logo "*Tornar a Creure*" per què era breu i clar, però ja no corresponia ben bé als assistents, a no ser que se'n fes una interpretació sociològica: enmig d'aquesta societat ni que sigui en petites minories *es torna a creure*.

3. *El redescobriment de la força peculiar del primer anunci cristià.*

I què s'hi feia en aquelles trobades quinzenals? El format durant tot el primer curs era el mateix. La seqüència de vol era: silenci inicial – invocació de l'Esperit Sant – text evangèlic – invitació a deixar ressonar alguna de les frases del text en el cor i a adreçar-les a Jesús des de la pròpia interioritat – cant amb la frase clau del text – diàleg breu sobre com havia anat l'experiència. Els cants eren breus i senzills: la invocació a l'Esperit Sant i la repetició de la frase clau de l'Evangeli "*dona'm d'aquesta aigua*", "*vull néixer de nou*", ... Una música de fons amorosa el silenci inicial i l'estona més llarga d'interiorització del text. No era una conferència, ni una tertúlia, ni una dinàmica de grups (la gent en la penombra de la capella amb prou feines es veien els uns als altres). Era una presentació directa de Jesucrist ofert com a Vivent i Salvador als qui "ara i aquí" el volien retrobar o descobrir per primera vegada. A partir

d'un dels encontres de Jesús amb algun personatge de l'Evangeli (la dona samaritana, Nicodem, els d'Emaús,...) es proposava als assistents la possibilitat d'identificar-se amb el dit personatge i d'adreçar-se confiadament a Jesús allí mateix - "ara i aquí" - si volien. "*Que ningú se senti obligat*" era el *ritornello* a cada sessió. Era una forma de primer anunci de Jesucrist en clau d'invitació a la relació personal amb Ell. ¿Què hi heu trobat aquí que no hàgiu trobat en els diversos grups cristians on heu participat al llarg de la vostra vida? preguntàvem als assistents que vorejaven la seixantena. "*Aprender a parlar directament amb Jesucrist i sentir l'amor de Déu*" ens responien amb tota naturalitat. Confirmàvem en la pràctica allò de que en la vida cristiana tot comença i tot recomença amb una trobada personal amb Jesucrist que s'expressa, com en tota trobada humana, per la paraula. La resposta ens encoratjava a seguir oferint el mateix format fins al juny.

4. *Un itinerari de re-iniciació cristiana d'adults*

Així varem començar amb Mn Josep Mª Turull, rector en aquells moments, de la parròquia i un grup de laics i laiques als quals varem convidar a assumir tasques d'acollida i d'acompanyament. I així es va anar desenvolupant aquest camí o itinerari de renovació de la fe o dit més tècnicament de reiniciació cristiana d'adults. La cosa ha quedat es-

estructurada de la següent manera: A l'inici del segon curs es demana una inscripció formal –nom, adreça, petita matrícula– i s'augmenta el ritme de trobades a una per setmana, alternant una vegada pregària (en la línia de l'any anterior) i l'altra catequesi (bases fonamentals d'iniciació a la Bíblia, al credo, als sacraments i a la vida cristiana). Hi ha un recés de cap de setmana a l'inici del curs i una petita cerimònia d'entrega de la creu i la Bíblia. El tercer curs se segueix el ritme altern setmanal de pregària i catequesi, avançant en el temes catequètics. El primer diumenge d'Advent té lloc a la missa parroquial l'acceptació (“crida”) dels qui es disposen a renovar solemnement les promeses del Baptisme al temps de Pasqua. Quan arriba la Quaresma es fa un recés de cap de setmana amb especial èmfasi en la conversió personal. I un dels darrers diumenges de Quaresma, sempre a l'eucaristia parroquial presidida pel senyor rector, es fa el lliurament del Credo i del Parenostre a la manera com es fa amb als catecúmens. Els que poden, passen els dies centrals de la Setmana Santa junts tot ajudant a les celebracions en algun poblet de muntanya i assegurant una vivència forta del sentit litúrgic del Misteri Pasqual. El segon diumenge de Pasqua a la missa parroquial renoven solemnement les promeses del baptisme. Amb això acaba aquest itinerari de reiniciació cristiana d'adults, tot i que fins a final de curs se segueix el ritme altern setmanal de pregària i catequesi.

5. *I què passa després? Com segueix?*

Als qui han seguit el procés, un cop acabat, se'ls convida a reintegrar-se a la seva parròquia d'origen o a la comunitat, moviment o associació que respongui millor a la seva forma de ser i de sentir-se cridat a viure la fe cristiana. Hi ha persones que no han deixat de participar a l'Eucaristia dominical a la seva parròquia d'origen i fins i tot hi fan algun servei (catequesi infantil, Càritas,...). Alguns s'acullen a alguna família espiritual descoberta durant el procés o coneguda ja d'abans. Tanmateix la majoria de persones demanen poder seguir com a grup de pregària ja que el ritme i l'estil d'oració que han experimentat el consideren necessari per a poder seguir mantenint la flama que han revifat. És així com a la parròquia on s'ha fet el procés –o en un altre indret apropiat– hi recalen com a fruit del mateix uns grups de vida cristiana que es troben quinzenalment per a compartir la pregària i per ajudar-se a dur a la pràctica tot allò que han après.

6. *Algunes dades i expansió del mètode*

Des del 2002 ençà cada curs ha començat una nova fornada. L'any 2007 varem ser invitats a començar un grup a la parròquia de Sta Cecília del barri barceloní de sant Gervasi i allí segueixen reunint-se després d'haver renovat les promeses del baptisme a

la Pasqua del 2010. Des del 2007 per raons pràctiques d'espai i de facilitat de comunicacions, els nous grups els comencem al Casal Loiola del jesuïtes (carrer Balmes-Rosselló) i tenim com a parròquia de referència per a les celebracions litúrgiques la també cèntrica Mare de Déu de Núria (Passatge Bon Pastor entre Aribau i Muntaner) on cada diumenge a les 8 del vespre hi presideixo la celebració de l'Eucaristia. Tanmateix és bo deixar ben clar que *Tornar a Creure*, no és cap moviment sinó simplement això, un mètode de reiniciació cristiana d'adults amb vocació parroquial i diocesana. De fet hem ajudat a impulsar experiències semblants en diòcesis més rurals com Solsona (des del 2003), en arxipresbiterats de sectors obrers i populars com Sta Coloma de Gramenet i Nou Barris, i darrerament estem oferint una formació pràctica a vuitanta laics de la diòcesi de S. Feliu de Llobregat tot col·laborant a la posada en marxa de l'Itinerari diocesà de renovació cristiana d'aquella diòcesi.

7. *Noves formules*

Val a dir que en els anys següents a mesura que es coneixia la ini-

ciativa ens arribava gent més jove (de 40 a 50) i més allunyada; però majoritàriament dominaven els de més edat i més propers als ambients parroquials. És per això que varem decidir provar un mètode per arribar a gent més jove (30-40) i més distant. Varem iniciar unes trobades en un domicili particular per invitació expressa a través de la xarxa de relacions humanes dels qui ja participaven de la proposta. Varem començar el 2008 i tenim una experiència inicial positiva de dos grups. El segon any, quan comença la catequesi, ja la fem en un local parroquial o en alguna institució eclesial que ens acull. Queden molts detalls per compartir, entre ells, el factor clau d'un bon equip de laics i laiques que, havent fet primer el procés dels tres anys, s'incorporen a tasques de primer anunci i d'acompanyament del grup durant el primer any i a l'animació quinzenal de la pregària i l'acompanyament personalitzat al llarg del segon i tercer any. També sobre els materials que hem anat elaborant. Però això pot ser objecte d'un altre reportatge més endavant, de moment, ho deixem aquí.

*II. “Missió Metròpolis”
a Barcelona*

Barcelona, la “Missió Metròpolis” i “l’Atri dels Gentils”

Conferència al Col·loqui sobre la Nova Evangelització organitzat per la Revista Palabra. Madrid 12 d’abril 2012

Mons. Lluís Martínez Sistach, Cardenal Arquebisbe de Barcelona.

Vull agrair als responsables d’aquesta trobada que m’hagin convidat per exposar l’experiència que hem viscut a la ciutat i arxidiòcesi de Barcelona amb motiu de la celebració de l’anomenada «Missió Metròpolis», que s’ha realitzat també en altres onze grans ciutats europees: Brussel·les, Budapest, Dublín, Frankfurt, Lisboa, Liverpool, París, Torí, Varsòvia, Viena i Zagreb.

Se m’ha demanat que sintèticament presenti la realitat més important de nova evangelització que es dona en l’Arxidiòcesi de Barcelona. A més del que es fa a la pastoral ordinària -que és moltíssim i s’intenta realitzar amb nou ardor i si pot ser amb nous mètodes-, aquest curs vivim tres realitats de nova evangelització molt importants: la «Missió Metròpolis» que hem realitzat durant la Quaresma, l’«Atri dels Gentils» que celebrarem els dies 17 i 18 de maig i el nou Pla Pastoral arxidiocesà.

Tant la Missió Metròpolis com les sessions de l’Atri dels Gentils que celebrarem a Barcelona, encaixen plenament amb el nou Pla Pastoral de l’Arxidiòcesi, dedicat a la nova evangelització. Aquestes dues grans realitzacions són accions molt importants que permeten aconseguir la finalitat evangelitzadora del Pla Pastoral. Només cal recordar els seus tres objectius prioritaris: 1) L’anunci de Jesucrist als qui no el coneixen; 2) La pastoral de la iniciació cristiana i 3) La solidaritat, expressió de la fe cristiana.

Aquesta harmonia entre el Pla Pastoral i les dues realitats abans esmentades facilita la participació de tots els diocesans, de les parròquies i institucions eclesials en la realització dels esmentats objectius prioritaris proposats.

L’Arxidiòcesi de Barcelona en comunió i sintonia amb l’Església universal

Avui el repte de l’evangelització és comú a tota l’Església, ja sigui amb vista al primer anunci *ad gentes*, o bé en països com el nostre, en que l’Evangeli ja ha estat anunciat des de fa temps. Pensant especialment en aquests països d’antiga cristiandat, el Sant Pare Benet XVI ha creat el Pon-

tifici Consell per a la Promoció de la Nova Evangelització, amb la Carta Apostòlica «*Ubicumque et semper*», de 21 de setembre de 2010, i cal tenir present que no és freqüent la creació d'un nou dicasteri de la Cúria romana. Benet XVI ho ha fet perquè ha considerat molt necessària i urgent la nova evangelització davant la creixent secularització de la societat.

Hi ha un altre fet eclesial de primera magnitud que ens ha mogut també a orientar tot el contingut del nostre Pla Pastoral en la nova evangelització. El Papa Benet XVI ha escollit com a tema de la XIII Assemblea general ordinària del Sínode dels Bisbes que se celebrarà del 7 al 28 d'octubre de 2012: «*La nova evangelització per a la transmissió de la fe cristiana*». L'Assemblea sinodal tindrà com a finalitat examinar la situació actual de les Esglésies diocesanes per indicar, en comunió amb el Sant Pare Benet XVI, nous mètodes i expressions de la bona nova que ha de ser transmesa a l'home contemporani amb renovat entusiasme, com ho fan els sants, testimonis joiosos de Jesucrist.¹

L'Església a tot el món es prepara per celebrar aquest Sínode dels Bisbes que durant el mes d'octubre de 2012 debatrà i reflexionarà sobre aquest contingut, aprovant els membres del Sínode unes propostes que lliuraran al Sant Pare amb vista a que elabori una exhortació apostòlica dedicada a tota l'Església sobre el contingut de l'esmentat Sínode.

El nostre treball aplicant el Pla Pastoral estarà en sintonia amb el treball del Sínode dels Bisbes i ens podem ajudar mútuament, coneixent les reflexions sinodals i oferint els resultats del nostre treball pastoral. El Pla Pastoral té una durada de quatre anys, perquè això permetrà disposar de les propostes aprovades pels pares sinodals i de l'exhortació apostòlica que posteriorment a la celebració del Sínode el Papa ens pugui oferir i atenent també al contingut dels tres objectius pastorals prioritaris que demanen un temps prou ampli per aconseguir-los.

Benet XVI ens recorda que la decisió de dedicar l'Assemblea Sinodal al tema de la nova evangelització ha de llegir-se en el context d'un pla unitari, que té com a etapes recents la creació d'un dicasteri ad hoc i la publicació de l'exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini*, un pla que està fundat en l'interès d'una renovada acció evangelitzadora, que ha animat el magisteri i el ministeri apostòlic del Papa Pau VI i del Papa Joan Pau II.²

I a aquesta sintonia amb l'Església universal cal afegir-hi un treball de conjunt que l'esmentat Pontifici Consell per a la Promoció de la Nova Evangelització ha demanat a la nostra Església de Barcelona a nivell europeu. Es

---

1. Cf. *Lineamenta*, prefaci.

2. Cf. *Lineamenta*, introducció, 1.

tracta d'una iniciativa d'aquest dicasteri que ha interessat al Sant Pare i que ha tingut la seva aprovació, d'implicar a dotze grans ciutats europees (Barcelona, Budapest, Brussel·les, Dublín, Frankfurt, Lisboa, Liverpool, París, Torí, Varsòvia, Viena i Zagreb) en una proposta de nova evangelització destinada a aquestes metròpolis per les peculiars característiques pastorals que presenten aquestes grans ciutats. Aquesta iniciativa, el Pontifici Consell l'ha anomenat «Missió Metròpolis» i ha tingut unes realitzacions comunes en totes aquestes dotze ciutats durant la Quaresma de 2012, per afavorir alguna realització de nova evangelització a les grans ciutats ja evangelitzades des de fa temps i que es pugui oferir com una experiència en els treballs del Sínode de Bisbes d'octubre de l'any vinent.

L'any 1995 les diòcesis que tenen la seu a Catalunya celebrarem un Concili Provincial. L'objectiu o finalitat principal, com l'eix vertebrador de totes les seves resolucions, va ser l'evangelització de la nostra societat. Així ho diu la primera de les seves resolucions: «Sentim el goig i la responsabilitat de fer arribar el missatge de Crist a tot el país, integrat per persones i per grups molt diversos que tenen actituds i nivells ben diferents de fe i de cultura. Aquest missatge és la bona nova de l'amor de Déu manifestat al món per mitjà de Crist en l'Esperit». El nostre Pla Pastoral contribueix també a intensificar el treball pastoral conjunt a nivell de les diòcesis de les dues províncies eclesiàstiques de Catalunya, dins la realitat pastoral del nostre país.

Hi ha un altre fet important. El Papa Benet XVI, en ocasió del discurs de Nadal del 2009, va dedicar unes paraules a la qüestió de l'ateisme i de la indiferència religiosa contemporània, posant les bases per al naixement del que s'ha denominat l'«Atri dels Gentils». El Papa ha indicat que és convenient que les Esglésies diocesanes ofereixin aquest espai de diàleg entre creients i no creients. A Barcelona ho celebrarem els dies 17 i 18 del mes de maig.

Dotze ciutats europees unides per la nova evangelització

Com es va gestar la iniciativa de la «Missió Metròpolis»

El president del Pontifici Consell per a la Promoció de la Nova Evangelització, l'arquebisbe Rino Fisichella, em va enviar una carta, el 5 de maig de 2011, en la qual em proposava, com també ho feia a deu grans ciutats europees, una iniciativa comuna en aquestes diòcesis que va suscitar l'interès del Sant Pare, la «Missió Metròpolis». I en què consistia aquesta iniciativa? El president em deia que volia comprometre les referides ciutats en una proposta de nova evangelització destinada a les metròpolis per les seves peculiars característiques pastorals i, si bé tenen diferències vinculades als diversos contextos culturals, és cert que totes elles viuen una forta secula-

rització i tenen un context urbà amb la problemàtica social que se'n deriva. En la seva carta, Mons Fisichella indicava que aquesta iniciativa podria ser com una «provocació» al vell continent per intensificar la nova evangelització. Per adonar-se de l'actualitat d'aquesta situació socioreligiosa, es pot considerar l'interrogant formulat pel Sant Pare en l'homilia de la Missa Crismal de 2011: «No és cert que a l'Occident, els països centrals del cristianisme estan cansats de la seva fe i, avorrits de la seva pròpia història i cultura, no volen conèixer més la fe en Jesucrist?».

En data 16 de maig contestava a Mons Fisichella i li deia que considerava la iniciativa molt encertada. Sempre he pensat que aquestes grans metròpolis europees tenim realitats i reptes comuns i que és molt convenient treballar més conjuntament, almenys en els plantejaments i propostes encaminades a la nova evangelització.

Els pastors d'aquestes ciutats hem celebrat a la seu del Pontifici Consell dues reunions, els dies 11 juliol de 2011 i el 9 de gener de 2012, per programar les actuacions eclesials comunes de la «Missió Metròpolis». Cal dir que s'havia concebut la iniciativa amb la participació de només onze ciutats. A la primera de les reunions esmentades, suggerírem que fossin 12 pensant en els dotze Apòstols i es va afegir la ciutat de Zagreb.

L'objectiu d'aquesta iniciativa consisteix a donar un signe d'unitat entre diverses diòcesis presents a les grans ciutats europees particularment marcades pel secularisme. La finalitat principal és evitar que la nova evangelització quedi només en una fórmula afortunada apta per a totes les situacions. Per això és important dotar a aquesta inquietud tan actual de l'Església de continguts capaços de qualificar l'acció pastoral de les diverses comunitats cristianes.

Com se sap, inicialment la iniciativa se circumscriu a aquestes dotze Esglésies particulars del vell continent per a comprovar la seva eficàcia més concretament. Però ja es va pensar i així ho ha exposat Mons Fisichella, que es pugui estendre a 72 Esglésies particulars, fins i tot més enllà dels confins europeus, encara que amb modalitats que respectin les diverses tradicions culturals i eclesials. Perquè no podem oblidar que la «Missió Metròpolis» és una realització de la nova evangelització i aquesta és una exigència essencial per a tota l'Església.

Si es pregunta per què s'ha començat per Europa, el president del Pontifici Consell afirma que obeeix al fet que «dos sínodes han reflexionat sobre l'actual situació (europea). El 1991 i el 1999 els bisbes han analitzat amb franquesa no només les condicions socials i culturals d'aquests països, sinó sobretot de quina manera les Esglésies podrien oferir una resposta adequada». Així, la iniciativa se situa, igualment, en la línia de l'exhortació apostòlica *Ecclesia in Europa*, del beat Joan Pau II, que indicava precisa-

ment «un recorregut per recuperar un compromís unitari de les Esglésies». En relació amb els destinataris de la «Missió Metròpolis» es pensa en aquelles persones que viuen la fe, però sovint sense la consciència de la peculiaritat que ella infon en l'estil de vida, i en què tot i estar lluny de la fe, se senten atrets d'alguna manera per la persona de Jesucrist.

Joan Pau II, en la seva encíclica *Redemptoris Missio* assenyala a qui s'adreça la nova evangelització en afirmar que són els «països d'antiga cristiandat, o també Esglésies més joves, on grups sencers de batejats han perdut el sentit viu de la fe o fins i tot no es reconeixen ja com a membres de l'Església, portant una existència allunyada de Crist i del seu Evangelí. En aquest cas cal una 'nova evangelització'». ³ De manera semblant, Benet XVI, en la seva exhortació apostòlica *Verbum Domini*, indica que cal «emprendre amb totes les forces la nova evangelització, sobretot en aquelles nacions on l'Evangelí s'ha oblidat o pateix la indiferència de certa majoria a causa d'una àmplia secularització». ⁴ I el mateix Papa assenyala el territori preferent de la nova evangelització a la seva carta apostòlica *Ubicumque et semper*, en afirmar que «l'activitat del Consell... està al servei de les Esglésies particulars, especialment en els territoris de tradició cristiana on es manifesta amb major evidència el fenomen de la secularització». ⁵

La «Missió Metròpolis» pretén que prenguem més consciència que el nostre treball pastoral ha de ser evangelitzador i que hem de sortir per anunciar Jesús i el seu Evangelí a aquells que no el coneixen o el coneixen malament. Posa en relleu el que l'Església ha fet sempre i ha de realitzar constantment: evangelitzar i fer-ho amb l'esperit de la nova evangelització, coneixent la realitat de la nostra societat, discernint els reptes i desafiaments que la cultura i la realitat social presenten i trobar camins adequats amb nous mètodes, noves expressions i nou ardor per presentar la bona nova.

Quan parlem de nova evangelització no es vol dir que es tracta de fer novament una cosa que havia estat mal feta, o que no ha funcionat, de manera que la nova acció es convertís en un judici explícit sobre el desençert de la primera. La nova evangelització no és una reduplicació de la primera, no és una simple repetició, sinó que consisteix en el coratge de gosar transitar per uns nous camins, davant les noves condicions en les quals l'Església està cridada a viure avui. ⁶

---

3. N. 33.

4. N. 122.

5. Art. 2.

6. Cf. Ll. Martínez Sistach, Carta pastoral *Nova evangelització i solidaritat*, de 24 de setembre de 2011, p. 10.

En l'encíclica *Redemptoris Missio*, Joan Pau II afirma que «avui l'Església ha d'afrontar altres reptes, projectant cap a noves fronteres, tant en la primera missió *ad gentes* com en la nova evangelització de pobles que han rebut ja l'anunci de Crist. Avui es demana a tots els cristians, a les Esglésies particulars i a l'Església universal la mateixa valentia que va moure els missioners del passat, la mateixa disponibilitat per escoltar la veu de l'Esperit».⁷

La nova evangelització vol indicar l'esforç de renovació de l'Església. Als nous desafiaments l'Església respon no amb la resignació, no tancant-se en si mateixa, sinó promovent una tasca de revitalització de si mateixa, posant en el centre a Jesucrist, la trobada amb ell i les energies per a un anunci i una proclamació de l'Evangelí per mitjà de nous camins, capaços de comunicar-se amb les cultures contemporànies. Com afirma Joan Pau II, la nova evangelització no s'ha de confondre en absolut amb el proselitisme, restant ben ferm el deure de respectar la veritat, la llibertat i la dignitat de tota persona.⁸

Dues idees bàsiques

En la programació de la «Missió Metròpolis» es va coincidir amb dues idees bàsiques que han de conduir tot el projecte. En primer lloc, l'Església particular que fa camí amb les altres Esglésies escampades pel món. S'ha acollit el nombre de dotze Esglésies presents en grans ciutats per fer comprendre l'exigència de renovar l'esperit missioner que ha d'animar a les nostres Esglésies –com va animar als dotze Apòstols– realitzant un camí comú en aquest continent europeu de vella tradició cristiana. La missió és una invitació als cristians per redescobrir l'exigència de viure l'Evangelí i comunicar-ho a tants que, batejats, tenen amb la fe una relació d'indiferència o viuen un allunyament de la comunitat.

En segon lloc, la Catedral vol ser com el cor que impulsa la iniciativa. El seu valor simbòlic és important. En ella, el Bisbe expressa la unitat de tota l'Església particular, i aquest lloc indica la seva acció de primer evangelitzador que presideix en la caritat i celebra el misteri de l'Eucaristia. La Catedral és l'«Església mare» que engendra sempre nous fills amb el baptisme i a tots estén els braços de la seva misericòrdia donant el perdó i la reconciliació.

Els Bisbes de les dotze ciutats vam acordar realitzar unes activitats eclesials comunes en cadascuna d'aquestes esglésies particulars amb les adaptacions que es consideressin pertinents. Es va acordar també que tindran lloc durant la Quaresma de 2012. Així, es podria avaluar l'experiència realit-

---

7. N. 30

8. Cf. *Lineamenta: La nova evangelització per a la transmissió de la fe cristiana*, cap. I, 5.

zada i es podria presentar a les sessions del Sínode dels Bisbes del proper mes d'octubre.

L 'Evangeli de Sant Marc i la seva difusió

En aquestes actuacions programades sobresurt el primat de la Paraula de Déu. Per això es va acordar realitzar una lectura contínua i pública de l'Evangeli de Sant Marc per part de personalitats de la cultura, l'espectacle, dels mitjans de comunicació i de l'esport. Una presència pública d'aquestes cares conegudes pot oferir un suport a l'obra de l'evangelització, donant un signe visible i mediàtic que el coneixement de la Paraula de Déu és per a tots i ningú no la viu privadament. Els famosos posen veu a l'Evangeli de Sant Marc. Es va escollir aquest evangeli pel fet que és l'evangeli que figura en les celebracions de l'Eucaristia del temps.

El Pontifici Consell per a la Nova Evangelització va preparar una edició molt acurada de l'Evangeli de Sant Marc en un volum, en el qual figurava l'Evangeli en les diferents llengües de les dotze ciutats europees. A la coberta principal hi ha un requadre sobre el mapa d'Europa on apareix la Basílica de la Sagrada Família de Barcelona, icona de la nova evangelització i també d'aquell Dicasteri, amb la inscripció «Missio Metropolis» 2012. En l'altra coberta figura el nom de les ciutats en el lloc pertinent del mapa d'Europa. El Pontifici Consell va enviar a cada ciutat 2000 exemplars.

A Barcelona vam escollir com a lloc per realitzar la lectura de l'Evangeli de Sant Marc el «Palau de la Música Catalana», una joia del Modernisme català. Es va omplir el seu aforament de més de 2000 persones. Es va optar per no fer-ho en una església, sinó en un lloc civil emblemàtic que ha acollit manifestacions artístiques, culturals, religioses, polítiques i ciutadanes. Enmig de la nostra ciutat proclamem l'Evangeli amb el desig que sigui una autèntica Bona Nova per als homes i dones que ens envolten enmig de les dificultats i sofriments, les necessitats i penúries que ocasiona la greu crisi econòmica i de valors que vivim. L'anunci de Jesús i del seu Evangeli és un bé per a la societat. Seríem irresponsables si no ho anunciéssim.

En les meves paraules de presentació de l'acte, vaig posar en relleu que la nostra trobada estava presidida per la Paraula de Déu, que és el mateix que dir presidida per Crist, avui que Benet XVI ens parla de la cristologia de la Paraula.⁹ Tots la volem escoltar i servir: poble, lectors, músics, cantors i actors. Els creients acollint l'Evangeli amb el do de la fe que hem rebut, tots amb un cor obert que busca la veritat. Els vaig indicar que la lectura, el silenci i la música es farien en nosaltres pregària.

---

9. Cf. *Verbum Domini*, 11-13.

Vaig acabar la breu introducció indicant que en l'Evangelí de Sant Marc Jesús fa una pregunta: Qui dieu que sóc? Durant la lectura, el Senyor esperava la resposta en el cor dels que l'escoltaven. La lectura es va distribuir en cinc grups i s'intercalava la lectura amb música d'una orquestra de corda i d'un cor, amb escenificacions mímiques per part d'actors d'un grup de la Passió de Llinars del Vallès.

Va ser realment una lectura emotiva. Jesús estava enmig nostre amb les seves paraules i els seus fets. Jesús té moltes coses per dir als homes i dones d'avui que viuen immersos en el relativisme, el materialisme i amb una vida sense ple sentit. Va ser realment una trobada de pregària. Vaig convidar a posar en pràctica aquelles paraules de Jesús que ens havia dirigit: «Aneu per tot el món i anuncieu la bona nova de l'evangeli a tota criatura» (Mc 16,15).

Aquella lectura de l'evangeli en el «Palau de la Música Catalana» va agrair tant, que alguns arxiprestats han organitzat una cosa similar amb molta participació i n'han quedat molt satisfets.

Aquest acte va ser una acció puntual que podia ser inspiradora d'iniciatives semblants per a l'anunci de Jesucrist als homes i dones d'avui. Així, doncs, perquè aquella lectura no quedés reduïda a un acte a la ciutat de Barcelona i per involucrar tota l'arxidiòcesi, vam acordar publicar l'Evangelí de Sant Marc en edició catalana i en edició castellana amb uns subsidis pedagògics per distribuir a les parròquies, comunitats, escoles i moviments amb la finalitat que ho fessin arribar amb esperit evangelitzador a les persones que creguessin pertinent, especialment als qui estan allunyats de la fe, de la pràctica religiosa i fins i tot a aquells que no sent cristians estan buscant el sentit de la seva vida.

Se n'han distribuït 13000 exemplars en català i 13000 exemplars en castellà i, en general, són els cristians els qui els lliuren personalment a les persones que consideren convenient, donant peu a parlar de Jesús amb les persones que el reben. Amb això es pretén aconseguir que els cristians reviscolem la nostra vocació evangelitzadora i parlem de Jesús amb els nostres germans. Tasca que no és gens usual realitzar-la. Però aquesta és la finalitat de la «Missió Metròpolis».

S'han donat experiències molt interessants en el lliurament dels exemplars de l'Evangelí de Sant Marc per part dels diocesans. Un grup de joves es van reunir en clima de pregària i van recollir cadascun un exemplar i van dir el nom de la persona a la qual pensaven lliurar-lo. Tot el grup va pregar per a totes aquelles persones que rebrien l'Evangelí de mans d'un jove del grup. En una altra parròquia, els joves es van reunir en oració davant el Santíssim i hi vaig assistir per beneir-los i enviar-los a l'evangelització pels carrers de la ciutat, oferint un exemplar de l'Evangelí. S'han donat altres experiències en les comunitats parroquials, religioses, moviments i escoles.

Les catequesi del Bisbe

El Bisbe és el primer evangelitzador i catequista de la diòcesi com a successor dels Apòstols. Per això es va acordar que donés tres catequesis a tres grups diferents. Una de les catequesis dirigida als catecúmens que estan realitzant el catecumenat a la diòcesi.

Aquesta és una realitat esperançadora. «Vull rebre el baptisme», «vull ser cristià», són expressions que se senten cada vegada més en les nostres diòcesis. A més de la petició per part de les famílies cristianes de batejar els seus fills acabats de néixer, també les nostres comunitats cristianes es troben davant una realitat que no és nova, però sí creixent: la petició per part de joves i adults del baptisme, com a expressió del seu desig de vida cristiana.

Aquesta realitat posa en relleu la fecunditat de la gràcia salvadora de Déu i l'acció evangelitzadora de l'Església. És un autèntic do de Déu que joves i adults que viuen enmig de la nostra societat secularitzada demanin rebre el baptisme. Aquesta realitat, que és creixent entre nosaltres, manifesta la presència de Déu en el cor d'aquests joves i adults, que els va treballant i els mou a voler ser cristians i membres de l'Església.

El 26 de febrer vaig tenir la catequesi amb els catecúmens que rebrien els sagraments de la iniciació cristiana a la vetlla pasqual. Anaven acompanyats dels seus padrins i dels seus catequistes, així com del rector respectiu. La catequesi va tenir lloc a la Catedral de Barcelona, en el context d'un ritu propi del catecumenat: l'elecció del nom.

L'altra catequesi la vaig impartir als joves, el dia 10 de març. Va ser una trobada dels joves amb el Cardenal a l'església parroquial de Betlem a les Rambles de Barcelona, plena completament. El tema es va centrar en la pregunta que Jesús els fa: «Qui dieu que sóc jo?». Els vaig exposar qui era Jesús per a mi, en to confidencial i de testimoniatge personal i els vaig parlar de qui havia de ser Jesús per a ells, joves del nostre temps immersos en la nostra societat. A continuació es va dedicar més de mitja hora a la formulació de deu preguntes per part dels joves, a les quals vaig respondre en un to directe i catequètic. Després es va dedicar un temps a l'oració en silenci, amb una representació realitzada per un grup de joves i amb diverses peticions, per acabar amb la presentació d'un cofre on hi havia un autèntic tresor: exemplars de l'Evangeli de Sant Marc i els vaig enviar a evangelitzar agafant un exemplar de l'Evangeli per lliurar-lo a aquell noi o noia que consideraven que més ho necessitava. Amb l'animació d'un grup de Gospel es van traslladar de l'església parroquial de Betlem al claustre gòtic de la parròquia de Santa Anna, tot això en el centre de Barcelona, per acabar allà amb una trobada amical.

La tercera catequesi estava destinada a les famílies i la vaig realitzar el 24 de març a la Basílica de la Sagrada Família amb una participació massiva

de famílies i coincidint amb la Jornada per la Vida. El lloc, com és obvi, considerarem que era el més adequat per donar aquella catequesi. La importància del matrimoni i de la família és cabdal per al bé de les persones, de la societat i de l'Església. El paper dels pares cristians i de la família cristiana en la nova evangelització és de primer ordre, tant pel que fan en la formació cristiana dels fills, com per la seva participació en la societat i en la comunitat eclesial.

El sagrament del perdó

La tercera activitat comú consistia en la celebració del sagrament de la reconciliació a la Catedral. En escollir els Bisbes aquesta celebració com un acte de la «Missió Metròpolis» es van exposar diverses raons. Es pretén revaloritzar aquest sagrament per diversos motius. Per posar en relleu la consciència personal de pecat i la joiosa acollida de la misericòrdia de Déu que va a l'encontre de cada persona i no exclou ningú del seu amor i del seu perdó. Té un gran valor pel seu valor antropològic en un moment de crisi en el qual les propostes efímeres fàcilment enganyen i desil·lusionen.

La celebració d'aquest sagrament és un camí per a la nova evangelització. El Papa Benet XVI ha explicat en quin sentit ho és, en afirmar que la nova evangelització condueix al desig de santedat dels cristians en el camí quotidià de conversió personal i comunitària per conformar més profundament a Crist.

Aquesta celebració comunitària del perdó la vaig presidir a la Catedral de Barcelona, el 16 de març, amb la participació de totes les parròquies i comunitats de l'arxiprestat de la Catedral, convidant, a més, a tots els diocesans. Així mateix, vaig demanar a totes les parròquies i comunitats que facilitessin al màxim la celebració del sagrament de la reconciliació, especialment en aquest temps de Quaresma.

«Les Confessions» de Sant Agustí avui

Una quarta actuació va consistir en la lectura de textos del llibre «Les confessions» de Sant Agustí, per ajudar els que estan en recerca del sentit de la vida i els creients per verificar la permanència del pensament cristià. A Barcelona pensàrem que convenia dirigir aquesta lectura als professors de les universitats existents en el territori de l'arxidiòcesi. I així ho vam fer, el 20 de març, al Saló d'Actes de la Facultat de Teologia de Catalunya. Ens va ajudar el professor universitari de física i poeta David Jou, coneixedor del llibre de Sant Agustí, oferint unes introduccions a diversos textos que van ser llegits per dos rapso-des, intercalats per diverses interpretacions al piano.

Aquesta obra agustiniana té molta actualitat pel seu contingut i per la lluita interior i la recerca de Déu que va viure Agustí i que avui es repro-

dueix en la vida de moltes persones. És, també, actual pel procés de conversió que l'autor confessa haver viscut fins a trobar a Déu que parla, es manifesta en el cor humà i dona l'alegria, la pau i el do més preciós que és l'amor ja que Déu és amor.

La «Missió Metròpolis» és una realització d'evangelització i escoltant «Les confessions» de Sant Agustí som evangelitzats si obrim el cor i l'esperit, tots, però especialment aquells que, com l'autor, busquen trobar Déu. Benet XVI, glossant un text clàssic d'aquest llibre, ens diu que «l'atenció a la vida espiritual, al misteri del jo, és una cosa extraordinària, sense precedents i roman per sempre, per dir-ho així, en un cim espiritual».

Al final de la lectura de diversos textos de «Les confessions», vaig manifestar al nombrós grup de professors que Sant Agustí ens havia conduït a l'interior del nostre jo i experimentem també que Jesús no és una idea, sinó una Persona i que en la nostra relació personal amb el Senyor aconseguim el que anhelem.*

El programa «Joves a l'atur»

La cinquena actuació consisteix en una realització social a favor dels pobres, com a expressió de la caritat cristiana que és una exigència constant de la nostra fe, especialment urgent en el nostre món que pateix una persistent crisi econòmica i de valors que deixa a moltíssimes persones sense feina i a les seves famílies en una situació de pobresa i per la injusta distribució de la riquesa al món. La nova evangelització per a ser autèntica ha de manifestar-se també amb obres d'amor i de solidaritat.

Atès que els bisbes vam acordar deixar llibertat perquè cada una de les dotze ciutats escollissin aquella obra social que consideraven més pertinent, a Barcelona vam decidir presentar a la societat amb major difusió el programa que des de fa un any venim realitzant en favor dels joves sense feina. Amb motiu de les meves noces d'or sacerdotals vaig demanar que els possibles obsequis que desitgessin oferir els canalitzessin tots a aquest programa «Joves en atur», i he confiat la seva execució a Càritas diocesana. A Espanya els joves sense feina superen el 50%.

Per presentar aquest programa em va semblar que podria ajudar molt al seu coneixement i difusió, realitzar-lo en un partit de futbol del FC Barcelona i en un partit de futbol del RCD Espanyol, tots dos ubicats a la ciutat de Barcelona i de primera divisió. Parlant amb els respectius presidents d'aquests dos importants clubs, vaig trobar-hi molta sensibilitat pel greu problema de

---

*. Nota de la R. D'aquesta quarta activitat, en el present número de quaderns us n'ofèrim tot el contingut, per deferència del Dr. Jou i de l'Arquebisbat de Barcelona.

l'atur dels joves, es van mostrar molt disponibles i van suggerir alguns continguts de la presentació del programa en els dos estadis. El 13 d'abril, acompanyat pels dos presidents, a la sala de premsa de l'arquebisbat, vam celebrar una roda de premsa per presentar el programa «Joves en atur» i la col·laboració que presten aquestes dues entitats a la seva difusió. L'efecte mediàtic va ser enorme. El programa es va presentar en el camp de l'Espanyol el dia 15 d'abril i en el camp del Barcelona el 2 de maig.

L'«Atri dels Gentils»

A la realització de la «Missió Metròpolis» que hem celebrat aquesta quaresma, s'hi han d'afegir les sessions de l'«Atri dels Gentils» que celebrarem a Barcelona els dies 17 i 18 del mes de maig d'aquest any 2012, dedicades al diàleg entre creients i no creients sobre el tema «art, bellesa i transcendència».

Benet XVI, en ocasió del discurs de Nadal a la Cúria Romana, de 21 de desembre de 2009, va dedicar unes paraules a la qüestió de l'ateisme i de la indiferència religiosa contemporània, posant les bases per al naixement del que s'ha anomenat l'«Atri dels Gentils». El Papa va afirmar: «Considero important sobretot el fet que les persones que es consideren agnòstiques o atees han d'estar a prop del nostre cor com a creients». I va afegir: «Vénen al meu pensament les paraules que Jesús va citar del profeta Isaïes: que el temple havia de ser una casa d'oració per a tots els pobles (cf. Is 56,7; Mc 11,17). Ell pensava en el denominat 'Atri dels Gentils', que va deixar lliure de negoci aliens perquè el lloc quedés disponible per als gentils que volien resar allà a l'únic Déu, encara que no podien participar en el misteri, al servei del qual estava dedicat l'interior del temple. Un lloc de pregària per a tots els pobles: d'aquesta manera es pensava en persones que coneixen Déu, per dir-ho així, només de lluny, que no estan satisfetes dels seus déus, ritus i mites, que anhelan el Pur i el Gran, encara que Déu continuï sent per a elles el 'Déu desconegut'». El Papa indica alguna cosa important i operativa: «Crec que l'Església hauria d'obrir avui també una mena d'«Atri dels Gentils», on els homes puguin entrar en contacte d'alguna manera amb Déu sense conèixer-lo i abans que hagin trobat l'accés al seu misteri, al servei del qual hi ha la vida interna de l'Església».

Així ho fem a Barcelona com una realització més de la nova evangelització. Encara que la «Missió Metròpolis» i l'«Atri dels Gentils» depenen de dos dicasteris romans diferents –el de la Nova Evangelització i el de la Cultura respectivament–, no hi ha dubte que a les nostres diòcesis europees occidentals hi caben totes dues iniciatives dirigides d'alguna manera als qui son poc creients i als no creients. No són dues realitats incompatibles, sinó plenament complementàries i necessàries. Estic convençut que aquesta afirmació vindrà confirmada un cop hàgim practicat les dues iniciatives evangelitzadores el mateix any i en el mateix lloc.

La «Missió Metròpolis» ha estat un do de Déu

Hem acabat a les dotze grans ciutats europees la «Missió Metròpolis», aquelles cinc realitzacions comunes en totes elles. Ens reunirem els Bisbes d'aquestes diòcesi a Roma per avaluar la realització d'aquesta iniciativa de nova evangelització. Desitjo donar una primera i breu valoració de la celebració de la «Missió Metròpolis» a l'arxidiòcesi de Barcelona.

1. La meua valoració és molt positiva perquè s'ha passat d'una expressió «nova evangelització» a unes actuacions evangelitzadores. Actuacions que opcionalment no s'ha volgut que fossin excepcionals, grandioses, extraordinàries i eminentment mediàtiques. S'ha volgut que fossin actuacions normals de l'activitat pastoral perquè aquestes actuacions i totes les de la pastoral diocesana han de ser sempre evangelitzadores.
2. Convé afirmar que la «Missió Metròpolis» no s'identifica amb la nova evangelització, sinó que és només una iniciativa o una realització concreta possible de la nova evangelització. Per això, el marge d'èxit que hagi tingut la celebració d'aquella iniciativa, no podem aplicar-lo sense més ni més a tota la possible activitat de la nova evangelització com si aquesta s'identifiqués amb aquella iniciativa.
3. La «Missió Metròpolis» no s'ha de celebrar necessàriament durant la quaresma. Aquesta opció va ser conjuntural. Si bé és cert que la quaresma és un temps litúrgic que ens convida a la conversió absolutament necessària per a l'evangelització, tanmateix aquella iniciativa s'hagués pogut celebrar durant el temps pasqual.
4. No s'ha donat el possible inconvenient que les actuacions per dur a terme la «Missió Metròpolis» apareguessin com actuacions al marge de la pastoral diocesana, com afegides de manera artificial o per imposició. No va existir aquest possible inconvenient en l'ànim dels pastors i dels fidels perquè, en primer lloc, es tractava d'activitats de la pastoral ordinària i, en segon lloc, encaixaven perfectament amb les possibles actuacions del Pla Pastoral arxidiocesà centrat plenament en la nova evangelització.
5. El programa de la «Missió Metròpolis» ha incidit i s'ha viscut en major o menor intensitat a tota l'arxidiòcesi. Per a això vam escollir de les cinc activitats eclesials aquelles que consideràrem més realitzables o convenients perquè s'involucressin les parròquies, comunitats, moviments i institucions eclesials.
6. Les actuacions conjuntes en les dotze grans ciutats europees han contribuït a potenciar el valor d'aquesta iniciativa, i es compagina degudament el que ha estat comú en les dotze urbs i el que era peculiar de

cadascuna d'elles. S'ha evitat un uniformisme que no tindria sentit i que no contribuiria a aconseguir els fruits de la nova evangelització que té molt present la realitat de cada societat a la qual cal evangelitzar.

7. La «Missió Metròpolis» programada i realitzada conjuntament i simultàniament en dotze grans ciutats europees ha estat una iniciativa que ha contribuït a sensibilitzar, interessar i a fer participants les institucions i les persones per la força que té sentir-se co-partípcipis d'un treball eclesial amb altres grans ciutats. Ha estat, també, una realització eclesial que harmonitza la feina dels dos Sínodes dels Bisbes dedicats a Europa, i un senzill assaig per anar portant a terme un treball pastoral més conjunt a la nostra casa comuna europea.
8. Les actuacions de la «Missió Metròpolis» tenen molt present les tres dimensions pròpies de la missió de l'Església: l'anunci de l'Evangelí, la celebració de la fe i el testimoniatge de la caritat. La lectura de l'Evangelí de Sant Marc, les tres catequesis impartides, la celebració del sagrament de la reconciliació i l'acció social expressen els tres components essencials de la missió de l'Església.
9. La «Missió Metròpolis» ha contribuït a potenciar en l'arxidiòcesi l'esperit evangelitzador i la necessitat urgent d'anunciar el Senyor i el seu Evangelí, davant la realitat religiosa de les nostres societats europees occidentals. Cal parlar més de Jesús que de l'Església, perquè com ens diu el Sant Pare Benet XVI, en la seva primera encíclica, «no es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per una trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dóna un nou horitzó a la vida i, amb això, la direcció decisiva». I aquesta Persona és Jesús.
10. Els mitjans de comunicació s'han fet ressò de les actuacions realitzades per aquesta missió, especialment la lectura de l'Evangelí de Sant Marc al «Palau de la Música» i la presentació del programa «Joves en atur». A les nostres societats secularitzades i enmig d'una cultura laïcista, l'efecte mediàtic i l'aparició de notícies en els mitjans de comunicació relatives a les activitats realitzades en la «Missió Metròpolis» és de molta importància a efectes de nova evangelització.

“Missió Metròpolis” de la lectura de fragments del llibre de *Confessions* de Sant Agustí

amb professors de les Universitats, Facultat de Teologia.

Barcelona 20 de març de 2012

Glosses de DAVID JOU. Paraules de presentació i conclusives de MONS. LLUÍS MARTÍNEZ SISTACH i lectura de 5 fragments de les *Confessions*.

Paraules inaugurals, per Mons. Lluís M. Sistach

Em plau saludar-vos molt cordialment i agrair-vos que hàgiu acollit la meua invitació. Tenim un hoste molt preuat: Sant Agustí que ens parlarà amb fragments del seu llibre de les *Confessions*. Ens els presentarà el Dr. David Jou, científic i poeta, i els textos ens arribaran de la veu de N’Ester Romero i en Francesc Figueres, ajudant-nos en les reflexions personals el pianista Vicenç Prunés.

Durant aquesta Quaresma estem celebrant uns actes eclesials juntament amb unes altres onze ciutats europees. El Pontifici Consell per a la promoció de la nova evangelització ens ha convidat a treballar conjuntament a aquestes grans ciutats: Barcelona, Brussel·les, Budapest, Dublin, Frankfurt, Lisboa, Liverpool, Paris, Torí, Varsòvia, Viena i Zagreb. Ho estem fent conscients de la urgència de la nova evangelització de les nostres societats de la nostra Europa occidental, que viuen en un clima cultural de relativisme, secularisme i d’indiferència religiosa.

Els pastors d’aquestes dotze ciutats considerarem convenient la lectura de fragments de les *Confessions* de Sant Agustí. Aquesta obra fou escrita pel bisbe d’Hipona entre el 397 i el 400, és a dir, uns onze anys després de la seva conversió, quan l’escriptor tenia uns quaranta-quatre anys i ja havia estat ordenat bisbe. I s’escollí aquesta obra d’aquest gran autor, per l’actualitat dels seus continguts, per la lluita interior i la recerca de Déu que va viure Agustí i que es reproduïx avui en la vida de moltes persones, fins i tot batejades, pel procés de conversió que l’autor confessa fins trobar Déu que parla, es manifesta en el cor humà i porta la joia, la pau i el do més preuat de l’amor, ja que Déu és Amor.

Les *Confessions* fan veure l’individu, guiat per Déu, en les seves limitacions i en els seus debatiments per desxifrar els misteris que envolten la

vida i per trobar el camí de la veritat. Agustí, fent memòria íntimament de la seva vida passada, sent la necessitat d'explicar sense restriccions l'evolució del seu pensament i de la seva conducta, de sincerar-se, de "confessar" a Déu les seves misèries o els seus possibles mèrits, en presència dels homes, per implorar-ne la comprensió, la benvolença i el perdó. S'ha escrit que "no es tracta d'unes memòries ni d'una autobiografia completa, sinó d'una creació personal i nova de la història interior, certament irregular i fragmentària, d'una ànima en lluita" (M. Dolç, *Introducció a Agustí d'Hipona*, Confessions, Clàssics del Cristianisme, Barcelona, 1989, 17). També s'ha dit "per a una ànima apassionada però dialèctica, com la d'Agustí, no s'hi valia a acceptar una credulitat cega, un rampell de sentimentalisme, una autoritat irracional. Tot era un afer radicalment centrat en la convicció" (*Ibid.* 19).

Tot això fa de Sant Agustí en aquesta obra un testimoni cristià molt proper a nosaltres i que ens pot ajudar en la nostra conversió constant i en la nostra acceptació del do de la fe que Déu ens ha atorgat o ens vol atorgar. La "Missió Metròpolis" és una realització d'evangelització i avui i aquí escoltant les *Confessions* de Sant Agustí serem evangelitzats si obrim el nostre cor i el nostre esperit, tots, però especialment aquells que com Agustí cerquem trobar Déu. Benet XVI recorda una cèlebre pàgina de les *Confessions* en que l'autor expressa amb gran intensitat el seu descobriment de Déu, summa bellesa i amor: "Tard us vaig estimar, Bellesa tan antiga i tan nova, tard us vaig estimar! I vós éreu dintre meu i jo a fora. Vós éreu amb mi, però jo no era amb vós". Per això el Papa diu que "l'atenció a la vida espiritual, al misteri del jo, al misteri de Déu que s'amaga en el jo, és quelcom extraordinari, sense precedents, i roman per sempre, per dir-ho així, com un cim espiritual" (*Catequesi sobre Sant Agustí*, dimecres 9 de gener de 2008).

Sant Agustí després de la seva conversió va escriure que fe i raó són "les forces que ens porten a conèixer" (*Contra Academicos*, III, 20, 43). En aquest sentit segueixen essent famoses les seves dues fórmules amb les quals expressa aquesta síntesi coherent entre fe i raó: "crede ut intelligas" ("creu per comprendre") i "intellige ut credas" ("comprendre per creure"). Síntesi que pot ajudar-nos molt avui, especialment als universitaris i intel·lectuals.

Introducció a les Glosses redactades per presentar les Confessions de Sant Agustí, per David Jou

Seria més escaient que els parlés de *Les Confessions* de Sant Agustí un filòsof o un teòleg que no pas jo: els subratllarien amb profunditat i precisió els mèrits i aportacions d'aquesta obra, tan rellevant en la història del pensament, que ha estat qualificada com a "primera autobiografia de la història", considerada com a iniciadora d'una nova manera d'entendre la

subjectivitat i la interioritat. *Les confessions* han influït al llarg de molts segles, i en trobem ressons, de vegades molt intensos, en autors tan diversos com Anselm de Canterbury, Tomàs d'Aquino, el mestre Eckhart, Petrarca, Luter, Calví, Descartes, Sant Joan de la Creu, Charles Péguy, Albert Camus. Que els en parli jo, des d'un coneixement molt més limitat, exigeix algunes explicacions, enllà de la inescrutabilitat dels camins de la vida.

L'únic títol que potser justifica que jo els en parli és que un dels meus llibres de poesia, *Transfiguracions*, és dedicat, en la seva primera part, a sant Agustí, en una vintena de poemes escrits quan jo tenia vint-i-vuit anys i publicats uns anys després, el 1988, i el fet, més anecdòtic però també indicatiu, que les *Confessions* apareixen en un dels poemes del meu llibre *Diminuta imatge*, publicat quan jo tenia vint-i-tres anys. Així, encara que ben lluny de conèixer amb profunditat *Les confessions*, sí puc acreditar una curiositat i un entusiasme genuïns i espontanis per elles. La meua situació, doncs, no és aliena a l'esperit i l'objectiu de l'acte d'avui: invitar a la lectura de *Les Confessions* com una obra viva, capaç d'exercir directament, per la seva força expressiva, una notable fascinació en persones no especialitzades en filosofia o teologia, capaç fins i tot d'inspirar poetes joves, com el que jo vaig ser fa tants anys. És des d'aquesta perspectiva –entre poètica, analítica i testimonial– que he gosat acceptar l'encàrrec de glossar-ne avui alguns fragments, a través dels quals intento apuntar algunes característiques generals de l'obra, tot agraïnt la confiança que suposa aquest encàrrec, i amb l'emoció d'un retorn a textos que em van impressionar profundament i que encara admiro i estimo.

1 Glossa “Entre la lluita interior i la recerca de Déu”

Un dels punts centrals del meu entusiasme intuïtiu i ingenu, però certament sentit, per Sant Agustí fou l'energia immensa de la seva inquietud vital, la seva avidesa intel·lectual, la seva força literària, la seva afirmació de subjectivitat, el seu paper de confluència entre món clàssic i món cristià, entre neoplatonisme i cristianisme, la seva anàlisi de la turbulència de la història com a testimoni de la caiguda de l'imperi romà, i el seu adreçar-se a Déu tan vigorosament i dialècticament –cosa que per a un admirador dels nostres Cants espirituals, com jo, tocava una fibra familiar i profunda. D'altra banda, em neguitejava i atemoria la seva visió restrictiva de la gràcia, la seva visió ombrívola de la predestinació, en escrits posteriors a *Les confessions*.

En *Les confessions*, Agustí cerca, i troba, i celebra, i aprofundeix, i segueix cercant ... Agustí cerca Déu no pas des d'una negació de la vida, des d'una fugida del món, des d'una por a la intensitat dels plaers, que havia explorat amb tanta avidesa. La seva recerca era per elevació, per superació, per excés, però al començament amb dolor per les renúncies que li implicava i amb perplexitat per les incerteses a què l'obria. En ell trobem una obra no exclusivament devocional sinó interessada per l'humà i el diví, la natura, l'art, l'ètica, la política, la celebració, la polèmica.

Dels textos que llegirem a continuació en destacaré, ara, dos aspectes, i en deixaré un tercer per al comentari següent. En primer lloc, em sembla obligat cridar l'atenció sobre la cèlebre frase “ens vau fer vós i és inquiet el nostre cor fins que repesi en vós”, que té la brevetat i la força d'un manifest vital i sintetitza prou bé l'esperit de l'obra: inquietud que no trobarà repòs sinó en la seva plenitud divina, origen i fi del seu ésser.

L'èmfasi en el repòs de la mort el podríem trobar, certament, en els materialistes epicuris –tan poc apreciats pel cristianisme, però amb aspectes, de vegades, tan nobles, com la seva mesura i la serenitat davant la mort, amb la idea que la mort no havia de ser temuda, ja que era una dispersió dels nostres àtoms, un repòs en un no-res on cap déu capriciós no podrà disposar de nosaltres. Va bé evocar-ho per apreciar la diferència contundent entre aquell repòs i el repòs de què parla Sant Agustí, un repòs delectable, desitjable, plenitud definitiva de la realització del destí vital: el retrobament amb el nostre origen diví.

En els fragments següents, la inquietud d'Agustí es pregunta, entre d'altres coses, on es pot trobar Déu, on el podem acollir si el trobem, quina relació hi ha entre Déu i el món: “Hi ha res en mi que pugui contenir-vos? O bé, pel fet que res d'allò que és no seria sense vós s'esdevé que tot allò que és us conté?”... “Angost és l'habitatge de la meva ànima perquè hi pugueu entrar: eixampleu-lo. És ruïnós: adobeu-lo. Té coses, que ofendrien els vostres ulls: ho confesso i ho sé ”... “Així, us contenen el cel i la terra perquè vols els ompliu? O bé els ompliu i resta quelcom de vós perquè no poden contenir-vos? I on vesseu allò que, un cop omplerts el cel i la terra, resta de vós?”. Són expressions que subratllen la intensitat i la grandesa de la seva recerca. El cel i la terra no són prou grans per al desbordament de Déu; l'interior de l'ànima troba en Déu una invitació a créixer. Hi trobem el Déu “superior a allò més gran de mi, més interior que el més íntim de mi”, per dir-ho amb una de les sentències agustinianes més cèlebres.

1 Lectura “Les Confessions” de Sant Agustí: Llibre primer, I-V

1. *Gran sou, Senyor, i granment digne de lloança; gran és el vostre poder i inesgotable la vostra saviesa* (Sl 144,3; 146,5. I sou vós a qui vol lloar l'home, aquesta engruna de la vostra creació, l'home que duu al seu entorn la seva mortalitat, que duu al seu entorn el testimoniatge del seu pecat i el testimoniatge que *vós resistiu als superbs* (Jm 4,6; 1Pe 5,5): 1, malgrat tot, us vull lloar aquest home, engruna de la vostra creació. Sou vós qui l'estimuleu a delectar-se en les vostres lloances, perquè ens vau fer per a vós i és inquiet el nostre cor fins que repesi en vós.

Concediu-me, Senyor, de saber i de comprendre si cal primer invocar-vos o bé lloar-vos, si cal primer conèixer-vos o bé invocar-vos. Ara, qui us invoca sense conèixer-vos? El qui us desconeix,

però pot invocar-ne un altre en lloc vostre. ¿O és que, més aviat, sou invocat per tal d'ésser conegut? *Com hom invocarà aquell en qui no creu? I com hom creurà si no hi ha predicador?* (Rm 10,14). *I lloaran el Senyor els qui el cerquen* (Sl 21,27). Els qui el cerquen, en efecte, el trobaran, i els qui el troben el lloaran.

Que jo us cerqui, Senyor, invocant-vos, i us invoqui creient en vós! Perquè ens heu estat predicat. Us invoca, Senyor, aquesta fe que m'heu donat, que m'heu inspirat per la humanitat del vostre Fill, pel ministeri del vostre predicador.

II

2. Mentrestant, com invocaré el meu Déu, el meu Déu i el meu Senyor, per tal com, certament, el cridaré en mi mateix quan l'invocaré? I quin lloc hi ha en mi on el meu Déu pugui venir en mi?

On Déu pugui venir en mi, aquest Déu *que va fer el cel i la terra* (Gn 1,1)? És que, Senyor i Déu meu, hi ha res en mi que pugui contenir-vos? És que el cel i la terra, que vós creareu i dins els quals em creareu, poden contenir-vos? O bé, pel fet que res d'allò que és no seria sense vós, s'esdevé que tot allò que és us conté? Vist, doncs, que jo mateix sóc, per què us demano que vingueu en mi, jo que no seria si vós no éreu en mi? Jo no sóc encara en les pregoneses de l'infern, i, malgrat tot, vós també hi sou. Perquè, *encara que davall a l'infern, vós hi sou* (Sl 138,8).

Jo, doncs, no seria, Déu meu, no seria en absolut si vós no fóssiu en mi. ¿O és que, més ben dit, no seria si no fos en vós, *de qui, per qui i en qui totes les coses, totes, són* (Rm 11,36)? És ben bé així, Senyor, és ben bé així. On, doncs, us invoco, ja que sóc en vós? O d'on vindríeu en mi? On, de fet, em retiraria dellà el cel i la terra, perquè, d'allí, vingués a mi el meu Déu, que digué: «*Jo empleno el cel i la terra*» (Jr 23,24)?

III

3. Així us contenen el cel i la terra perquè vós els ompliu?

O bé els ompliu i resta quelcom de vós perquè no poden contenir-vos? I on vesseu allò que, un cop omplerts el cel i la terra, resta de vós? ¿O bé no us cal d'ésser contingut pel que sigui, vós que ho conteniu tot, perquè les coses que ompliu, les ompliu contenint-les? No són pas, en efecte, els vasos, que són plens de vós, que us donen solidesa, perquè, encara que es trenquessin, no us vessaríeu. I, quan us vesseu damunt nosaltres, vós no caieu a terra, sinó que ens aixequem; vós no us espargiu, sinó que ens aplegueu. Ara, tot allò que ompliu, ho ompliu tot de vós sencer? ¿O bé, com que totes les coses no us poden contenir tot sencer, no contenen sinó una part vostra i totes contenen al mateix temps la mateixa part? ¿O bé cada cosa conté una part adient, les més grans

una de més gran, les més petites una de més petita? ¡Hi ha, per tant, en vós una part més gran i una de més petita? ¿O bé pertot sou tot sencer, i res no us conté tot sencer?

IV

4. Què sou, doncs, Déu meu? Què, si us plau, sinó el Senyor Déu? *Qui, en efecte, és Senyor, fora del Senyor? O qui és Déu fora del nostre Déu?* (Sl 17,32) .

Oh suprem, òptim, potentíssim, totpoderosíssim, misericordiosíssim, i justíssim, secretíssim i presentíssim, pulquèrrim i fortíssim, permanent i inaprehensible, immutable i modificador de tot, mai nou, mai vell, renovador de tot, que meneu sense llur sabuda els superbs cap a la vellúria, sempre actiu, sempre quiet, que amasseu i no en teniu fretura, que porteu i ompliu i protegiu, creeu i nodriu, perfeu i cerqueu, encara que no us manca res! Estimeu sense arravatar-vos, us engelosiu sense neguitejar-vos, us penediu i no us sap greu, us aïreu i romaneu tranquil, modifiqueu les vostres obres i no modifiqueu els vostres propòsits; recobreu el que trobeu i mai no ho heu perdut; mai no sou pobre i gaudiu en el guany, mai no sou avariciós i exigiu usures. Hom us dóna més que no us deu, a fi que esdevingueu deutor, i qui té res que no sigui vostre? Pagueu els deutes sense deure res a ningú, perdoneu els deutes sense perdre-hi res.

I què hem dit, Déu meu, vida meva, santa dolçor meva, i què pot dir ningú quan és de vós que hom parla? I, tanmateix, ai d'aquells qui callen sobre vós, perquè amb llur loquacitat són muts!

V

5. Qui em concedirà de descansar en vós? Qui em concedirà que entreu en el meu cor i l'inebrieu, a fi que oblidí els meus mals i us abraçai, vós, el meu únic bé? Què sou per a mi? Apiadeu-vos de mi, perquè pugui parlar. Què sóc jo mateix per a vós, perquè em maneueu que us estimi, i perquè, si no ho faig, us aïreu contra mi i m'amenaceu amb grans misèries? Potser és una petita misèria aquesta mateixa de no estimar-vos? Ai de mi! Digueu-me, per la vostra misericòrdia, Senyor Déu meu, que sou per a mi. *Digueu a la meva ànima: «Sóc jo la teva salvació»* (Sl 34,3). Digueu això, perquè jo ho senti. Vet aquí que les orelles del meu cor són davant vostre, Senyor; obriu-les i *digueu a la meva ànima: «Sóc jo la teva salvació»*. Correré darrere aquesta veu i us agafaré. *No m'amagueu la vostra faç* (Sl 142,7): moriré, per no morir, a fi de veure-la!

6. Angost és l'habitatge de la meva ànima perquè hi pugueu entrar: eixampleu-lo vós. És ruïnós: adobeu-lo. Té coses que ofendrien els vostres ulls: ho confesso i ho sé. Però qui et netejarà? O a

qui més, si no és a vós, cridaré: *De les meves faltes ocultes purifiqueu-me, Senyor; i de les que li vindran d'altri estalvieu el vostre servent* (Sl 18,13-14)? *Crec, i és per això que parlo* (Sl 115,1).

Senyor, vós ho sabeu. *¿És que no us he contat, contra mi mateix, els meus pecats, Déu meu, i no heu condonat la impietat del meu cor?* (Sl 31,5). No discuteixo en judici amb vós, que sou la veritat; i, quant a mi, no vull pas enganyar-me jo mateix, a fi que la meva iniquitat no menteixi contra ella mateixa (Sl 26,12). No, no discuteixo en judici amb vós, perquè, si observàveu de prop les meves iniquitats, Senyor, Senyor, qui podria sostenir la prova? (Sl 129,3).

2 Glossa “Pren i llegeix: l’Escriptura o Déu que parla”

Hem vist en marxa una recerca de Déu. Però, com cal procedir? Quina dinàmica ha de seguir aquesta recerca? Una de les preguntes que destacava en els fragments anteriors era: “Concediu-me, senyor, de saber i de comprendre si cal primer invocar-vos o lloar-vos, si cal primer conèixer-vos, o bé invocar-vos? Ara, qui us invoca sense conèixer-vos?”, seguida d’una petició: “Que jo us cerqui, senyor, invocant-vos, i us invoqui creient en vós”. Hi trobem el ressò d’un dels temes centrals en Sant Agustí: el debat entre coneixement i il·luminació, entre racionalisme i revelació, entre creure i comprendre, que es resoldrà parcialment en una continuïtat dinàmica i dialèctica, mútuament fecundadora, entre fe i raó, com ho sintetitza una altra expressió seva molt coneguda: *Credo ut intelligam, Crec per comprendre*,

Creure per comprendre? Comprendre per creure? Aquest és un terme crucial en el món d’avui, suposadament marcat per la ciència, tan atent a les demostracions en alguns punts, i tan desmanegadament crèdul en d’altres. Cal primer comprendre Déu, demostrar la seva necessitat i existència per poder creure en Ell? O bé primer cal creure, obrir-se a la seva possibilitat no demostrada i, al llarg del camí de la vida, verificar la profunditat de la seva presència? Invocar Déu, ¿anirà construint una comprensió d’una realitat més gran, o, al contrari, teixirà entorn nostre un entrellat rutinari que anestesiarà el sentit crític i ens farà donar per bona una fantasia irreal? La invitació a la fe, ¿és una invitació a menystenir la raó i el sentit crític? Massa sovint, avui, creure i comprendre són presentats en termes antagònics, en lloc de la fecunditat dialogal que tenen en Agustí.

La dialèctica entre creure i comprendre –i hi podríem afegir, encara, un tercer vessant, el d’actuar– és una qüestió rellevant, tant en el procés d’aprenentatge de qualsevol matèria, com en la vida espiritual. Ni la ciència és un procés mecànic que vagi de demostració en demostració, ni la fe és un seguit d’acceptacions crèdules i acrítiques: hi ha intuïcions, llampecs que il·luminen el camí i que després s’apaguen, escamotejant-nos els detalls

del camí però deixant-nos un sentit d'orientació. Si creiem que aquell llampec ens revelava algun resultat o alguna realitat als quals cal dedicar un esforç perseverant, avancem molt en el camí cap a un resultat científic o una convicció vital.

En la vida intel·lectual, en l'experiència d'aprenentatge, acceptem enuncisats, afirmacions, resultats que no hem comprovat, hipòtesis que no hem examinat, i de cop, en un moment o altre, arribem a la comprensió. La nostra fe provisional ha estat recompensada amb un salt en la comprensió i la lucidesa. Explorem altra vegada, des de la nova perspectiva, allò que vam acceptar com a punt de partença, i que ara que sabem on ens duu, ara que n'hem tastat la probable veracitat i fecunditat, ens sembla tan ric i valuós.

Però de vegades, fallen el creure, el comprendre i l'actuar, i la situació esdevé neguitejadora i dolorosa. Aquest és l'estat d'ànim d'Agustí des de la primavera del 386, en què ha descobert textos neoplatònics –de Plotí o de Porfiri– que l'han trasbalsat i li han descobert l'existència d'un possible camí que no sap on du ni si cal seguir, però que ha posat en qüestió les seves certeses anteriors. El fragment que ara llegirem conté la cèlebre escena de la conversió de Sant Agustí, l'agost de l'any 386, en un jardí de Milà, que fa claror i posa ordre en un estat de recerca neguitejada. Agustí té, aleshores, trenta-dos anys.

En general, la figura de la conversió suscita interès i curiositat. Fa pocs mesos, la revista *Qüestions de Vida Cristiana* li dedicava un interessant número monogràfic. La conversió, que pot ser el resultat d'una evolució llarga i pausada o es pot condensar en una sacsejada sobtada i radical, té un dinamisme singular, que sembla donar al personatge el relleu especial d'una interpel·lació viscuda. Les conversions de Sant Pau i de Sant Agustí són, probablement, les més conegudes de la història del cristianisme i tenen un grau molt elevat de plasticitat. Cal admetre que la d'Agustí no té l'espectacularitat de la de Pau, però és notable per la força amb què la sap presentar, tot i la seva aparent trivialitat. I les dues conversions queden relacionades subtilment, ja que la d'Agustí troba en unes línies de Pau l'impuls definitiu.

Ell mateix descriu el moment culminant i misteriós. En un estat de gran frenesí i angoixa, es retira a reposar sota una figuera del fons del jardí milanès. “I vet aquí que sento una veu, de la casa veïna, una veu de noi o de noia, no ho sé, que deia cantant i repetint molts cops *Tolle, lege, tolle, lege* (Pren, llegeix, pren llegeix). ... i únicament vaig interpretar que una ordre divina em manava només d'obrir el llibre de l'Apòstol i de llegir el primer capítol que s'escaigués... Així, doncs, em vaig apressar, ... el vaig agafar, el vaig obrir i vaig llegir en veu baixa el capítol amb què primer van ensopegar els meus ulls: *Lluny de festins i d'ebrietats, lluny d'alcoves i de disbauxes, lluny de querelles i de gelosies, ans revestiu-vos del senyor Jesús, i*

no feu cabal de la carn en les seves concupiscències (Rm 13, 13-14)'' Hi ha moltes frases de Sant Pau més vibrants, riques i místiques que aquesta, però en tot cas la frase resol expeditivament el dubte d'Agustí, que no gosava trencar amb els plaers sensuais i les ambicions literàries i administratives. La frase li dona l'impuls definitiu per al trencament amb el passat i l'impulsa en la via nova. La conversió d'Agustí, seguida d'una llarga preparació i estudi, culminà amb el seu baptisme la nit de Pasqua de 387.

2 Lectura: Llibre vuitè, XI-XII

XI

25. Així jo malaltejava i em torturava, acusant-me a mi mateix molt més severament que no solia, girant-me i debatent-me en la meva cadena, fins que es trenqués del tot, bé que ja hi estava lligat feblement. Però, així i tot, hi estava. I vós m'instàveu en els racons més ocults del meu cor, Senyor, i la vostra severa misericòrdia redoblava els flagells del temor i de la vergonya perquè no em rendís de bell nou i es retardés la ruptura d'aquesta feble i fràgil anella que restava, cobrant així noves forces i lligant-me amb més vigor. Jo em deia, en efecte, interiorment: «Ve-t'ho aquí, ara s'acaba, ara s'acaba!», i amb aquests mots ja m'aviava a la decisió. Ja gairebé actuava, i no actuava, bé que no requeia en les faltes passades, però m'hi estava dret a la vora i prenia alè. I altre cop ho intentava, i gairebé hi era, sí, gairebé, i ja hi tocava, ja ho tenia; però no, no hi era, no hi tocava, no ho tenia, vacil·lant de morir en la mort i de viure en la vida, i més domini tenia damunt meu el mal inveterat que no el bé inhabitual, i, com més s'acostava l'instant mateix en què havia d'ésser un altre, més em colpia, acrescut, l'horror; no és que em fes recular ni desviar, però em feia estar en joli.

26. Em retenien aquestes frivolitats de frivolitats i aquestes *vanitats de vanitats* (Coh 1,2; 12,8), les meves amigues, que m'estiraven suaument pel meu vestit de carn i en veu baixa em murmuraven: «És que ens acomiades?» i: «Des d'aquest moment no serem amb tu mai més», i: «Des d'aquest moment no podràs fer mai això i allò, mai més». I quines coses suggerien amb el que he anomenat «això i allò», quines coses suggerien, Déu meu! Que les esborri de l'ànima del vostre servent la vostra misericòrdia! Quines sordideses suggerien, quines infàmies! I ja de lluny sentia menys que a mitges llurs veus, perquè no em plantaven cara com si em repliquessin francament, sinó que em xiuxiuejaven a l'esquena i, en voler allunyar-me'n, m'estiregassaven per fer-me tombar a mirar-les. Em retardaven, però, perquè jo hesitava a rebutjar-les i a desembarassar-me'n per atènyer el lloc on era cridat, mentre l'habitud violenta em deia: «És que t'afigures que podràs viure sense elles?».

27. Amb tot, ho deia d'una manera molt tèbia. S'albirava, en

efecte, per aquell costat on jo havia girat la cara i on m'esverava de passar, la casta dignitat de la continència, serena i somrient sense lascívia, que noblement m'invitava a acostar-m'hi i a no hesitar, i estenia, per acollir-me i abraçar-me, les seves piadoses mans, plenes d'una munió de bons exemples. Allí tants de nois i de noies, allí, un jovent nombrós i totes les edats i vídues venerables i ancianes verges; i en totes aquestes ànimes, la continència, no pas estèril, ans fecunda mare de fills de la joia que li doneu vós, el seu marit, Senyor! I es reia de mi amb una irrisió encoratjadora, com si digués: «I tu no podràs el que han pogut aquests i aquestes? ¿És que, doncs, aquests i aquestes ho poden en ells mateixos, i no en el Senyor, llur Déu? És el Senyor, llur Déu, que em donà a ells. Per què et sostens en tu mateix, i no et sostens? Llança't en ell, no tinguis por; no s'apartarà pas perquè caiguis; llança-t'hi confiat, et rebrà i et guarirà». I em ruboritzava granment, perquè sentia encara els murmuris d'aquelles frivolitats, i romania indecís, en joli. I altre cop ella, que semblava dir-me: «Ensordeix-te contra aquelles temptacions impures de la teva carn damunt la terra, a fi de mortificar-la. *Et canten delectacions, però no pas comparables a la llei del Senyor, el teu Déu* (Sl 118,85)», Aquesta controvèrsia es feia en el meu cor, no era sinó un duel de mi mateix contra mi mateix. Mentrestant Alipi, clavat al meu costat, esperava en silenci el desenllaç de la meva insòlita agitació.

XII

28. Ara bé, així que, del fons secret de la meva ànima, una profunda meditació hagué arrossegat i amuntegat tota la meva misèria al conspecte del meu cor, s'hi aixecà una enorme tempestat que descarregà una enorme pluja de llàgrimes. I, per deixar-la desfer-se tota amb els seus clamors, em vaig alçar i em vaig apartar d'Alipi, perquè la solitud em semblava més escaient per a la necessitat de desfogar el meu plor, i em vaig retirar tan lluny que fins i tot la seva presència no em pogués ésser un destorb.

Tal era el meu estat, i ell se n'adonà. Car jo havia dit, penso, no sé quines paraules, en les quals es manifestava un so de la meva veu ja gràvid de plors, i així m'havia alçat. Ell, doncs, romangué al lloc on estàvem asseguts, profundament atònit. Quant a mi, me'n vaig anar a ajeure, no sé pas com, sota una figuera, i vaig amollar les regnes a les meves llàgrimes, i rajaren les fonts dels meus ulls, un *sacrifici digne que l'acceptéssiu* (Sl 50,19); i vaig parlar-vos llargament, no del cert en aquests termes, però sí en aquest sentit: *I vós, Senyor, fins quan? (Sl 6,4). Fins quan, Senyor, estareu sempre aïrat? No us recordeu de les nostres iniquitats passades* (Sl 78,5.8). Jo sentia, en efecte, que aquestes encara em retenien. Llançava crits angoixosos:

«Quant de temps, quant de temps, demà i demà? Per què no, en aquest moment, posar fi a la meva turpitud?».

29. Tot això deia, i plorava amb l'amarguíssima contrició del meu cor. I vet aquí que sento una veu, de la casa veïna, una veu de noi o de noia, no ho sé, que deia cantant i repetint molts cops: *Tolle lege, tolle lege* («Pren, llegeix! Pren, llegeix!»). I tot seguit, trasmutada la cara, vaig començar amb molta atenció a pensar si solien els nois, en algun de llurs jocs, cantussejar semblant tornada, i no se m'acudia en absolut d'haver-la sentida enlloc; i, reprimit l'impuls de les meves llàgrimes, em vaig alçar, i únicament vaig interpretar que una ordre divina em manava només d'obrir el llibre de l'Apòstol i de llegir el primer capítol que s'escaigués. De fet, havia sentit dir que Antoni, en arribar un dia, durant la lectura de l'Evangeli, havia copsat, com un advertiment adreçat a ell mateix, els mots que hom llegia: *Vés, ven tot el que tens, dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor als cels; i vine, segueix-me* (Mt 19,21), i que tal oracle l'havia convertit de seguida a vós.

Així, doncs, em vaig apressar a tornar a l'indret on Alipi estava assegut; car, en alçar-me, hi havia deixat el còdex de l'Apòstol. El vaig agafar, el vaig obrir i vaig llegir en veu baixa el capítol amb què primer van ensopegar els meus ulls: *Lluny de festins i d'ebrietats, lluny d'alcoves i de disbauxes, lluny de querelles i de gelosies, ans revestiu-vos del Senyor Jesucrist, i no feu cabal de la carn en les seves concupiscències* (Rm 13,13-14). I no vaig voler llegir res més, ni calia. Perquè tot seguit, tan bon punt vaig haver acabat aquestes ratlles, com si s'hagués expandit una llum de seguretats en el meu cor, s'esvaïren totes les tenebres de la meva incertitud.

3 Glossa “I se'm féu la llum dins el cor, i Déu se'm va manifestar”

Una revelació, una intuïció, una conversió, no són res sense la memòria, és a dir, si no són recordades activament, si no són seguides i practicades. Passem, doncs, al tema de la memòria que, juntament amb el del temps, és un dels grans temes del pensament agustinianà.

La qüestió de la memòria és repetidament present al llarg de l'obra d'Agustí, des de perspectives molt diverses, des del deixant del platonisme fins a una elaboració pròpia. Agustí examina la memòria des de diversos graus de profunditat: la memòria com a receptacle i el seu contingut passiu d'imatges i paraules; la memòria com a voluntat de recordar; la memòria com a via de coneixement interior, com a exploració de la complexitat del jo, la memòria com a element centralment constitutiu de la identitat, el fil que relliga el nostre jo de diferents èpoques i per això, molt propera a l'ànima. Però, més important encara, la memòria és el camí d'accés a realitats intel·ligibles independents de l'experiència sensible.

Agustí es neguiteja per saber com la ment es pot fixar per objecte alguna cosa de la qual ignora completament l'existència. Per a Plató, l'ànima, abans de néixer, havia estat en contacte amb el món de les idees, però en néixer les havia oblidades. La possibilitat de coneixement d'aquestes idees és, de fet, un reconeixement. Per això, la memòria és una de les capacitats més elevades de l'ànima intel·lectual, i no tan sols un magatzem d'experiències viscudes o estudiades. Agustí té pàgines bellíssimes i extenses sobre la memòria en diverses obres: no un tractat sistemàtic, sinó de vegades breus excursos especulatius, de vegades diverses pàgines. Aquí, el tema se circumscriu a Déu i la memòria: "Vet aquí com m'he esplaiat en la meva memòria, cercant-vos, Senyor, i no us he pas trobat fora d'ella..."

"Però on romaneu en la meva memòria, Senyor, on hi romaneu? Quina cambra us hi construïreu? Quin santuari us hi aixecàreu? Vós acordàreu a la meva memòria l'honor de sojornar-hi, però en quina part hi sojorneu és el que em demano." Aquesta pregunta no es refereix tant al lloc físic de Déu en la memòria, sinó al paper de la memòria en el coneixement de Déu. Agustí examina les diverses facetes de la memòria i adverteix que Déu no és en la part de les coses corporals, ni en la d'afeccions, ni tan sols en la de l'esperit, sinó en un lloc més misteriós, més profund. "No éreu pas ja en la meva memòria, abans que us conegués." "On us vaig trobar, per aprendre a conèixer-vos, sinó en vós, per damunt de mi?"

El més rellevant i atractiu d'aquestes preguntes, allò que els dóna tanta vida i tanta força, és que superen tan àmpliament l'academicisme i s'entrellacen amb l'enamorament: "Quan m'hauré unit amb vós tot jo, enlloc no hi hauré per a mi dolor ni fatiga, i la meva vida, realment, viva, serà plena de vós."

3 Lectures: Llibre desè: XXIV – XXIX

XXIV

35. Vet aquí COI11 m'he esplaiat en la meva memòria, cercant-vos, Senyor, i no us he pas trobat fora d'ella. Perquè res no he trobat de vós que no recordés, d'ençà que vaig aprendre a conèixer-vos. Car, d'ençà que us vaig conèixer, no m'he oblidat de vós. I és que on vaig trobar la veritat, allí vaig trobar el meu Deu, la veritat mateixa, de la qual, així que la vaig conèixer, no m'he oblidat. Vet aquí per què, d'ençà que us vaig conèixer, romaneu en la meva memòria, i és aquí que us trobo quan em recordo de vós i m'adelito en vós. Vet aquí les meves santes delícies, que vos em donàreu quan, en la vostra misericòrdia, esguardareu la meva pobresa.

36. Però, on romaneu en la meva memòria, Senyor, on hi romaneu? Quina cambra us hi construïreu? Quin santuari us hi aixecàreu?

Vós acordareu a la meva memòria l'honor de sojornar-hi, però en quina part hi sojorneu, és el que em demano. Quan us cercava, en efecte, en el meu record, vaig transcendir les parts de la meva memòria que em són comunes amb les bèsties, perquè no us hi trobava pas entre les imatges de les coses corporals, i vaig arribar a aquelles parts d'ella on vaig dipositar les afeccions de la meva ànima, i tampoc no us hi vaig trobar. Vaig entrar aleshores a la seu del meu mateix esperit, que també es troba en la meva memòria, ja que l'esperit es recorda igualment d'ell mateix, i tampoc vós no hi éreu, puix que, així com no sou ni una imatge corpòria ni una afecció d'ésser vivent –com és ara la joia, la tristesa, el desig, el temor, el record, l'oblit i totes les altres per l'estil–, així tampoc no sou l'esperit mateix, perquè vós sou el Senyor i el Déu de l'esperit, i, mentre que tot això és sotmès a mutació, vós romaneu incommutable per damunt de tot i us dignareu a habitar en la meva memòria, des del moment en que us vaig conèixer. I per què cercar en quin lloc de la memòria habiteu, com si realment hi hagués llocs distints? El que és cert és que habiteu dins d'ella, perquè em recordo de vós, des del dia en què us vaig conèixer, i us hi trobo quan penso en vós.

XXVI

37. On, doncs, us vaig trobar, per aprendre a conèixer-vos? Car no éreu pas ja en la meva memòria, abans que us conegués. On, doncs, us vaig trobar, per aprendre a conèixer-vos, sinó en vós, per damunt de mi? I no hi ha espai entre vós i nosaltres, tant si ens allunyem de vós com si anem a vós, no hi ha cap espai. Vós, la veritat, arreu domineu damunt de tots, també sobre els que us consulten, i al mateix temps responeu a tots els qui us consulten sobre coses diverses. Vós responeu clarament, però no pas tots entenen clarament. Tots us consulten sobre allò que valen, però no pas sempre els responeu allò que valen. El vostre servent més apassionat és aquell qui no es preocupa tant de sentir de vós el que ell mateix voldria com, més aviat, de voler el que ha sentit de vós.

XXVII

38. Tard us vaig estimar, oh Bellesa tan antiga i tan nova, tard us vaig estimar! I vet aquí que vós éreu dins de mi, i jo era fora de mi mateix, i jo us cercava al defora i em llançava, deforme com era, cap aqueixa bellesa de les vostres criatures. Vós éreu amb mi, però jo no era amb vós. Em retenien lluny de vós precisament aquelles coses que, si no fossin en vós, no serien. Em cridàreu i clamàreu, i vencéreu la meva sordesa; fulguràreu, resplendireu, i foragitàreu la meva ceguetat; flairàreu, i vaig aspirar el vostre perfum, i sospiro per vós; vaig tastar-vos, i tinc fam i set de vós; em tocàreu, i vaig cremar de desig per la vostra pau.

XXVIII

39. Quan m'hauré unit amb vós tot jo, enlloc no hi haurà per a mi dolor ni fatiga, i la meua vida, realment viva, serà tota plena de vós. Ara, però, com que aquell qui vós ompliu, el sollevu, i jo no sóc encara ple de vós, sóc una càrrega per a mi mateix. Lluiten les meves alegries, que jo hauria de plorar, amb les meves tristeses, que m'haurien d'alegrar, i no sé de quina banda s'aixeca la victòria. Lluiten els neguits del meu mal amb els bons gaudis, i no sé de quina banda s'aixeca la victòria.

Ai de mi, *Senyor, apiadeu-vos de mi!* (Sl 30,10). Ai de mi! Vet aquí les meves ferides, no les amago: vós sou el metge, jo sóc el malalt; vós sou misericordiós, jo sóc miseriós. Potser no és una temptació la vida humana damunt la terra (Jb 7,1)? Qui pot voler molèsties i dificultats? Vós ordeneu de suportar-les, no pas d'estimar-les.

Ningú no estima allò que suporta, encara que estima el fet de suportar-ho. En efecte, bé que s'alegri de suportar-ho, s'estima més no tenir res a suportar. En l'adversitat desitjo el benestar, redubto en el benestar l'adversitat. Quin és, entre aquestes dues situacions, el lloc mitger, on no sigui la vida humana una temptació? Ai de les prosperitats d'aquest segle, ai una vegada i dues, pel temor de l'adversitat i per la caducitat de la joia! Ai de les adversitats d'aquest segle, ai una vegada i dues i tres, perquè fan delejar la prosperitat, perquè són dures en elles mateixes i perquè poden vèncer la paciència! ¿Potser no és una temptació la vida humana damunt la terra, sense cap intermitència?

XXIX

40. I tota la meua esperança no reposa sinó en la vostra immensa misericòrdia. Doneu-me el que maneu, i maneu el que voleu. Ens imposeu la continència. I *com que sabia, digué algú, que ningú no pot ésser continent si Déu no li ho concedeix, ja era senyal de saviesa el fet de saber d'on procedia aquest do* (Sv 8,21). De fet, en virtut de la continència ens reintegrem i ens reduïm a aquella unitat que vam perdre esgarriant-nos en la diversitat. Perquè no us estima prou el qui estima amb vós alguna altra cosa, i no l'estima per vós. Oh amor, que sempre cremes i mai no t'apagues, oh caritat, Déu meu, abraza'm! Ens imposeu la continència: doneu-me el que maneu, i maneu el que voleu.

4 Glossa "He trobat la veritat: la conversió, la joia, la pau"

Després de la conversió, i en la memòria viva i activa de la conversió, s'obre encara una altra qüestió: a qui comunicar-la?, amb qui compartir-ne la novetat, la promesa, els fruits? Ha de ser una experiència exclusivament

íntima i entotsolada? Ha de ser restringida a un grup afí? Ha de ser comunicada, difosa, predicada a multituds? Aquí entra la dimensió comunitària de la fe, i el Sant Agustí considerat com un dels Pares de l'Església, títol que inspira sovint la seva representació hagiogràfica.

Després del baptisme, Agustí retorna a la Tagasta natal, al nord d'Àfrica, amb la idea de fundar un petit monestir per compartir la nova vida amb un grup d'amics. Buscant un lloc adient va fins a Hipona. Allà assistí a un ofici del bisbe, que es va referir a la necessitat d'un nou sacerdot per a la diòcesi; els concurrents a la cerimònia dirigiren els ulls a ell, l'aclamaren i el portaren als peus del bisbe, que el consagrà sacerdot: sense voler-ho ni tenir-ho previst, Agustí es trobava obert a un grup més gran del que pensava, a una diòcesi de la qual, pocs anys després, esdevindrà bisbe. Tindrà un gran sentit de responsabilitat envers el poble que li ha estat confiat, però també haurà d'entrar en batalles internes de sectes i grupuscles, com ara contra els donatistes. Alguns estudiosos han atribuït l'origen de la redacció de *Les confessions* a algunes veus que posaven en dubte que realment hagués abandonat el maniqueisme, i fos autènticament catòlic. Això hauria fet que cap el 396 o 397 hagués escrit aquesta vasta i complexa explicació de la seva evolució espiritual, la qual tindria, doncs, una dimensió col·lectiva notable, i no tan sols una introspecció intimista.

Dels textos que llegirem a continuació en destacaria dos aspectes: els creients i les escriptures. Les dues qüestions estan relacionades entre si, a través del ministeri sacerdotal. L'experiència d'Agustí ja no serà tan sols la de l'enamorat de Déu, sinó també la feixuga responsabilitat pastoral, organitzativa, polèmica: “em portàreu a predicar la vostra paraula i a dispensar el vostre sagrament al vostre poble”. La seva pregària no serà ja tan sols trobar Déu, sinó com fer-lo descobrir als altres: “que la vostra misericòrdia escolti el meu desig, perquè el seu ardor no crema sols dins de mi, ans vol servir també la meva caritat envers els meus germans, i vós veieu en el meu cor que és així.; o, també, no conduir els altres a l'error: “Siguin les meves castes delícies les vostres escriptures, que no m'hi enganyi, ni n'enganyi d'altres”

Aquesta responsabilitat envers els altres el lliga encara més a l'afany de comprensió de les escriptures: “Car no fou pas per res que volguéreu que fossin escrites tantes pàgines obscurament misterioses, ni manquen aquests boscatges de llurs cérvols que s'hi arreceren, s'hi tranquil·litzen, hi tresquen, hi pasturen...”. Així, troba en les escriptures un doble aspecte: una foscor misteriosa que ha de ser penetrada i il·luminada, i per a la qual demanarà capacitat de comprensió: “que se m'obrin, en trucar-hi, els penestrals de les vostres paraules”. Però també són un lloc deliciós d'ordre i de sentit: “Vet aquí que la vostra paraula és el meu gaudi, que la vostra paraula és superior a la suma de les voluptats”

En alguns dels meus poemes esmentats al començament, vaig imaginar Agustí passejant per les platges d'Hipona, tot meditant en aquestes qüestions, que donen tanta força a *Les confessions*: intel·lecte enamorat, profunditat aclaridora:

Voldria els grans espais respiratoris
d'enormes elefants i de camells infatigables
per omplir-me bé de Tu com s'omplen d'aire
les zones pulmonars en plena cursa furiosa.

Així sobre l'escuma quan l'amor impacient
volgués impetuós el teu contacte, el teu incendi,
sabria com respondre amb un galop desesperat
per dunes, per bassals, clapotejant sobre les algues,
en clares nits de lluna per les costes africanes.
L'alè es triplicaria, semblaria que esclatessin
les tèbies cavitats on els vapors s'intercanvien,
i els meus pulmons enormes et tindrien cent vegades
omplint-los per minut i el teu reflux ressonaria
com sona la remor de tots els còdols de la costa
quan l'ona es deixa caure, fatigada, cap enrere.

No viu qui no et reclama més vegades que el respir,
més cops que la cardíaca tronada en la tempesta
de flames que incendien tot el cos a cada instant.
Voldria que tot l'aire del desert
—en calma o en simún— em pogués cabre dins la sang
i fossis Tu cada àtom de la vida que respiro.

Les confessions són un llibre potent, optimista, vibrant, però l'experiència del tumult irracional de la història, viscut a través de les discussions internes del cristianisme i, sobretot, des de la visió de l'ensulsiada de l'imperi romà, i de la gran crisi econòmica, social i moral que l'anticipa i el segueix, l'anirà fent passar de l'optimisme de *Les confessions* al pessimisme de la predestinació, en la *Ciutat de Déu* o *Les retractacions*. El mal tornarà a ser un tema central en el seu pensament, com ho va ser en els dies de joventut.

4 Lectures: Llibre onzè, I, II

I

1. ¿Potser, Senyor, puix que és vostra l'eternitat, ignoreu el que us dic i veieu només en el temps allò que passa en el temps? Per què, doncs, us faig les narracions de tots aquests fets? No pas, certament, perquè les sapiguen per mi, però excito així envers vós el meu amor i el d'aquells qui les llegeixen, a fi que diguem tots plegats: *Gran és el Senyor i molt digna de lloança* (S1 47,2; 95,4; 144,3).

Ja ho he dit, i ho repetiré: és per l'amor del vostre amor que ho faig. De fet, també orem, i, no obstant això, la Veritat ens diu: *El vostre Pare sap de què teniu fretura, abans que li ha demaneu* (Mt 6,8). Us obrim, dones, el nostre cor, en confessar-vos les nostres misèries i les *vostres misericòrdies damunt de nosaltres* (Sl 32,22), per tal que remateu l'obra de la nostra alliberació, que començàreu, i cessem d'ésser malaguanyats en nosaltres i trobem la felicitat en vós, perquè ens cridàreu a ésser pobres en esperit, i a ésser mansuets, i a plorar, i a tenir fam i set de justícia, i a ésser misericordiosos, nets de cor i pacífics.

Vet aquí que us he contat moltes coses, d'acord amb les meves forces i la meva voluntat, perquè vós fóreu el primer que volguéreu que confessés a vós, Senyor Déu meu, *que sou bo i que és eterna la vostra misericòrdia* (Sl 117,1).

II

2. Quan, però, serà suficient la llengua de la meua ploma per a enumerar totes les exhortacions i tots els terrors que m'han vingut de vós, ¡les consolacions i les orientacions per les quals em portàreu a predicar la vostra paraula i a dispensar el vostre sagrament al vostre poble? I, encara que fos suficient per a enumerar-ho tot fil per randa, em costen massa cares les gotes del temps. I de molt temps ençà cremo per meditar sobre la vostra llei i per confessar-vos en aquest respecte la meua ciència i la meua ignorància, els primers raigs amb que m'il·luminàreu i el ròssec de les tenebres que roman en mi, fins al moment que la feblesa sigui devorada per la fortitud. I no vull que es dissipin en res més les hores que em deixen lliures les necessitats de refer el meu cos, les ocupacions intel·lectuals i els serveis que devem als homes o que, sense deure'ls-els, els prestem.

3. Senyor Déu meu, *sigueu atent en la meua oració* (Sl 60,2), i que la vostra misericòrdia escolti el meu desig, perquè el seu ardor no crema sols dins de mi, ans vol servir també la meua caritat envers els meus germans: i vós veieu en el meu cor que és així. Feu que us ofereixi en sacrifici aquesta servitud de pensament i de paraula, i doneu-me allò que us haig d'oferir. *Car sóc pobre i freturós* (Sl 85,1), *i vós sou ric per a tots els qui us invoquen* (Rm 10,12), vós que, lliure de tota cura, teniu cura de nosaltres. Escapceu de tota temeritat i de tota falsia els meus llavis, a l'interior i a l'exterior. Siguin les meves castes delícies les vostres Escriptures, que no m'hi enganyi, ni n'enganyi d'altres. Senyor, pareu esment i tingueu pietat: Senyor Déu meu, llum dels cecs i virtut dels febles, i al mateix temps llum dels vidents i virtut dels forts, pareu esment en la meua ànima i escolteu el qui us crida des del fons de l'abisme. Perquè, si les vostres orelles no són presents tam-

bé en l'abisme, on anirem? On dirigirem els crits?

Vostre és el dia i vostra és la nit (S1 73,16): a un senyal vostre, els moments s'envolen. Prodigueu-me, doncs, l'espai necessari per a les meves meditacions sobre els secrets de la vostra llei, i no la tanqueu al qui hi truca. Car no fou pas per no res que volguéreu que fossin escrites tantes pàgines obscurament misterioses, ni manquen aquests boscatges de llurs cérvols que s'hi arreceren, s'hi tranquil·litzen, hi tresquen, i hi pasturen, s'hi ajacen i remuguen. Oh Senyor, acabeu en mi la vostra obra' i reveleu-me aquests escrits.

Vet aquí que la vostra paraula és el meu gaudi, que la vostra paraula és superior a la suma de les voluptats. Doneu-me allò que estimo, perquè ho estimo. També aquest amor, fóreu vós qui me'l donàreu. No abandoneu aquests dons que són vostres i no menyspreu la vostra herba assedegada. Us vull confessar tot el que hauré trobat en els vostres llibres, i *vull sentir la veu de la vostra lloança* (S1 25,7), i embriagar-me de vós, i *considerar les meravelles de la vostra llei* (S1 118,18), des del començament, en que fèreu el cel i la terra, fins al reialme que comparteix per sempre amb vós la vostra ciutat santa.

4. *Senyor, apiadeu-vos de mi i exaudiu el meu desig* (S1 26,7).

Car no l'atrau, em penso, res que sigui de la terra, ni l'or', ni l'argent, ni les pedres precioses, ni les vestidures luxoses, ni els honors, ni els càrrecs elevats, ni els plaers de la carn, ni res del que fretura el nostre cos o aquesta vida de la nostra peregrinació, ja que totes aquestes coses ens són donades d'escreix quan cerquem el vostre reialme i la vostra justícia.

Vegeu, Déu meu, d'on neix el meu desig: *em contaren els injustos llurs delectances, però no tenen res a veure amb la vostra llei, Senyor* (S1 118,85). Aquesta llei, vet aquí d'on neix el meu desig.

Vegeu, Pare, esguardeu, i vegeu, i aproveu, i que us sigui plaent que, al conspecte de la vostra misericòrdia, jo trobi gràcia davant vostre, a fi que se m'obrin, en trucar-hi, els penetals de les vostres paraules. Us en conjuro per nostre Senyor Jesucrist, el vostre Fill, *el baró de la vostra dreta, el fill de l'home, que confirmàreu* (S1 79,18) com a mediador entre vós i nosaltres, pel qual ens cercàreu quan nosaltres no us cercàvem, però ens cercàreu perquè us cerquéssim, el vostre Verb, pel qual vau fer tots els éssers: i a mi entre ells; el vostre Fill únic, pel qual cridàreu a l'adopció el poble dels creients, i a mi entre ells; per ell us en conjuro, *que està assegut a la vostra dreta i hi intercedeix per nosaltres* (Rm 8,34), *en el qual són guardats tots els tresors de la saviesa i de la ciència* (Col 2,3). Són aquests els que cerco en els vostres llibres. D'ell va escriure Moïses; és ell mateix qui ho afirma, és la veritat qui ha afirma.

5 Glossa “El do més gran de l’amor”

De l’escriptura, passem a la Creació, a la Creació segons l’escriptura, segons el Gènesi, tema al qual Agustí dedica una part de *Les confessions* i, fins i tot, un llibre sencer posterior. “Ens vau fer per a vós i es inquiet el nostre cor fins que reposti en vós”, diu el primer paràgraf de *Les confessions*. Atent al Gènesi, Agustí remunta cap aquest “ens vau fer”, que justifica les esperances del repòs. Però en aquest interès pel Gènesi també hi ha tot un context cultural de debats profunds i aferrissats. Els gnòstics afirmaven que el món havia estat creat per un Demiürg incompetent o malvat, que identificaven amb el Déu creador del llibre del Gènesi, emanació llunyana del Déu autèntic. Els maniqueus sostenien que el mal era una realitat tan forta i eterna com Déu, i que el món era l’espai de la seva lluita incessant. Per això, aclarir què és la Creació ha estat sempre reflexionar sobre el sentit de la vida i de la mort, sobre el sentit del mal i de la redempció, allò de què no parla mai la cosmologia física –cosmologia que, tot i això, cita Agustí en algunes ocasions, per la seva idea que el temps comença junt amb la Creació, i que abans no hi ha temps, una de les moltes consideracions agustinianes sobre el temps, ja que Agustí és un dels grans pensadors sobre el temps.

En un dels textos que escoltarem, Agustí glossa la bellesa i racionalitat de la Creació. Però, més important que això, per a mi, són les seves referències al repòs de Déu en el setè dia, lligant-lo amb el repòs final de l'ànima no en la disgregació i el no-res dels materialistes, sinó en la pura potència creadora dels orígens. Diu Agustí: “Senyor, doneu-nos la pau, puix que tot ens ho heu atorgat, la pau del descans, la pau del dissabte, la pau sense vespre”; “que després de les vostres obres molt bones, tot i que les realitzàreu en plena quietud, reposéssiu el setè dia, és un signe que ens prediu el vostre Llibre: que també nosaltres, després de les nostres obres, que no són molt bones sinó en quant que vós ho heu permès, reposarem en vós, en el dissabte de la vida eterna”; “Reposareu en nosaltres tant com ara actueu en nosaltres, i aquell nostre repòs serà vostre en nosaltres”:

No podríem acabar sense comentar la potència i riquesa de recursos de l’estil literari d’Agustí. No en va fou mestre de retòrica a Roma i a Milà. No en va bona part del llibre I de *Les confessions* és dedicat a reflexions sobre el llenguatge i l’adquisició del llenguatge –en alguns moments em fa pensar en l’autobiografia de Jean-Paul Sartre, *Les mots*–: el llenguatge com a possibilitat de coneixement?, o bé, el coneixement com a possibilitat del llenguatge? No en va el seu tractat sobre la música és, en bona part, dedicat a reflexions sobre la mètrica i la poesia. Agustí és un eficaç redactor de sentències que han esdevingut emblemes culturals i teològics: “Credo ut intelligam”, “Ama et quod vis fac”, “Oh fêlix culpa”, “Superior summo meo, interior intimo meo”, “Deum et animam scire cupio”. El llibre de *Les confessions* és un text profund, ric, viscut, impetuós. I és un llibre bell. El discurs és fluid, amb el dinamisme i el ritme que li confereixen les pregun-

tes que sovint hi intercala, amb les interpel·lacions a Déu, amb la successió d'ampliacions i contraccions, amb la multiplicitat d'eficaces reverberacions internes.

Deixem pas, per a cloure aquestes reflexions, als darrers versos de l'himne final de *Les confessions*:

“I aquesta veritat, quin home la donarà entenen a l'home?
Quin àngel a l'àngel? Quin àngel a l'home?
És a vós que cal demanar-la, en vós que cal cercar-la,
a la vostra porta que cal trucar:
així, sols així, hom la rebrà, així hom la trobarà,
així se'ns obrirà la porta”

Desitjo que aquesta lectura de fragments de *Les confessions* els hagi suscitat la curiositat d'enfrontar-se directament al text, en tota la seva complexitat i riquesa.

5 Lectures: *Llibre tretzè, XXII, XXXII, XXXV, XXXVI, XXXVIII, XXXVIII*

XXII

32. Faci's lluny, Senyor, faci's lluny del cor del vostre servent, que es confessa a vós, faci's lluny el pensament que em cregui feliç per qualsevol joia que senti. Hi ha, en efecte, una joia que no és pas donada als impietosos, sinó a aquells qui us serveixen amb desinterès, la joia deis quals sou vós mateix. I és aquesta la veritable felicitat, alegrar-se en vós, de vós, per vós: ve-te-la aquí, i no n'hi ha d'altra. Els qui, però, s'afiguren que n'hi ha una altra, persegueixen una altra joia que no és pas la veritable. Així i tot, llur voluntat no deixa de cercar una certa imatge de joia.

XXXII

47. Gracies a vós, Senyor! Veiem el cel i la terra, és a dir, la creació material en la seva part superior i inferior, o bé la creació espiritual i la corporal, i en l'agençament d'aquestes parts, de que es compon sia tota la massa del món sia el conjunt de tota la creació, veiem que la llum fou feta i distribuïda i destriada de les tenebres. Veiem el firmament del cel, tant si és el situat entre les aigües espirituals superiors i les aigües materials inferiors, cos primari de l'univers, com si és aquest espai de l'aire, que també hom anomena cel, a través del qual volen els ocells del cel, entre les aigües que floten al seu damunt vaporitzades i en les nits serenes cauen també en rosada, i les altres, més feixugues, que corren damunt la terra. Veiem la bellesa de les aigües concentrades a les planures del mar, i la terra àrida, ara pelada, adés aprofitada i esdevinguda visible i ordenada com a

mare d'herbes i d'arbres. Veiem brillar damunt nostre els llumeners, el sol que dóna l'abast al dia, la lluna i els estels que consolen la nit, i la successió dels temps que tots ells marquen i mesuren. Veiem poblar-se pertot la natura humida de peixos, de monstres marins i d'èssers alats, perquè la densitat de l'aire, que sosté el vol dels ocells, es concentra amb l'evaporació de les aigües. Veiem com es guarneix la faç de la terra d'animals terrestres, i com l'home, creat a la vostra imatge i semblança, domina damunt tots els animals irracionals, en virtut d'aquesta vostra imatge i semblança, és a dir, per la força de la raó i de la intel·ligència.

XXXV

50. Senyor Déu, doneu-nos la pau, puix que tot ens ho heu atorgat, la pau del descans, la pau del dissabte, la pau sense vespre. Car tot aquest bellíssim ordre de coses molt bones, un cop acomplert el seu cicle, ha de passar: es farà en aquestes coses, certament, no sols el matí, sinó també el vespre.

XXXVI

51. Ara bé, el dia setè és sense vespre i no té posta, perquè el santificàreu a fi que duri per sempre, de manera que el fet que vós, després de les vostres obres molt bones, tot i que les realitzareu en plena quietud, reposéssiu el setè dia, és un signe que ens prediu el vostre Llibre: que també nosaltres, després de les nostres obres, que no són molt bones sinó en quant que vós ho heu permès, reposarem en vós, en el dissabte de la vida eterna.

XXXVII

52. També aleshores, en efecte, reposareu en nosaltres, tant com ara actueu en nosaltres, i aquell nostre repòs serà vostre en nosaltres, tant com les nostres obres són vostres per nosaltres. Però vós, Senyor, sou en una perenne acció i en un perenne repòs, i no veieu pas en el temps, ni us moveu en el temps, ni reposeu en el temps, i, malgrat tot, sou vós qui ens feu veure en el temps, que creu els temps mateixos i el repòs després del temps.

XXXVIII

53. Nosaltres, doncs, veiem aquestes coses que creareu, perquè són; i, si són, és perquè Vós les veieu. I és pels sentits que nosaltres veiem que són, i per l'esperit que veiem que són bones. Vós, però, les veiéreu ja fetes, així que veiéreu que havien d'ésser fetes. I nosaltres, en un segon temps, vam ésser impel·lits a fer el bé, tan aviat com el nostre cor, pel vostre Esperit, en tingué la idea; però, en el temps precedent, érem moguts a fer el mal i us abandonàrem;

vós, en canvi, Déu únic bo, mai no cessàreu de fer el bé.
I algunes de les nostres obres són bones, en virtut de la vostra gràcia, però no pas eternes; esperem, malgrat tot, un cop acomplertes, de poder reposar en la vostra infinita santedat. Però vós, Bé que no fretureu de cap altre bé, sou eternament en repòs, perquè vós mateix sou el vostre repòs.
I aquesta veritat, quin home la donarà entenent a l'home?
Quin àngel a l'àngel? Quin àngel a l'home? És a vós que cal demanar-la, en vós que cal cercar-la, a la vostra porta que cal trucar: així, sols així hom la rebrà, així hom la trobarà, així se'ns obrirà la porta.

Paraules conclusives, per Mons. Lluís M. Sistach

Acabem aquest acte religiós i de pregària. Ens hem reunit no només per escoltar Sant Agustí, sinó principalment per estar amb el Senyor. I, certament, Sant Agustí ens ha introduït en l'acolliment de Déu enmig nostre i en cadascú de nosaltres. Hem estat bé aquí, com Sant Pere, li diríem al Senyor que farem una tenda per a Ell i per a cadascú.

Sant Agustí amb força i convenciment ens ha conduït a l'interior del nostre jo i hem pensat en la nostra conversió o bé en les nostres constants conversions. D'alguna manera ens hem identificat amb Agustí d'Hipona i hem experimentat que Déu no era una idea per a ell, sinó una Persona i que la nostra vida cristiana de fe, esperança i caritat consisteix en viure i gaudir la nostra relació interpersonal amb Déu.

Gràcies Sant Agustí, gràcies per les teves confessions, gràcies David Jou per les sàvies i interpel·ladores introduccions, gràcies Ester Romero i Francesc Figueres per la vostra veu que s'ha fet paraules d'Agustí en les seves confessions, gràcies Vicenç Prunés pel so harmoniós que ens heu ofert i gràcies a tots, professors i professors de les nostres Universitats i intel·lectuals que, com a creients i cercadors de la veritat i de Déu, hem creat una comunitat evangelitzada pel Sant Bisbe d'Hipona.

Hi ha molts professors i intel·lectuals ben a prop vostre que cerquen sentit a la vida, que busquen la veritat i tenen desig de transcendència, de Déu. El testimoniatge d'Agustí, de la seva conversió, els podria ajudar molt. Per això el Senyor us convida a tots vosaltres a testimoniar-los-hi la vostra fe, la vostra joia pel tresor que heu rebut: Jesús i el seu Evangeli. Sant Agustí donava testimoni amb la predicació, amb la celebració de la fe i amb els seus escrits. Evangelitzeu, benvolguts i benvolgudes, amb la vida, amb la paraula i també amb els escrits.

És bonic trobar-nos junts. Avui hem tornat a gaudir d'estar plegats. N'hem gaudit en altres ocasions en les reunions que hem celebrat organitzades per

la nostra Delegació Diocesana de Pastoral Universitària. Com a pastor vostre us invito a trobar-nos per conèixer més i millor la nostra fe i per ajudar-nos a viure-la i testimoniar-la enmig del nostre propi ambient universitari i intel·lectual.

Celebrem la “Missió Metròpolis” aquesta Quaresma. Celebrarem “l’Atri dels Gentils”, el proper mes de maig. Estem dedicats a la nova evangelització amb el Pla Pastoral Arxidiocesà i en comunió amb tota l’Església evangelitzadora. Us invito a tots a participar els dies 17 i 18 de maig d’enguany a aquest diàleg que farem creients i no creients sobre l’art, la bellesa i la transcendència i que farem en les sessions de l’Atri dels Gentils, organitzades pel Pontifici Consell per a la Cultura i l’Arquebisbat de Barcelona.

I ens acomiadem amb la pregària del Parenostre que Jesús ens va ensenyar.

***III. Tres mirades a la nostra
realitat socio-religiosa***

Radiografia socio eclesial catalana

FRA JORDI CERVERA i VALLS, caputxí.

Introducció

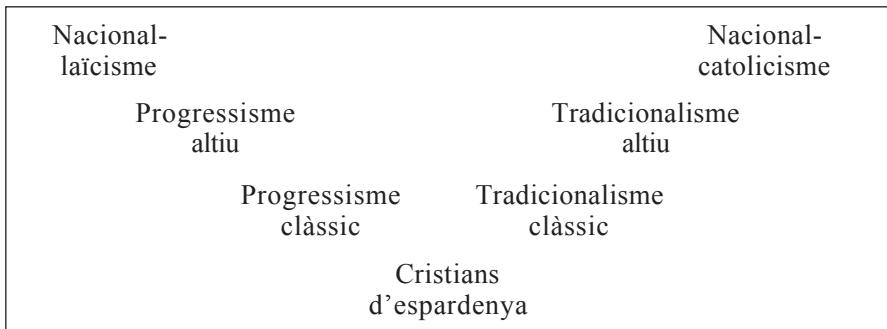
Per fer una radiografia com cal, és fonamental que l'aparell executor estigui fixat amb fermesa. Això assegurarà un resultat diàfan i precís. A la immobilitat de l'aparell cal afegir-hi la del pacient radiografiat, fins al punt que, si aquest fa algun moviment, el resultat serà dubtós i s'haurà de repetir l'operació.

Aquest paral·lel mèdic ens serveix per subratllar que la radiografia eclesial que exposarem és bellugadissa per ambdós costats: el qui executa la radiografia, inquiet de mena, pot ometre detalls i diagnosticar amb imprecisió; així mateix els moviments dels radiografiats poden difi-

cultar la descoberta de realitats més amagades. Conscients que les nostres apreciacions poden ser incompletes, no obstant ens atrevim a presentar aquest estudi perquè, al darrere, hi ha moltes hores d'observar, detectar, analitzar i reflexionar.

La radiografia que oferim és una sistematització pedagògica i un millorament dels continguts que apareixen en el llibre «Cristians d'espardenya»¹. En ell, a través d'homilies dominicals, acompanyats per la Paraula de Déu, descriu de forma matisada i serena els corrents eclesials de casa nostra². Amb tot, la síntesi que exposem seguidament esdevé un accés ràpid, clar, entenedor –i original– del panorama eclesial català.

Identificant les tendències eclesials

1. Fra Jordi CERVERA i VALLS (Il·lustracions d'Aina PONGILUPPI i GOMILA), *Cristians d'espardenya* (A la caputxina 4), Barcelona: Mediterrània 2011.
2. Qui desitgi complementar aquesta radiografia amb la reflexió creient que l'ha suscitada, que acudeixi al mencionat llibre.

Heus ací les tendències eclesials catalanes que presentem esquemàticament en forma de ventall. En els extrems superiors llegim dos títols: *nacional-catolicisme* i *nacional-laïcisme*, que no representen cap corrent eclesial. Estrictament els hauríem d'excloure del vano, però és innegable que el seu pensament influeix, amb més o menys intensitat, en les tendències assenyalades en els nivells inferiors; per aquest motiu les incloem dins l'esquema.

Dessota el *nacional-catolicisme* i el *nacional-laïcisme*, situats ja en un marc rigorosament d'església, ens trobem amb el *tradicionalisme altiu* i el *progressisme altiu*. Ambdós connecten ideològicament amb el pensament sociopolític emplaçat al seu damunt, i n'esdevenen els portaveus en l'àmbit eclesial. També, i per proximitat, hi ha afinitats amb la tendència situada en el nivell inferior: el *tradicionalisme clàssic* i el *progressisme clàssic*. De bon principi advertim que no hi ha unes línies divisòries definides entre el *tradicionalisme altiu* i el *clàssic*, i entre el *progressisme altiu* i el *clàssic*. Més aviat es tracta de diferents graus d'intensitat que arriben a connectar-se i a condicionar-se mútuament.

Al bell mig apareixen els *cristians d'espardenya* que, pel seu emplaçament, reben l'influx d'ambdues tendències. També, com que estan a sota, han de suportar el pes feixuc d'ambdues vessants que els cau al damunt, i que sovint els aixafa i els

anul·la. Els toca estar al centre, per bé i per mal, sense participar directament de res, però afectant-se de tot.

Subratllem la intenció de fer coincidir, en el tradicionalisme i el progressisme, el substantiu *nacional*, i els adjectius *altiu* i *clàssic*³. En l'esquema els hem alineats en paral·lel per facilitar la memorització i la ràpida identificació dels corrents eclesials; però també per demostrar que els extrems es toquen i que, a pesar de ser corrents eclesials oposats, hi ha curiosíssimes semblances en el seu tarannà.

Subratllem la intenció de fer coincidir, en el tradicionalisme i el progressisme, el substantiu nacional, i els adjectius altiu i clàssic.

Combregar amb rodes de molí

El *nacional-catolicisme* i el *nacional-laïcisme*, malgrat el seu antagonisme ideològic, l'ostentació dels primers i la subtilitat dels segons, ambdós coincideixen en voler imposar el seu pensament a la societat, fent-la combregar, vulgui o no, amb rodes de molí. Són ideologies d'un innegable segell totalitari.

3.: Quan exposem específicament cadascuna d'aquestes tendències afegirem altres adjectius que perfilaran millor els seus trets distintius.

a) *El nacional-catolicisme*

No és difícil identificar a Catalunya aquest pensament polític vernissat de religiositat. La memòria col·lectiva l'identifica amb rapidesa amb els quaranta anys de dictadura franquista, però aquest maridatge entre nació espanyola i catolicisme es remunta al segle XIX i principis del XX. Fins i tot ens podem remuntar al regalisme del segle XVIII que pretenia una església nacional allunyada de Roma.

No és difícil identificar a Catalunya aquest pensament polític vernissat de religiositat. La memòria col·lectiva l'identifica amb rapidesa amb els quaranta anys de dictadura franquista.

Podem aglutinar el *nacional-catolicisme* sota la consigna «Por Dios, la patria y el rey». Es tracta d'una trinitat socio-humano-divina que respira aires imperials –i actualment de reconquesta–, on les tres realitats són indestriables i inqüestionables. Aquesta ideologia defensa amb enaridiment la unitat territorial, política i religiosa espanyola. El catolicisme forma part indissoluble d'aquesta

triada amb ostentosa complicitat amb el poder polític, combregant amb la monarquia i les dretes polítiques, petonejant la bandera, i parlant espanyol.

El *nacional-catolicisme* posa dins del mateix calaix el primat de l'església catòlica, el primat del papa, el primat del rei i del regne espanyol, el primat del castellà i el primat de la religió⁴. Participa de forma activa i fervent en les manifestacions a favor de la família cristiana que la conferència episcopal espanyola convoca

Els catòlics catalans, per molt catòlics que siguem, per molt bé que parlem castellà, per molt que estimem l'Església i defensem la família cristiana, se'ns cau l'ànima als peus quan veiem aquestes barreges on, riu-te'n del nacionalisme català davant de tals exhibicions de patriotisme espanyol.

4. Cf. «Rigorismes que empresonen» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 26-27.

en la capital. S'hi afegeixen onejant banderes, agafats del braç d'algunes autoritats eclesiàstiques, i enaltint la família tradicional espanyola⁵.

Els catòlics catalans, per molt catòlics que siguem, per molt bé que parlem castellà, per molt que estimem l'Església i defensem la família cristiana, se'ns cau l'ànima als peus quan veiem aquestes barreges on, riu-te'n del nacionalisme català davant de tals exhibicions de patriotisme espanyol.

b) El nacional-laïcisme.

Ens apareix una nova nomenclatura, fàcil d'identificar si diem que es tracta de l'extrem oposat del *nacional-catolicisme*, és a dir, un laïcisme absolutista que, ens agradi o no, controla el pensament social del moment⁶. Per identificar-lo millor, el sociòleg Peter L. Berger l'anomena «intel·ligència internacional», i la qualifica de grup molt format, anti-religiós i anticlerical, amb un pes determinant en l'Europa occidental i central⁷. La periodista Pilar Rahola, més punyent, els anomena «pijo-progres», i els defineix com a política-

ment correctes, religiosament crítiques, elitistes, intel·lectualoides i prepotents⁸.

El nacional-laïcisme és un *col·lectiu de tendència esquerrana, que actua subtilment en un estudiant segon pla, però que gaudeix d'una incidència determinant en el pensament global i en l'opinió pública. S'acostuma a convidar-los a presentar llibres, i a la xocolatada del palau de la Generalitat en la diada de sant Jordi; són els qui reben bones subvencions públiques pels seus projectes, els conferenciants en congressos, els doctors honoris causa dels centres universitaris, els assessors dels partits polítics...*, però sempre mantenint prou distància amb tot plegat, evitant estratègicament de ser enxampats com a caps de turc de res, preservant així immaculat el seu elicitisme⁹.

De forma superficial i tòpica acusem els polítics, sobretot els d'esquerres, com els principals portaveus d'aquest despotisme il·lustrat laïcista que vivim –i patim– a Catalunya i a Espanya. Però aquest judici és erroni. Cert que les opcions

5. Cf. «Crisi de creixement» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 50-51.

6. «La reacció col·lectiva, evident i justificadíssima, a un catolicisme imposat i sovint agafat del braç del poder dictatorial ha caigut, amb el temps, en el mateix defecte: ara vivim sota el jou d'una dictadura de pensament laïcista on qualsevol manifestació de religiositat és hàbilment neutralitzada pel pensament social global, pels mitjans de comunicació i per la roda del progrés». Cf. «El nacional-laïcisme» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 76-77.

7. «Estem fortament influïts pel sector dur de la intel·ligència internacional, que associa modernitat amb secularització en lloc d'associar-la amb pluralitat» (CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 10).

8. Cf. «Els pijoprogres» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 12-13.

9. CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 13.

polítiques condicionen, però tenim l'exemple de dues legislatures espanyoles amb un govern conservador que no han canviat res. Més clar ho comprovem a Catalunya, on un govern nacionalista i de sintonies cristianes ha governat durant dues dècades. Els polítics no són neutrals, però prou feina tenen en gestionar la realitat social com per determinar el pensament social majoritari.

Els polítics no són neutrals, però prou feina tenen en gestionar la realitat social com per determinar el pensament social majoritari.

El gran aliat del *nacional-laïcisme* són els mitjans d'informació, tan públics com privats, la majoria dels quals esdevenen la trona i l'altaveu social dels seus predicadors, una elit que acapara els titulars i les pàgines de periòdics, i el protagonisme de programes radiofònics i televisius. Es tracta de personatges que han esdevingut intocables, uns gurus de

la cultura que es passegen cofois per l'àgora mediàtica, i que són aclamats com a pensadors avançats, progressistes i oberts.

Els trobarem en instituts i escoles de secundària on es posen les bases socials¹⁰. Els localitzarem també en aules universitàries –uns fòrums excel·lents de transmissió de pensament– on hi acudeixen joves àvids de referents i freturosos de posicionaments. Els detectarem en discursos intel·lectualment elevats que, brandant la bandera de la ciència, l'objectivitat, la neutralitat, i la raonabilitat, arraconen tot el que no entra en aquests esquemes, com és l'àmbit religiós. Es tracta de dissertacions formalment correctes però subtilment excoents, que porten una forta càrrega de dogmatisme i de rebuig religiós¹¹.

Els catòlics catalans, habitualment crítics amb qualsevol fórmula social i religiosa que soni a imposició, molt sovint ens empassem les píndoles *nacional-laïcistes*, especialment les que desqualifiquen de forma sistemàtica la vida eclesial. Arribem a l'extrem que nosaltres mateixos esdevenim els crítics més acèrrims a allò que pertanyem. El jull sembrat pels de casa i en el propi camp¹².

10. Cf. «La bardissa cremava però no es consumia» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 82-83.

11. CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 26.

12. «Estar atents a que la nostra societat laica no ens faci combregar amb rodes de molí, acceptant que la religió pertany exclusivament a l'àmbit privat; acceptant una falsa pluralitat religiosa que vulgui igualar el fet religiós; acceptant un laïcisme ridiculitzador i sorneguer amb la religiositat; acceptant uns tòpics socials sobre l'Església molt parcials i desgastats» (CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 37).

4) Els extrems es toquen, en el desdeny.

a) *Progressisme altiu o reaccionari*

Es tracta d'un progressisme eclesial que assumeix amb excessiva candidesa el model social laïcista, però filtra hiper-críticament qualsevol manifestació eclesial que tingui ressonàncies conservadores. Els passa allò de colar el mosquit i empassar-se el camell.

Podem associar el *progressisme altiu* amb el personatge de dibuixos animats del barrufet rondinaire, que sempre es queixa de tot el que decideix el gran barrufet. Ara bé, el discurs d'aquest progressisme va més enllà del lament sistemàtic; es tracta d'un llenguatge reaccionari, identificat amb el discurs laic «pijoprogre», i per tant, impulsivament antijeràrquic i anticlerical¹³.

El qualifiquem d'altiu perquè el seu to acostuma a ser aquest, amén dels seus continguts, que malauradament esdevenen cada cop més tòpics i previsibles. Per això ens atrevim a qualificar-lo de progressisme recalçant pel seu to, i de progressisme dogmàtic pel seus continguts. Creuen que vivim en un perenne maig de 1968 on església catalana i la societat civil lluitaven –agafades de la mà– pels valors democràtics, la llibertat d'expressió, i una reforma eclesial. No volen veure que molts els han deixat de la mà, i fins i tot els han girat l'esquena, perquè ara

ja no queda bé, ni és de progrés, estar a prop de gent d'església, llevat d'aquells que públicament la critiquen¹⁴. Tampoc fan cabal que són manipulats per mitjans de comunicació més laïcistes que, fent-los la gara-gara, els utilitzen com a munió per disparar contra un *tradicionalisme altiu* que pregonen com el paradigma eclesial del moment i l'enemic a combatre. Es tracta d'un camp de batalla mediàticament dissenyat –i periòdicament atiat– pels mitjans.

Accentuem que el *progressisme altiu* té la virtut de fer una autocrítica interna, un bon revulsiu per mantenir-nos evangèlicament desperts i socialment permeables a la realitat que ens envolta. També és digne d'elogi el seu afany de cercar una taula comuna on creients, agnòstics i ateus, ens hi asseguem plegats per dialogar respectuosament. Però el tancament, el desdeny, i el to desmenjat vers qui no combregui amb el seu progressisme eclesial els desautoritza i autodestruïu. Actualment, estan de baixa, no únicament perquè bufin altres aires eclesials, sinó perquè no saben generar un discurs vibrant i un to adequat.

b) *Tradicionalisme altiu o combatiu*

Un títol més utilitzat d'aquest corrent és el de «teo-con», que aplega un ampli sector del catolicisme conservador on hi destaquen –amb un intencionat protagonisme– els

13. Cf. «Cristià d'espardenya, Vine a fora!» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 18-19.

14. Cf. «Sumar en lloc de restar i dividir» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 126-127.

nous moviments eclesials de base. Són grups que es caracteritzen per la seva militància i per una fervent incondicionalitat vers la jerarquia eclesiàstica, a la qual fan de coixí i d'escorta¹⁵. Són una veritable milícia cristiana que, amb convicció, exerceixen de tropes de xoc contra el progressisme eclesial i el *nacional-laïcisme*.

Malgrat la diversitat de nous moviments d'església, que oscil·len entre la sintonia amb el *nacional-catolicisme* i la proximitat amb un tradicionalisme moderat, la majoria d'aquests grups es caracteritzen per l'afany de protagonisme, pel rigor intern, la capacitat de convocatòria dels seus membres, i per imposar el seu estil quan el grup aconsegueix una responsabilitat pastoral.

Més papistes que el papa, exhibeixen un discurs contestatari i combatiu, habitualment en castellà, amb una obediència sense fissures vers les directrius eclesials, les quals esdevenen una ordre a complir, un reglament a executar, uns postulats als que sotmetre's. És comprensible que la jerarquia eclesiàstica accepti amb complaença aquests moviments tan adeptes, però cedeixen en excés a les seves ínfulas salvadores, que els donen ales i els atorguen una puixança desmesurada.

El *tradicionalisme altiu* esguarda amb altivesa els ordes i congre-

gacions religioses, per ells unes tropes desgastades i també descastades, i a qui, d'alguna manera, han pres el protagonisme formal –però no real– de ser el principal suport de les esglésies locals. D'aquí que els religiosos i religioses se'ls mirin amb recel, com també els capellans que veuen les parròquies on ells col·laboren convertides en feus del moviment.

Sabedors que gaudeixen de reconeixement jeràrquic, i que els mitjans de comunicació inflen la seva incidència, se senten els genuïns renovadors de l'Església. Però ho manifesten amb prepotència i ostentació, o pitjor, amb menyspreu vers els qui consideren els causants de l'actual panorama eclesial: els postconciliars, que contemplen com una colla de fracassats¹⁶.

c) Els extrems es toquen

La dita és prou expressiva, i perfectament aplicable al *progressisme altiu* i al *tradicionalisme altiu*, que comparteixen el mateix denominador comú: la intransigència, l'exclusivisme, i el desdeny. Per gran que sigui la implicació eclesial dels dos corrents, fan un nul servei amb l'actitud mencionada i el seu posicionament contraposat: el *progressisme altiu* exercint d'implacable fiscal acusador a l'Església, i el *tradicionalisme altiu assumint el paper d'advocat defensor a ultrança*¹⁷. *Ens calen jutges intel·ligents que els cri-*

15. Cf. «Ni pijoprogre ni teocon: cristià d'espardenya» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 14-15.

16. Cf. «Carta a l'Església del postconcili» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 88-89.

17. Cf. «Hi ha de tot a la vinya del Senyor», a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 114-115.

*din a l'ordre, i un tribunal popular que hi posi seny*¹⁸. *La jerarquia eclesial, que hauria d'exercir de jutge imparcial, es deixa estimar per la incondicionalitat d'uns i mira amb desconfiança les crítiques dels altres.*

La jerarquia eclesial, que hauria d'exercir de jutge imparcial, es deixa estimar per la incondicionalitat d'uns i mira amb desconfiança les crítiques dels altres.

El ressò mediàtic que s'atorga als corrents eclesials *altius* els converteixen en protagonistes irrealistes del panorama de l'església catalana. Sembla com si més enllà d'ells no existís ningú, quan la majoria de catòlics del país, menys vehements i més discrets, no s'identifiquen amb cap de les dues tendències tan accentuades¹⁹.

5) Benintencionats, però caducats

a) Progressisme clàssic

Pot sorprendre que qualifiquem de clàssic un corrent innovador, però

la raó és clara: es tracta d'un progressisme que segueix amb les mateixes consignes de fa cinquanta anys, quan el Concili Vaticà II delimitava una nova manera de fer i d'entendre l'Església²⁰. Els *progressistes clàssics* són els portaveus d'aquest canvi conciliar, i representen un progressisme fidel i benintencionat però que, dissortadament, ha esdevingut clàssic²¹. La poca renovació humana i el pas de les dècades han convertit la frescor del seu missatge en quelcom digne de respecte, però que ja no interpel·la suficientment.

La frase «sempre s'ha fet així» brandada amb assiduitat per aquest progressisme esdevé un incontestable mecanisme de defensa dels valors conciliaris, però també serveix per dissimular els recels vers les noves generacions que també tenen dret a fer els seus canvis; i qui sap si també s'utilitza la frase per encobrir rutines. «Sempre s'ha fet així» és una fórmula amable per qualificar aquest progressisme que, en alguns casos, podríem anomenar progressisme immobiliària.

El seu discurs esdevé, ara per ara, massa previsible, i els seus arguments han perdut tremp i vigència, fregant la caducitat. La proximitat amb el *progressisme altiu* els fa caure, algunes vegades, en la temptació del discurs prepotent,

18. Els bisbes han de ser els jutges intel·ligents, i els cristians d'espardenya el tribunal popular assenyat.

19. Cf. «Sant Pere, la clau i el duro», a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 73-74.

20. Cf. «La mort del postconcili» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 74-75.

21. Cf. «Cristià d'espardenya, *Vine a fora!*» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 18-19.

dogmàtic i tòpic, on les consignes d'aleshores han esdevingut intocables. També hi ha un sector d'aquest progressisme que, més lúcida, baixa el to de les seves proclames, optant per un silenci reflexiu i humil, i un testimoniatge discret i evangèlic.

Un defecte d'aquest progressisme —que es reconeix per la calvície o pels cabells blancs dels seus portaveus— és la convicció que la seva generació ho ha fet bé, millor que els predecessors, i millor del que ho faran els successors²². Però no se'ls pot retreure el seu afany per bategar a l'uníson amb la societat del seu temps, lliurant-se sense mesura, i relativitzant tantes coses a fi d'eliminar barreres i esdevenir un sol cos amb tots els homes i dones del seu moment històric. Potser han estat massa utòpics o excessivament candorosos, però quins bells retrets!

Els temps gloriosos s'han acabat, i aquest progressisme ha perdut pistonada. Ara els toca passar el testimoni, no amb resignació o perquè els manquin les forces, sinó satisfets d'haver protagonitzat una època de grans canvis. Ha arribat el moment de noves transformacions que el progressisme ha de saber encoratjar perquè la llum de la fe segueixi il·luminant a tota la humanitat.

b) Tradicionalisme clàssic

El *tradicionalisme clàssic* també assumeix la consigna del *progressis-*

me clàssic: «sempre s'ha fet així». Aquí l'argument no és la fidelitat als valors conciliaris, sinó la fidelitat als valors tradicionals catòlics. Però cal afegir una frase complementària: «i sempre s'ha de fer així», que retrata definitivament aquest corrent, i que té de positiu la salvaguarda de la identitat catòlica, però té de negatiu la prevenció als canvis.

Podem identificar una part del *tradicionalisme clàssic* amb la generació que va viure el concili Vaticà II en edat adulta, i malgrat assumir-ten els canvis principals, han mantingut una línia i un pensament conservador. Actualment omplen les residències sacerdotals, les infermeries conventuals i les residències de la tercera edat. La seva manera de fer, malgrat les topades religioses amb l'entorn conciliar, esdevé entrançable, fins i tot exemplar, clarament benintencionada, fins i tot romàntica, però ja anacrònica i caducada. Són el reflex nostàlgic d'una religiositat nascuda i crescuda en una societat marcadament religiosa, quelcom que no succeeix amb les generacions actuals, necessitades de referents religiosos que testimoniiïn l'equilibri entre una vida de fe i una societat constitucionalment laica²³.

També hi ha un *tradicionalisme clàssic* en actiu. Els reconeixem pel seu discurs marcadament doctrinal, citant intencionadament el papa, el magisteri, el dret canònic i la moral catòlica²⁴. Ho fan sense els fervoris-

22. Cf. «Carta a l'Església del postconcili», 88-89.

23. Cf. «Credo laïcista i credo creient» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 134-135.

24. Cf. «Esquizofrènia moral» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 86-87.

mes del *tradicionalisme altiu*, però amb la convicció que són els defensors de l'ortodòxia i la unitat eclesial. També els reconeixem per la defensa dels signes externs religiosos, que branden amb certa ostentació per compensar el que consideren excessos progressistes. D'aquest col·lectiu tan enraonat i formal és d'on surten els actuals bisbes i la majoria de càrrecs diocesans de rellevància.

El *tradicionalisme clàssic* és acusat de «carca» perquè s'ha distanciat d'alguns usos i pràctiques postconciliars. Però les crítiques que constantment han rebut del progressisme –fins fa poc majoritari–, ara es dirigeixen vers el pròsper *tradicionalisme altiu*. El seu mèrit és que han sabut viure dignament com a ovelles negres de l'escenari eclesial postconciliar. Malgrat coincidir amb els *cristians d'espardenya* en el respecte per l'autoritat i el sentiment de pertinença eclesial, les seves sintonies tendeixen vers el *tradicionalisme altiu*, amb qui comparteixen enyorances de passats millors i anhels de retornar a una societat religiosa clàssica i ordenada, com abans.

c) *Uns d'alça i altres de baixa*

Després d'una forta embranzida progressista motivada pels canvis conciliars, passades cinc dècades la truita es va girant en l'escenari eclesial català. Actualment, els «carques» no semblen tan «carques» tenint en compte el soroll que fa el tradicionalisme combatiu, i els «progres» no semblen tan «progres» perquè han perdut vigor físic i teològic.

El *progressisme clàssic* –com el *progressisme altiu*– està en hores baixes, no per l'irrupció de corrents involucionistes i preconciars com s'argumenta per excusa, sinó per la pròpia incapacitat de crear un discurs renovat, inquiet, positiu, i sobretot més crític amb el pensament laïcista que s'introdueix arreu amb els seus grans tentacles.

El *tradicionalisme clàssic* –i el *tradicionalisme altiu*– està en puixança, fruit de l'adhesió de les noves generacions que, marejades i insatisfetes per un laïcisme que els menysté, reclamen més visibilitat i més signes que evidencin una pertinença eclesial. Per això opten per valors tradicionals i prefereixen tancar files abans que continuar a camp obert rebent trets i garrotades de totes direccions.

6) **Cristians d'espardenya: una majoria irrellevant**

No podem qualificar els *cristians d'espardenya* de tendència eclesial explícita, perquè ni en són conscients ni tampoc ho pretenen. Cons-

No podem qualificar els cristians d'espardenya de tendència eclesial explícita, perquè ni en són conscients ni tampoc ho pretenen.

titueixen un estol indeterminat i anònim de catòlics que, situats en el centre de l'esquema en forma de vano, i malgrat el seu silenci i moderació, són els qui ocupen més espai eclesial. Els bategem amb el nom de *cristians d'espardenya* i algú, encertadament, també els anomena cristians de pagès, perquè no compten per quasi res malgrat la feina que fan.

Per identificar-los mínimament, es tracta de catalans que tenen la gosadia de ser cristians, que veuen positiva la separació entre església i estat, i que no els agrada combregar amb rodes de molí ni amb uns ni amb altres²⁵. Es tracta d'una majoria considerada irrellevant, ignorada pels

De catalans que tenen la gosadia de ser cristians, que veuen positiva la separació entre església i estat, i que no els agrada combregar amb rodes de molí ni amb uns ni amb altres.

mitjans de comunicació socials i eclesials. Amb el *progressisme clàssic* i els *tradicionalisme clàssic* formen, sense cap mena de dubte, el col·lectiu catòlic català més nombros, la gran majoria eclesial, encara que no es vulgui reconèixer²⁶.

Els *cristians d'espardenya* reben influències d'ambdós corrents, i les veuen venir d'una banda i l'altra. Utilitzant el seny, no s'identifiquen ni amb progressistes ni amb tradicionalistes²⁷. L'absència d'un segell eclesial definit, de no posseir una «denominació d'origen» –i que aquí nosaltres proposem amb convicció, provoca una manca de seguretat i de criteri que els converteix en uns baliga-balaga, ens uns neutrals forçats que no s'acaben de pronunciar per res ni adherir-se a ningú, senzillament perquè no hi sintonitzen. Ningú els ataca perquè no són rellevants, i tampoc no molesten perquè la seva veu no té cap ressò²⁸. Se senten com estranys i forasters en la pròpia llar. Si algun retret se'ls pot fer des de fora és que estan a la defensiva i no es defineixen per cap tendència²⁹.

Són un col·lectiu habitualment callat a causa de la perplexitat i el desconcert ocasionat per voler harmonitzar la seva fe amb la seva vida,

25. Cf. «Els pobres de Jahvè i els cristians d'espardenya» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 1617.

26. Cf. «Cristians de catacomba» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 150-151.

27. Cf. «Ni pijoprogre ni teocon: cristià d'espardenya», 14-15; . «Cristià d'espardenya, *Vine a fora!*», 19.

28. Cf. «Els pobres de Jahvè i els cristians d'espardenya», 16-17.

29. Cf. «Por dels homes» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 20-21.

o les consignes religioses amb les consignes socials, o una societat laica amb la pertinença a l'Església. De forma poc elaborada i gens consensuada reivindiquen un cristianisme que parla català, que estima el seu patrimoni re-

Són un col·lectiu habitualment callat a causa de la perplexitat i el desconcert ocasionat per voler harmonitzar la seva fe amb la seva vida, o les consignes religioses amb les consignes socials, o una societat laica amb la pertinença a l'Església.

ligiós i que pretén ser vivament obert: un cristianisme humil, però no poruc; popular, però no superficial; eclesial, però no clerical; crític, però no combatiu; intel·ligent, però no saberut; profund, però no pietista³⁰.

7) Les generacions que treballen en la vinya catalana

La paràbola evangèlica dels treballadors de la vinya ens ve com anell

al dit per aproximar-nos a la realitat generacional, que complementa i arrodoneix la radiografia socioeclesial catalana³¹. La paràbola de Mateu pretenia llimar les diferències entre els membres més antics de la comunitat i els nouvinguts que s'anaven incorporant. Els primers representaven la tradició i els drets adquirits; els segons la novetat i la renovació. Les friccions i les tensions entre uns i altres eren evidents, com passa també actualment. El missatge de l'evangeli és clar: tots compten i tots reben el mateix.

L'Església catalana gaudeix d'un bon nombre de treballadors de primera hora del matí: homes i dones fidels, esforçats, complidors, sacrificats. Aquest treballadors són la generació que va viure el concili Vaticà II plens de joventut i d'entusiasme. Són els qui ara tenen més de setanta anys. Són els qui aguanten la vinya amb el seu treball de sol a sol, i se'n senten molt responsables. Amb coratge, encerts, desencerts, i il·lusió, van renovar i transformar completament la vinya.

Els treballadors de la segona hora del matí, ja molts menys, són els qui van incorporar-se a partir del concili. Són els menors de seixanta anys. Malgrat les diferències generacionals, el matí del concili els aglutinava amb els treballadors de la primera hora. Tots començaven gairebé de nou. El seu menor nombre i l'empenta dels seus predeces-

30. CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 7-8.

31. Cf. «Treballadors d'espardenya» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 22-23

sors va fer que s'adaptessin al nou l'estil i formes de treballar. Els qui no s'adaptaren, que van ser nombrosos, van acabar marxant de la vinya.

Els treballadors del migdia i de mitja tarda són els que s'incorporaren quan el concili havia arribat al migdia: passats els vint anys. Són els menors de cinquanta anys. La seva entrada començava a ser necessària. El tarannà i les formes d'aquesta nova generació de treballadors era totalment diferent, i desconcertà. S'esdevingué un subtil però intens conflicte generacional que provocà les seves desercions. L'accentuada personalitat dels treballadors de primera hora seguia marcant la pauta, i els nouvinguts, per cansament, han acabat adaptant-se.

Els treballadors de darrera hora són els arribats quan el sol de l'església sembla que s'hagi de pondre en l'horitzó català. Són molt pocs i molt necessaris, i totalment diferents de la generació anterior, malgrat la proximitat. El concili, la dictadura, la transició democràtica, la televisió en blanc i negre..., són història passada per a ells. Carregats de bona fe i de l'evident il·lusió, assu-

meixen sense excessiva convicció la sobrecàrrega de treball i la manera de funcionar de la vinya, que no comparteixen. Intueixen i reclamen un canvi. Les crítiques que reben dels treballadors més antics podria provocar que els associem –equivocadament– amb els desvagats de l'evangeli³². En el seu cas es defensen ells sols, criticant alhora els treballadors de primera hora, retraient-los que la vinya ha anat a menys per culpa seva³³.

Més enllà dels xocs i les diferències generacionals, el que deteriora i malmetrà la vinya són els estereotips que hem creat entre tots, que serveixen per desqualificar-nos mútuament, i per marcar distàncies entre tradicionalisme i progressisme³⁴. Són uns clixés que jutgen anticipadament l'eclesialitat i la pròpia interioritat: un tradicionalista és el qui vesteix religiosament com cal, estima veritablement l'Església, és espiritual i eficient, gaudeix de la litúrgia, defensa l'ortodòxia i la moral catòlica. Un progressista és un descamisat, no estima l'Església perquè la critica en excés, és superficial i intel·lectualoide, relativitza la litúrgia, frega l'heterodòxia i qüestiona la moral catòlica.

---

32. Els qui portem algun decenni treballant a la vinya ens costa entendre, com sempre ha passat, les noves generacions de treballadors, provinents en bona mesura del món laboral, amb una carrera acabada, o procedents de l'estranger. Els veiem immadurs, poc formats, pietistes, superficials, poc arrelats. En definitiva, els considerem pitjors que nosaltres. Però això és la tapadora que dissimula les nostres poques ganes de deixar-los les responsabilitats i els càrrecs. La il·lusió al principi, la falta de renovació en un segon moment, i després la necessitat, ens fan sentir tristament insubstituïbles. Malgrat siguem treballadors de l'evangeli no ens acaba de fer gràcia això que els darrers passaran a primers i els primers a darrers (CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 23).

33. Cf. «Administradors inútils» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 120-121.

34. Cf. «Desqualificacions» a CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 136-137.

*Més enllà dels
xocs i les diferèn-
cies generacionals,
el que deteriora i
malmetrà la vinya
són els estereotips
que hem creat
entre tots, que
serveixen per
desqualificar-nos
mútuament, i per
marcar distàncies
entre tradicionalis-
me i progressisme.*

Tot plegat és frívol i tòpic, tot i que es diguin algunes veritats, però que són manipulades amb intenció –o mala intenció–. Cal trencar línies divisòries i bastir ponts que apaivaguin contraposicions. Aquests ponts, de forma desenfadada, natural, i

discreta, els formen els *cristians d'espardenya*, que sense fer polèmica ni enarborar cap bandera, treballen de sol a sol en la vinya eclesial catalana³⁵.

*Cal trencar línies
divisòries i bastir
ponts que apaiva-
guin contrapo-
sicions. Aquests
ponts, de forma
desenfadada,
natural, i discreta,
els formen els
cristians d'epar-
denya, que sense
fer polèmica ni
enarborar cap ban-
dera, treballen de
sol a sol en la vinya
eclesial catalana.*

35. «¿Seran capaços els cristians d'espardenya de desvetllar-se i d'assumir amb tranquil·litat, discreció i eficàcia aquest rol de mediació, de ser aliança, de ser vincle d'unió del poble?» (CERVERA, *Cristians d'espardenya*, 15). Cf. «Cristià d'espardenya, *Vine a fora!*», 19.

Plurals anàlisis i sentiments davant de la recol·locació social de l'Església

---

MN. JOAQUIM CERVERA, sociòleg, rector del Gornal i membre de l'equip del CEP. L'Hospitalet de Llobregat.

Les diferents anàlisis i per tant tendències que es donen avui a l'interior de l'Església, no són tant degudes a qüestions dogmàtiques sinó sobretot, sobre el paper que es creu que l'Església ha de tenir en aquesta societat.

És veritat que cadascuna de les tendències està més arrencada a una moral personal i social concreta. I també és veritat que cadascuna de les tendències, de fons, tenen una imatge de Déu diferent, i per tant del Crist, I de l'Esperit Sant, dels sacraments, de la creació, de la història, de la persona humana i del seu origen, present i futur. És a dir no s'escapen de visions teològiques diferents.

Precisament el que es troba a faltar són els espais de diàleg obert, participatiu, de caire teològic i moral, sobre la identitat de l'Església i el seu paper en el món d'avui. I també ens calen els espais per canalitzar les diferents propostes dels diversos grups que volen contribuir, estimant l'Església, en la marxa de la mateixa, en el desenvolupament de les seves fonamentals dimensions: la missió (envers el poble, la humanitat) i la comunió (les relacions de fraternitat en el seu ordre intern).

El que es troba a faltar són els espais de diàleg obert, participatiu, de caire teològic i moral, sobre la identitat de l'Església i el seu paper en el món d'avui.

Més aviat dona la impressió que per part de la direcció de l'Església en general hi ha recel sobre el pluralisme intern, dificultats per acceptar-lo, per adaptar-s'hi, per gestionar-lo i afrontar-lo. Malgrat que moltes de les posicions de paraula i per escrit valorin el pluralisme, no es creen els llocs per exercir-lo i perquè esdevingui fecund en el camí de l'Església. La impressió és que els alts nivells de direcció de l'Església, es deixen influir més per les tendències més conservadores.

Les tensions i els conflictes entre les diferents tendències són complexes i per tant la construcció de la unitat, de la comunió és una fita desitjada però difícil. Les regles de joc d'una tendència o altra no són les

mateixes, i sovint hi ha desqualificacions i etiquetatges mutus. En ser un grup cada cop més reduït, sobretot entre el clergat, els etiquetatges s'afavoreixen. Les desqualificacions i crítiques, poden arribar a la calúmia, a la mentida i al mal gust, en especial entre els sectors "més durs" de les posicions integristes. Les tendències que tendeixen més a sentir-se posseïdors de la veritat, encara que la seva teologia no és la del Concili Vaticà II i a vegades es fa difícil reconèixer la seva qualitat evangèlica, no segueixen les regles de joc de la participació, de la democràcia, i del diàleg, amb les quals hi estan d'acord les tendències més obertes. Aquest fet, ajuntat al fet que les tendències més "tancades" es poden sentir més recolzades, per la oficialitat actual de l'Església i per forces dirigents eclesiàstics amb pes, impedeix un autèntic diàleg, i porta als moviments més "oberts" a sentiments de marginació, quasi de "separació" de la llar eclesial, malgrat la seva consciència evangèlica, conciliar (del Vaticà II i del Concili Tarraconense, a casa nostra) i de comunió.

Les tensions i els conflictes entre les diferents tendències són complexes i per tant la construcció de la unitat, de la comunió és una fita desitjada però difícil.

En vistes a l'encaminar-nos vers la comunió, cal reconèixer els "esculls" complexes i els "abismes" entre unes posicions i altres.

Si uns trenquen "les regles de joc" dels dinamismes democràtics és perquè no hi creuen i perquè en la metodologia i en les propostes segueixen el règim autoritari i jeràrquic que creuen corroborat per l'evangeli, el magisteri i la història de l'Església. I si altres no volen entrar en els autoritarismes i jerarquismes és perquè creuen que no són la manera de funcionar, ni en el grup que Jesús va crear, ni en la primitiva comunitat, ni són els models actuals de funcionament en la nostra societat. Tot això fa que el resultat sigui, a vegades, un conjunt de monòlegs destructius, sense entrar en el món de l'altre i sigui quasi impossible donar fruit i trobar camins de sortida, per tal que l'Església sigui autèntica servidora de la humanitat i no replegada en les seves pròpies tensions.

Per altra banda les tensions són comprensibles ja que estem en un canvi social (econòmic, polític, cultural, religió, científic, ètic...) molt radical. Tota l'Església està com "nerviosa", passa un malestar molt gran, per una greu malaltia que es reflexa en els diferents sectors, que a la vegada són el reflex de les diferents ideologies, posicions socials i culturals que hi ha en la nostra societat perplexa i en crisi. I en el fons són el reflex de les diferents capes socials existents i les que van apareixent de noves. La posició envers els més necessitats, exclosos, quart i tercer món, és clau per interpretar, discernir i qualificar cada tendència eclesial.

*La posició envers
els més necessitats,
exclosos, quart i
tercer món és clau
per interpretar,
discernir i qualificar
cada tendència
eclesial.*

Dins la pluralitat de tendències existents a l'interior de l'Església catòlica, segons generacions, educació rebuda, trets psicològics, capes socials, pensament i ideologies, morals, influències polítiques, circumstàncies viscudes,...classificarem les diferents posicions, com hem dit, doncs, segons l'anàlisi que fan de la relació entre societat i església, per tant segons la visió que tenen del paper de l'Església en aquesta societat laica, democràtica i secularitzada i en conseqüència segons l'estratègia que creuen més convenient de l'Església davant de la societat, és a dir com entenen la presència pública de l'Església i com intenten actuar socialment.

No cal dir que aquesta classificació és també subjectiva i no està exempta del condicionament de la visió "oberta" de l'Església, però té la intenció d'objectivar al màxim amb la finalitat d'ajudar a crear els espais de diàleg necessaris, a la vegada que vol trobar una expressió raonada d'aquesta visió oberta, respectant les altres. Amb aquest panorama de tendències es pretén detectar relacions i tendències estructurals i

no directament personals. Ens les mirem des de la nostra perspectiva crítica.

A l'hora de classificar les tendències eclesials tindrem en compte transversalment, com hem dit, **tres criteris:**

- 1er: La concepció que es té de la societat.
- 2on: El paper de l'Església en la societat. (missió de l'Església)
- 3er: El model que tenen d'Església (contingut eclesiològic i percepció de la comunió).

En primer lloc, seguint aquests criteris en conjunt, observem dues grans tendències clarament diferenciades:

1. La que agrupa els sectors més "tancats" que perceben la societat com "hostil"
2. La dels sectors més "oberts" que perceben la societat com "amiga".

En segon lloc, observem molts matisos i complexitats dins de cada bloc i per això els subdividim cadascun d'ells en tres subtendències.

En tercer lloc, observem que hi ha tot un conjunt **de persones i grups més populars i menys definits ideològicament i organitzativa**. Aquesta tendència també l'hem subdividida en tres subtendències.

Així ens surt una classificació en 9 subtendències (3 en cada un dels tres grans blocs).

1. La tendència que agrupa els sectors més “tancats” que perceben la societat com “hostil”:

Tenen unes anàlisis, sentiments i estratègies que:

- Es miren la realitat social com “perduda”, “condemnada”, “que cal salvar”, i per tant és vista de forma “negativa”, pessimista. Perceben els canvis actuals com a “catàstrofes”, amb por, amb desconfiança, que hi ha crisi de valors, que no és gens evangèlica, o millor dit que la nostra societat, no segueix les normes tradicionals indicades per l'Església. I això és promogut, segons ells, per certs partits polítics (de l'àmbit de l'esquerra o centre-esquerra) que legislen i governen.
- Es senten perplexes, insegurs, descol·locats, a contracorrent..., i “millors” que “l'altra gent” etiquetada de no cristiana.
- Actuen amb nostàlgia del passat, de la influència social pública que tenia l'Església recolzada pels poders públics, per una cultura i moral creada i tutelada per ella mateixa...i per això volen tornar a situacions anteriors, posicionant-se al costat d'aquells grups i partits que ho possibilitarien, segons ells. Es una pretensió, que ens sembla, ingènua ja que la societat va avançant en el seu procés secularitzador, encara que un bon sector cerquen el recolzament de partits polítics i mo-

viments socials, o creen noves plataformes, per capgirar aquest curs de la història en favor del que ells creuen que és l'Església, per defensar-la i perquè pugui exercir la seva missió.

- Sovint justifiquen aquesta estratègia amb elements extrets de l'esquerra política i /o eclesial antifranquista dels anys seixanta i setanta. Per exemple pensen que l'Església ha de ser crítica amb els poders polítics establerts, amb els governs, que ells qualifiquen d'anti-religiosos, d'anti-cristians, i els acusen de tirar endavant campanyes contra la mateixa església catòlica, que es veu així perseguida. La societat civil, els mitjans de comunicació i el mateix Estat pot criticar l'Església catòlica (a vegades confontent-la solament amb aquest sector) precisament perquè no exerceix el seu paper d'afavorir el canvi (paper “desintegrador” de la religió, o paper “integrador” a la nova societat moderna) i perquè es comporta, sovint en les expressions públiques de la jerarquia com a religió conservadora i nostàlgica del sistema sociopolític anterior. En aquest sentit la posició de l'Estat, certs sectors dels mitjans de comunicació i de la societat civil, i aquestes posicions més conservadores eclesials es reforcen i alimenten mútuament, augmentant el seu grau de separació, de no diàleg i de no entesa. Així, aquestes dues construccions ideològiques de la realitat, en-

frontant-se, no fan honor a una anàlisi veritable, més objectiva i racional de la realitat, i converteixen en “víctimes” les posicions més raonables, obertes i crítiques. La construcció de l’“enemic” per part de cadascuna de les posicions té un èxit en el poble, de caire emocional i simplificador de la realitat (són discursos amb una eficàcia ideològica enorme). L’objecte mental d’“enemic creat” ajuda a desviar l’atenció sobre els problemes reals. A l’Estat i els mitjans els permet, quan convé, tancar les dificultats per afrontar la pobresa, la crisi, l’atur, l’encaix entre les nacionalitats perifèriques i Espanya, etc. Aquests sectors eclesials ofereixen a l’Església l’amagatall de la cada cop més urgent reforma interna, que es va lentificant i tapen i frenen la proposta transparent d’un discurs humil, obert, autènticament servidor dels més necessitats.

La societat civil, els mitjans de comunicació i el mateix Estat pot criticar l’Església catòlica precisament perquè no exerceix el seu paper d’afavorir el canvi.

- Dóna la impressió que no defensen tant la fe cristiana, sinó un determinat sistema cultural basat en la cristiandat del qual en tenen nostàlgia.
- Justifiquen les seves posicions també amb la necessitat de denúncia que inclou l’evangelització (oblidant sovint, no sempre, la denúncia de les injustícies bàsiques, de la desigualtat, de la depredació de la natura produïdes pels grans poders econòmics).
- També creuen que l’Església no ha de perdre presència pública i recorren a la presència impositiva de la qual provenim, sense cap intenció i interès per descobrir amb creativitat altres formes de presència pública de l’Església més humils, entenedores, i adaptades a la societat laica.
- Sense voler-ho, aquestes tendències reforcen el procés secularitzador de la nostra societat, en són agents indirectes però fortament actuants. Ja que la seva actuació i posicions produeixen moviments anticlericals, tendències escèptiques i d’indiferència o de desafecció envers l’Església i el fet religiós. En el fons, des d’una perspectiva positiva, aclareixen la situació, ajuden a posicionar-se a cada persona, a purificar i a fer més lliure i personal l’adhesió al Crist, malgrat a la vegada produeixen en altres sectors d’Església, laments i sen-

timents barrejats de desafecció, separació, i de llunyania units a un “saber greu” que hi hagi posicions tant “dures” i poc “misericordioses” i tan poc “dialogants” per part d’aquests sectors eclesials.

- Aquesta tendència la podem subdividir en **tres subtendències**:

1. Anàlisis, sentiments i estratègies integristes.

- Són els que tenen una posició més “dura” dins d’aquest bloc. En aquesta tendència preval més l’“ofici” que el “carisma” i els sacerdots i bisbes (élite “consagrada”, separada) són percebuts com els que han de controlar la doctrina, la moral, la disciplina i el culte i orientar i fer obeir als “fídels”, de fet, submisos i “infantilitzats”, sense capacitat de decisió i sense responsabilitats. Aquest culte a l’obediència en el que creuen, frena tota iniciativa, impedeix tota dissidència que és vista com contrària a la voluntat de Déu (es confon amb la voluntat de l’autoritat) i com a desviació i heterodòxia. Donen molta importància a l’ordre intern i volen seguir contribuint a mantenir aquest seu ordre en tota la societat, pensant que l’Església ha de tenir la funció legitimadora del sistema social. Quan més es consideri l’Església com quelcom “sacralitzat” tant més se la

considerarà intangible i immutable, essent així un veritable obstacle per a la capacitat transformadora d’una religió com el cristianisme que és eminentment alliberador.

- Són els que es miren el món com totalment condemnable. Veuen una societat que és laïcista, hostil al fet religiós i catòlic, i a vegades que es deixa influir per altres religions sobretot per l’Islam (vist com a conqueridor competitiu) o per les tendències orientalistes.
- Però entren en la contradicció de recórrer al poder i al diner per pretendre el que segons ells és salvar l’Església. De fet consoliden la institució i no la posen al servei de la llibertat i de la universalitat.
- Cerquen i donen seguretat a una part de la població catòlica (molta part d’ella, amb unes predisposicions psicològiques i històriques, educades, per això) amb les seves propostes en el camp de la moral personal, les normes litúrgiques i el pensament únic, seguint educant o mantenint les actituds de submissió i obediència.
- Són els que clarament es senten sinó “marginats”, pràcticament perseguits per la societat i pels seus poders sobretot polítics (si són de

centre-esquerra o dels anomenats d'esquerra) i culturals (mitjans de comunicació). Es senten “millors” i “salvadors”.

- Per això creuen que han de “conquerir” de nou el món, i en alguns caos no fan escarafalls si cal utilitzar la violència. Cerquen una presència forta, capaç d'influir en la societat des d'aquesta visió pre-moderna.
- Els “Legionarios de Cristo” (amb totes les seves ambigüitats morals i amb sentències pendents, amb influents polítics de la dreta que hi pertanyen) i altres grups semblants, i en part l'Opus Dei (que s'ha anat posicionant com a sector “poderós” dins de l'Església, tot i que en el seu interior hi ha diferents sectors més o menys tancats o oberts), s'apropien a aquesta tendència. Sembla que a la Cúria Vaticana hi ha la lluita entre aquestes dues forces, a més de les neo-fonamentalistes que exposarem tot seguit. Són grups influents en les jerarquies que polititzen l'Església vers la dreta política i en alguns casos manifesten corrupció i incoherència amb l'evangeli. De fet, per tals grups, el manteniment del poder de la institució passa per sobre de la fidelitat a l'evangeli. Tot i que es diferencien dels anteriors pel seu catalanisme, E-cris-

tians també es podrien situar en aquesta tendència, encara que de forma més moderada i “catalana”.

- En temps de Jesús en part podrien identificar-se amb aquesta tendència els saduceus i els fariseus que, temorosos de perdre la religió jueva, després de l'exili de Babilònia, obliden el profetisme i s'agafen al que ells pensen que són la seguretat dels símbols del judaisme: el temple, la Llei. Relliguen la religió mosaica a la raça i al fet d'estar en el territori promès, deixant de banda la dimensió universal del Déu Jahvé que els profetes havien proclamat a l'exili. Per altra part, de forma més radical i no pactista amb l'imperi romà també podríem trobar entre els integristes, els zelotes, guerrillers que volen implantar una teocràcia jueva a través de les armes, desitjant un Messies militar, triomfant. Jesús també els va decepcionar, fins i tot a alguns dels deixebles que simpatitzaven o havien format part d'aquest grup.
- Si la comparem amb l'època de les primeres comunitats cristianes serien els judaïzants cristians que no volien deixar de cap manera, ni les lleis i costums jueves, ni la circumcisió, ni el temple, i que copiaven l'estructura sacral, sacerdotal jueva per a l'organització de l'església.

2. Anàlisi, sentiments i estratègies neo-fonamentalistes.

- Són els que es miren el món d'una manera més optimista i realista que els anteriors. Valoren aspectes dels canvis socials, sobre tot en el camp tecnològic en el que li veuen "les bondats" d'utilització pels seus fins evangelitzadors, i així amaguen de forma més subtil, els afanys també "conqueridors". Intenten adaptar-se més a la societat moderna, sobretot utilitzant les noves tecnologies (molts dels anteriors també les empen, com passa entre els fonamentalistes islàmics), les tècniques psicològiques de propaganda, de seducció, el lideratge carismàtic, l'atracció de l'espiritualitat, de l'esoterisme, dels ritus iniciàtics, de l'espectacle, l'estètica...
- Veuen una societat més o menys hostil o indiferent al fet religiós i catòlic, però en la que hi poden trobar les seves "esquerdes", i "dèficits" sobretot en el camp de la comunicació (incomunicació), de l'afectivitat (manca d'autoestima i de relacions personals satisfactòries), de la contemplació de la bellesa (estètica), de l'espiritualitat (hi han "buits espirituals" i de la recerca de felicitat, d'humanitat desenvolupada integralment), de dignificar als més pobres (la societat crea molta pobresa),

dels conflictes entre persones, grups, països... Tenen doncs, una visió més postmoderna, o amb una patina més moderna que l'anterior, ja que accepta com a "bons" certs aspectes de la modernitat com són: la ciència, les tecnologies, l'esport, la democràcia, la diversitat... En aquests no se'ls nota tant la militància obertament contrària a un món condemnable. Tenen actituds més intel·ligents i més sublimes.

- Són els que clarament es senten neo-evangelitzadors explícits, que han d'intervenir sense vergonya en aquest món, ja que aquest necessita del seu missatge "salvador", esperançat... Miren també d'influir en les entitats, associacions, institucions i sobretot guanyant prestigi en els mitjans de comunicació.
- Per això creuen que han d'influir de nou en el món, utilitzant les noves tecnologies, els mitjans de comunicació (premsa, editorials, ràdio, telepredicació...), les tècniques modernes de psicologia o les que procedeixen d'altres ciències humanes i socials. Miren de crear, així, grups "estufa", afectius i d'ajuda mútua entre els que formen part del mateix moviment, grups on la formació espiritual i la convivència són importants.
- En la dialèctica entre Institució i Carisma, que es dona

en qualsevol grup religiós, tal com va estudiar i tipificar Max Weber, aquests es decantarien vers el pol carismàtic, com avui dia està passant força en general a l'església (carismatisme del Papa –sobretot de Joan Pau II–, d'alguns bisbes, capellans, religiosos/es, laics/ques). Molts d'aquest grups són fundats per laics i/o laiques d'un fort caràcter carismàtic i impregnen el seu moviment d'aquestes característiques, que les relacionen amb els dons (carismes) de l'Esperit i amb la necessitat d'un alè nou, espiritual a l'església. Es nota en tals tendències i moviments un cert desig de retorn "romàntic" a la il·lusió originària del cristianisme (retorn a la càrrega carismàtica de l'origen), quan era una "secta" més pura i crítica al "sistema establert romà" i per això a la vegada que assumeixen actituds i instruments del món modern també inclouen una certa visió negativa de la modernitat (massa secularitzadora, laïcista, materialista...). El refús de la societat actual pot anar comportant una proposta alternativa que pot esdevenir fins i tot una "cultura alternativa" i una "política alternativa" (en alguns països ja tenen força influència en partits polítics o en poden crear de nous). Ara bé, aquests sectors de cristians, no empren el seu carisma en favor de la reforma

o renovació o canvi de la institució eclesial (com ho fan altres líders carismàtics, com Pere Casaldàliga per exemple, situat en el "cristianisme alliberador" que veurem tot seguit), sinó que l'objectiu i resultat de la seva acció intraeclesial és el reforçament de la institució sense posar en crítica el seu actual estat decadent, anti-funcional, i frenador d'una nova i autèntica evangelització entenedora i oberta pel món d'avui. La crítica a l'església la interpreten, com altres, com una manca d'amor a la "mare" que és l'Església, i per això de fet, degeneren en posicions neo-conservadores.

- Sempre amb el relativisme que comporta tota classificació subjectiva (ja que les persones, cadascuna és cadascuna, malgrat les influències dels grups i moviments on pertanyen), podríem incloure-hi, en aquesta tendència: La Renovació Carismàtica, els Neo-catecumenals, Comunione e Liberazione, els Focolari, les Comunitats de Sant Egidi, Seminari del Poble de Déu, Christi fidei laici, i algunes comunitats religioses "joves", moltes d'elles, de procedència francesa (comunitats de l'Anyell, Lleó de Judà, etc.). Són els anomenats "nous moviments", apareguts molts d'ells a finals dels anys seixanta o dels setanta, (i per això no són

tant nous), que rellegeixen el Concili Vaticà II d'una forma més o menys restrictiva, neo-conservadora, espiritualista, i donen molta importància a la pregària i a l'atenció als pobres de forma força paternalista, com “d'ajudadors” més o menys “superiors”.

- Tenen una imatge i estètica progressista, però amb un pensament i un ordenament intern de caire neo-conservador. Pretenen influir en els alts òrgans de l'Església i en els conflictes mundials, amb posicions força tradicionals a favor dels més pobres, amb una espiritualitat i tipus de pregària d'imatge novedosa, orientalista, que utilitza molt els sentiments és a dir la dimensió emocional de les persones i el valor dels afectes mutus i el donar-se caliu humà.
- Serien el correlat catòlic dels neo-fonamentalismes o neo-conservadors en el camp protestant, reflectits en el film de “La passió de Crist” de Mel Gibson (film que també va ser recolzat pel Legionari de Cristo). Tenen un fort potencial humà, recursos econòmics importants, influències i recolzaments de la Cúria Vaticana.
- En temps de Jesús en part podrien ser els fariseus i saduceus que s'aprofiten de l'imperi romà, per interessos

econòmics o polítics, i també per salvaguardar i mantenir les institucions, lleis i les costums jueves. Alguns d'ells esperant millors temps per sortir de l'opressió imperial. Són persones més avesades a la negociació. El pacte que tenien amb els romans en el sentit que aquests respectarien la seva religió, queda posat en part en entredit per Jesús o com a mínim els aldarulls provocats per Jesús en el temple, produeixen la suficient alteració, en temps de Pasqua, que ells no poden tolerar i els és millor aniquilar-la.

- En les primeres comunitats cristianes, alguns dels jueus helenistes convertits al cristianisme, aquells més conservadors podrien identificar-se amb aquesta tendència. Acullen amb bons ulls l'helenisme, la nova cultura i se la senten en part seva, però no volen deixar les lleis i la cultura jueva.

3. Anàlisi, sentiments i estratègies de tancament en moviments o “grups-estufa” o “grups-castell”.

- Són els que es veuen el món “perdut” però que de fet per manca de recursos, i perquè reconeixen amb realisme que l'Església ara no pot pretendre “conquerir” de nou el món, es tanquen en el seu “castell”, “recinte pur, íntegre”. Tot i tenint una visió

pessimista de la societat i una percepció de “ser els bons”, aquests sectors ja veuen que no és possible transformar aquesta societat al seu favor i creen més aviat grups a part, “encasillats”, grups tipus ghetto, o quasi ghetto, amb la ideologia del “ja vindran”, si som “llum”, si construïm comunitats fraternals, com societats “perfectes” s’aniran unint a nosaltres.

- Són els que es senten “purs” que no s’han de contaminar del món. Al llarg de la història de les religions i també de l’Església catòlica sempre hi hagut aquestes tendències a sentir-se com “àngels” que el no reconèixer la realitat imperfecte humana, poden esdevenir i realitzar accions malèvols, anti-humanes.
- Són els que es tanquen en el seu grup de “perfectes”, també de grups-estufa on és molt important el caliu humà, afectuós, que a vegades arriba al ridícul del llenguatge repetitiu, adolescent, falsament romàntic sobre l’amor, l’ajuda mútua, la comunitat, la comunicació de béns.
- La seva apel·lació a l’Esperit Sant, com diu el quadern de “Cristianisme i Justícia” Num. 153: “Què passa a l’església?”, els fa entrar en “la contradicció de la universalitat de l’Esperit i el seu propi esperit de ghetto. Quan se’ls demana obrir els ulls al

món diuen que no són una ONG”.

- Pensen que com els primers cristians s’estimaven com a germans, no cal fer res, ni quasi bé actuar de cara enfora, sinó que seran prou “llum resplendent” perquè els que cerquen una altra forma de viure, d’estar en el món, un altre estil de vida alternatiu cristià, “ja vindran, ja ens trobaran i els rebrem amb els braços oberts ja que han trobat la pau, l’amor i la veritat”.
- Serien alguns dels moviments que hem col·locat en els neofonamentalistes, ja que també aprofiten aspectes, idees i utensilis de la vida moderna però per servir-se’n en les seves comunitats tancades. Mostren una crítica més o menys radical a la modernitat laica i per sobreviure-hi proposen aquestes petites societats reducte dins de la societat. És l’esperit “sectari” i “purità” de retorn als orígens primitius interpretats de forma molt simplista i rígida, de desenganxar-se de les rèmores i infiltracions espúrees que han impregnat la institució catòlica.
- Certs tipus de convents, de congregacions religioses en altres èpoques s’aproprien a aquesta tendència de la “fuga mundi”. S’exilien i organitzen comunitats apartades (exili exterior o interior).

- En temps de Jesús, clarament serien els essenis que esperaven un Messies més aviat espiritualista i monjo, que renovaria interiorment a les persones. Potser Joan Baptista, com a proposta més radical i més solitària s'hi podria apropar també.
- En temps de les primeres comunitats cristianes serien les comunitats gnòstiques, de caire purità, i més endavant van aparèixer certs tipus d'eremites i monjos que els podríem col·locar aquí.

2. La tendència dels sectors més “oberts” que perceben la societat com “amiga”.

Tenen unes anàlisis, sentiments i estratègies que:

- Es miren la realitat social de forma “positiva”, “optimista”, amb una mirada neta i oberta i que constaten els canvis actuals com un fet, on s'hi mouen diverses forces més positives o més negatives, més evangèliques o menys. És una mirada amb confiança davant de les persones, dels grups, dels canvis i amb esperança davant de la humanitat i el seu futur. Observen un canvi important de valors, on alguns dels que desapareixen (no tots, ni molt menys) no eren tant evangèlics com altres volen mostrar i alguns dels nous (no tots per suposat) són més evangèlics del que a vegades de forma simplistica poden semblar.
- En general es troben bé en la societat democràtica, pluralista i laica. Senten que pertanyen a ella i tenen ganes de participar de les seves organitzacions. Això no vol dir que en facin la seva crítica. Són grups que han incorporat la crítica moderna davant de qualsevol situació. Ja veurem els matisos que els diferents sub-grups dins d'aquest grup tenen en la relació amb la societat moderna
- A vegades aquesta integració a la societat moderna els pot portar a diluir-se o a semblar que es perd la identitat cristiana.
- Se senten lluitadors, a vegades més o menys crítics, amb necessitat de fer un profund discerniment de la realitat que sempre es creu amb dimensions evangèliques més o menys amagades. S'adonen que a vegades han d'anar també a contracorrent o més enllà, però miren d'evitar sentir-se “millors” de les persones que creuen en altres pensaments, ètiques, humanismes o religions. Es senten molt semblants i iguals, amb semblants pors i confiança, penes i alegries que la majoria de la gent.
- Els agradaria que l'Església anés assumint els valors de participació de democràcia, de responsabilitat compartida, de treball en equip de l'actual societat i anessin desapareixent les estructures i relacions piramidals, massa autoritàries i jerarquizades.

- Actuen amb creativitat, consolidant aquells grups, associacions i institucions en bé dels altres, cercant una nova manera d'entendre la presència personal i pública de l'església...
- Aquesta tendència la podem subdividir en **tres subtendències:**

4. Anàlisis, sentiments i estratègies liberal-progresistes

- Són els que es miren el món actual, de forma força "conformista", en el sentit que accepten majoritàriament les normes, valors i creences de la modernitat i veuen amb bons ulls la secularització, com un procés positiu més propi de la societat occidental i que els agradaria que així seguís i s'implantés en tot el món. Perceben la secularització com un procés d'emancipació de la societat de la tutela de l'Església, i com una tendència inscrita en el mateix cristianisme. Aquest ha derivat, segons ells, en l'Època de cristiandat vers una certa degradació del mateix, i ha copiat esquemes culturals subjacents en èpoques pre-cristianes. Ha copiat dels Estats confessionals jueus, grecs, romans i d'altres, retornant a la divisió del món entre "sagrat" i "profà" quan, de fet, Jesucrist va revolucionar totalment aquest esquema fent "sagrat" tot el que és humà. Estan totalment

d'acord amb la ideologia dels Drets Humans. La distinció entre públic i privat per ells és important. Ancoren l'església més aviat al camp privat i l'Estat és el que ocupa el terreny públic. Com que la influència de l'esquerra política en aquests sectors també és important, no són "purs" liberals, ja que donen un paper important a l'Estat, influïts per les posicions de l'esquerra tradicional. Fins i tot poden arribar a pactar en una mena de compromís amb els poders moderns, per a tenir així certa influència.

- Són els que se senten totalment fills d'aquesta nova cultura dominant liberal, moderna, secular, laica, pluralista i democràtica i recolzadors i promotors de la mateixa. Són veritables demòcrates i estan contents que per fi el nostre país hagi arribat a aquest estadi de forma més o menys estable i durable.
- Són els que la seva acció la concentren en la participació activa en les associacions, entitats, organitzacions que la societat moderna s'ha donat: sindicats, partits, fundacions, entitats culturals, les diferents administracions de l'Estat (tenen força confiança amb l'Estat democràtic modern i a vegades els costa veure'n els déficits). Estan força en contra de que l'església creï les seves pròpies organitzacions i entitats, ja

que és l'Estat el que ha d'atendre a totes les necessitats. L'Església, segons ells, ha d'anar deixant les activitats, que ells creuen que eren de "substitució" educativa, social, cultural, política... legítimes en temps de dictadura o en temps en què l'Església tenia molts privilegis. Els costa veure quina hauria de ser la presència pública actual de l'Església, perquè tenen por, no sense raó, que les comunitats cristianes segueixin promovent una presència prepotent, poc humil, alligadora, enquadadora de les persones, recolzades per forces dirigents eclesiàstics i deixant-se portar pel model après des de molts segles, de presència social i cultural dominant, com era en el règim de cristiandat.

- Serien els grups de cristians que hem anomenat "progres" i que tot i que han condicionat des dels anys seixanta i setanta la classificació de les persones, dels grups i en concret dels mateixos cristians entre "conservadors" i "progressistes", entre "carques" i "progres", actualment són pocs els que segueixen aquests plantejaments. En resta alguna rèmora en persones i grups que volen seguir remarcant la diferència amb la cristiandat i volen constatar el valor de la cultura moderna i la positivitat de la secularització, pre-

cisament per desmarcar-se del que varen viure i de l'educació que van rebre de petits. Refusen els plantejaments tradicionals de l'església, critiquen els seus retorns nostàlgics a la cristiandat i interpreten el Concili Vaticà II com una adaptació de l'església al món modern. Per altra banda el que és curiós és que els pertanyents a les tres tendències anteriors creuen que els "catòlics liberals progressistes" són encara molts, i els hi donen molta importància (estan també condicionats per la divisió entre "conservadors" i "progressistes"). A vegades, el sectors més fonamentalistes critiquen aquestes posicions catòliques liberals, que a hores d'ara es fa difícil trobar-les tant pures, ja que els liberals, progressistes catòlics han evolucionat i ja no es situen tant en el "conformisme" o "l'adaptisme" al liberalisme. Molts partícips d'aquesta tendència han traspassat aquesta ingènua i acrítica posició per passar a alguna de les tendències que tot seguit exposarem. Tot i que com hem dit es fa difícil trobar avui dia moviments que materialitzin aquesta tendència, molta part dels participants de l'associació Cristianisme, societat i església Segle XXI, també de Cristianisme i Justícia, Església plural, alguns sectors al voltant d'ordres religioses que sobretot es mouen en el món

de les capes mitjanes tradicionals i noves, i de la burgesia., etc. estarien a prop d'aquesta posició cristiana i eclesial.

- El correlat dels progressistes catòlics serien els protestants liberals amb els quals la seva teologia, pensament, posició social (i a vegades fins i tot classe social), i la percepció del paper de l'església en el món, etc. s'assemblen. També estarien a prop de les persones i grups que simpatitzen amb les religions, metodologies i estils espirituals orientals que s'han estès sobretot en les noves capes mitjanes dels tècnics, executius, funcionaris,...
- En temps de Jesús podrien ser certs sectors del nord de Palestina, jueus molt influïts per la cultura hel·lenista i altres religions. Gent oberta, tolerant, permissiva, emprenedora, amb esperit lliure amb els quals Jesús s'hi trobava bé i els cerca i s'hi comunica, com aquelles "ovelles" que els jueus ortodoxes de Jerusalem tenien per "descarrilades", "perdues".
- En temps de les primeres comunitats cristianes serien els jueus hel·lenistes o els pagans també de cultura greco-romana, esdevinguts cristians. Foren perseguits pels jueus per poc ortodoxes i pels romans per cristians, ja que pel fet de ser-ho no acceptaven

els déus pagans i eren criticats d'ateus.

5. Anàlisis, sentiments i estratègies de queixa, tancades i radicals

- Són els que es miren la societat moderna amb una crítica força radical i dura. Tot i acceptant la cultura moderna i les seves conquestes històriques en drets i llibertats, davant de les seves injustícies, prenen postures que poden arribar al "pessimisme" o al "catastrofisme".
- Són els que se senten força malament en aquesta societat, desadaptats, es lamenten, queixen, a vegades no saben per on tirar, poden caure en depressions... Són molt sensibles i poden tenir tendències al tancament, al no voler saber res i a la inhibició. Potser confiaven massa amb les noves estructures democràtiques i amb la renovació conciliar de l'església i s'han desanimat.
- Són els que o actuen de forma molt radical, a vegades violenta, o els que no fan res, s'han cansat, ja que potser ja han fet molt i perplexes resten en la passivitat.
- Serien les persones i grups de caire decadent, que repeteixen que sempre són els mateixos, que esperaven una altra cosa de la societat democràtica, del país, de l'es-

tat, de l'església... i totes aquestes expectatives no s'han donat. Els podem trobar en parròquies, moviments, en capellans, religioses, religiosos fatigats, deseparats, sols, i desencantats. Són petits grups més o menys "purs" que s'identifiquen amb una certa resistència davant de la societat i de l'església que critiquen per poc evangèliques.

- El correlat d'aquests sectors en altres camps no eclesials catòlics el trobem en certes sectes que es tanquen, o en grup radicals crítics de caire religiós o senzillament social.
- En temps de Jesús, els que representen aquest desànim són els deixebles d'Emaus, i per altra banda en part els radicals zelotes, crítics amb la opressió romana.
- En temps de les primeres comunitats cristianes serien les comunitats tancades, algunes de les gnòstiques, o algunes massa passives, que es lamenten i que estan tipificades en l'Apocalipsis.

6. Anàlisis, sentiments i estratègies alliberadores.

- Són els que es miren la societat moderna i liberal, tot acceptant-la com un fet i un avenç, amb una certa crítica (no tant queixa), sobre tot adreçada a les seves mancan-

ces en el camp social. Refusen i denuncien una societat molt desenvolupada, capitalista, rica que a la vegada és capaç de crear molta pobresa, desigualtat i depredació de la natura i creuen que precisament la seva riquesa està fonamentada en aquesta producció de pobresa, desigualtat i depredació insostenible. Tenen una visió cada cop més planetària de la societat i relacionen els fenòmens i fets que passen arreu. Fins i tot alguns han evolucionat vers una certa desconfiança envers l'Estat (sectors, que en part, assumeixen o procedeixen de la tradició anarquista) per la seva burocràcia, ineficàcia, corrupció, descontrol, pèrdua, rigidesa, i per la despersonalització de les lleis que els és impossible atendre bé els casos reals, ja que l'aplicació de les lleis és universal.

- Aquesta tendència empra la religió (en aquest cas en la seva confessió cristiana) com a factor en part "desintegrador" de la societat, ja que esdevé "bandera" dels grups opositors, dels que volen anar més enllà del sistema capitalista, liberal, modern, vers un sistema molt més ecologista, sostenible, humanista, pacifista, de més igualtat i solidaritat (els que estan construint el que podríem anomenar "la cultura de la pau i de la solidaritat"). Així la religió cristiana d'alli-

berament exerceix un paper de legitimar l'oposició crítica al sistema i el treball per encaminar-nos vers un altre sistema. La religió cristiana, així, esdevé una protesta que desitja un canvi revolucionari de les consciències, de les normes, dels valors i de les estructures socials, econòmiques, polítiques i culturals. Per això acusen els sectors més conservadors eclesials que influencien en molta bona part a l'actual jerarquia eclesiàstica de connivència i compromís amb els poders econòmics i polítics més conservadors.

- Són els que es senten d'aquesta societat moderna i s'aprofiten del bo que té tan materialment, com socialment, i culturalment. Par-teixen del que la societat democràtica ofereix de possibilitats, d'oportunitats, de llibertats d'expressió, de reunió, d'associació i dels drets humans. Però es senten disconformes, desadaptats, crítics, i d'alguna manera marginats, o propers als exclo-sos que crea aquesta siste-ma injust i inhumà. Es senten "fora" de les élites dirigents, i per això també, en part, crítics amb les organitzacions i administracions que aquest sistema liberal s'ha dotat.
- Són els que participen acti-vament en les associacions, partits, sindicats, organitza-cions i entitats més aviat a

l'entorn de l'esquerra socio-política però que no fan es-carafalls en actuar-hi de forma crítica i tampoc en crear associacions, entitats, fundacions etc. que respon-guin a necessitats reals de caire social i educatiu sobre-tot, que l'Estat no atén. Creuen que l'Estat no les atén perquè no hi arriba, perquè és poc humà o personalitza-dor, per les seves ineficàcies i burocràcies, però també arriben a pensar que l'Estat no ho ha de fer tot (que en-cara és un condicionament ideològic de les esquerres, encara poc auto-criticat). De fet, l'Estat no té la capacitat per fer-ho tot, i fer-ho bé. Cal, segons ells, un nou pac-te entre Estat i societat civil, entre el que fan les Adminis-tracions i les entitats de vo-luntariat. Participen dels moviments cooperativistes, d'economia social, de la ban-ca ètica, de solidaritat, pa-cifistes, ecologistes, femi-nistes, pel tercer i quart món, per una altra globalització, etc, i pretenen anar més en-llà de la cultura liberal, en-ca-ra que aquesta els permet desenvolupar-se, expressar-se, associar-se i actuar. Es tracta, segons ells, de forjar una cultura que vagi promo-vent un nou sistema econò-mic i una democràcia més participativa, sobretot en fa-vor dels més desemparats de la Terra ("Un altre món és possible").

- Serien els moviments que podríem anomenar del “cristianisme alliberador” tal com els defineix Rafael Diaz Salazar en el seu llibre sobre Antoni Gramsci. Aquí hi entrarien els moviments d’Acció Catòlica sobretot la “especialitzada” o distribuïda pels medis socio-culturals, i també sectors de Justícia i Pau, Cristianisme i Justícia, Cristians pel socialisme, Cristians en la diàspora, comunitats populars, entitats i Fundacions al recer d’ordres religioses obertes, parròquies obreres i populars, grups i comunitats en el món popular i obrer, pagès i professional i associacions, fundacions, institucions educativo-socials i empreses socials sorgides a l’entorn de parròquies o grups cristians, que tenen com objectiu l’atenció a diferents poblacions necessitades.
- Aquests grups es senten molt propers a d’altres de semblants de les esglésies protestants, i fins i tot d’altres religions: de l’islam alliberador, judaisme popular, religions orientals afincades en el món treballador.
- Tenen una visió crítica de l’església, tot estimant-la. Pateixen per ella, perquè no s’adapta a la modernitat (el que no vol dir, assumir-la acríticament), no treballa per objectius, no valora la responsabilitat compartida i tot allò que podria incorporar del món de les institucions civils, com per exemple: gestió d’empreses, relacions humanes, de la democràcia participativa... Tenen una certa decepció davant de les posicions oficials de l’església (estarien també per “una altra església és possible” i “l’església per qui la treballa”)
- Ofereixen resistència al control de la institució eclesial, ja que aquesta pretén estendre aquest control sobre totes les iniciatives que cerquen gestionar la socialització i la iniciació religiosa de les noves generacions. Per això sorgeixen conflictes notables que poden portar a una divergència entre la socialització religiosa gestionada per les organitzacions catòliques més controlades per la institució eclesial i les que són o intenten ser, com aquests moviments i grups, més independents. Fins i tot la institució aconsegueix sovint treure profit, com a mínim parcialment, de les experiències que condemnen i marginen, ja que freqüentment assumeixen les instàncies i els valors millors i les incorporen a la pròpia tradició. Per això a vegades aquests grups i moviments es poden sentir manipulats, o no saber fins a quin punt “fan el joc” als que dirigeixen la institu-

ció, amb la capacitat “fagocitadora” que tenen. De totes maneres aquests grups i moviments tenen una clara funció innovadora dins de l'església, ja que el que avui es pot percebre o etiquetar d'equivocat, demà pot ser acceptat per la majoria i fins i tot valorat per l'autoritat eclesiàstica. Són un “referent” important per molta gent d'església, per cristians que estan a la “frontera”, i per força gent que encara que no s'identifiqui amb l'església, ni amb el cristianisme, veu en ells testimoni, honestat, austeritat, humilitat, joia, creativitat, pau, fraternitat, acompanyament, solidaritat, acollida, espiritualitat autèntica, i tot un seguit de valors que creuen necessaris i imitables.

- Viuen la fe de forma purificada, adulta, amb qualitat espiritual, llibertat d'esperit i l'adhesió i encontre amb el Crist els dona suport, llum i força. La comunitat cristiana (grup, parròquia, o moviment) els és un referent fonamental.
- En temps de Jesús serien aquells jueus hel·lenistes ben oberts, que veien els punts flacs de la cultura pagana, que entenien i a la vegada criticaven els zelotes perquè s'oposaven a la opressió romana i possiblement per això els atreïa la figura de Jesús, el qual no prenia posicions

violentes (com les dels zelotes), però que era crític a tota opressió i estava sobretot per l'alliberament dels més pobres.

- Aquesta tendència es podria identificar força amb els jueus hel·lenistes i els pagans hel·lenistes seguidors del Crist ressuscitat, de les primeres comunitats cristianes, preocupats sobretot pels més pobres: els diaques que havien de procurar que les almoines fossin ben distribuïdes i no deixar a fora, a les vídues del camp hel·lenista.

No seria completa aquesta classificació, sinó tinguéssim en compte la realitat bàsica, senzilla, de la gent de les nostres parròquies també dins d'una àmplia pluralitat, ja que hi participen amb graus diferents i la gent que segueix les devocions populars més o menys catòliques i/o cristianes. Malgrat que aquest sector eclesial pugui estar influït per aquestes sis tendències, té un tarannà més independent i popular. Per això cal ajuntar a les sis anteriors les tres tendències següents:

3. La tendència que agrupa persones i grups més populars i menys definits ideològicament i organitzativa

Tenen unes anàlisis, sentiments i estratègies que:

- Viuen la fe cristiana de forma senzilla, popular.
  - Estan influïts més o menys per les tendències anteriorment exposades, però no s'hi identifiquen d'una manera massa precisa, o no en tenen consciència, i reben diferents missatges de tals tendències i a vegades barregen en el seu viure, sentir, pensar i actuar, elements de procedència diversa. L'ambigüetat, el sincretisme molt sovint inconscients, i el deixar-se portar els defineix.
  - No estan organitzats en grups, moviments o institucions, més aviat es mouen en l'entorn de les parròquies, sigui de forma assídua participant-hi activament, o sigui de forma ocasional, per anar a missa, rebre algun sacrament, acompanyar a familiars i amics en algunes celebracions, o fins i tot molt esporàdicament.
  - Potser no es pot parlar d'una manera clara en aquests sectors ni d'anàlisi, ni de sentiments, ni d'estratègies. Si a cas es pot afirmar que tenen diverses reaccions davant del moviment de recol·locació i adaptació de l'església a la societat canviant, sigui per estar influïts per algun capellà, religiós o religiosa, per la seva educació rebuda, per la història personal en especial la que han tingut en relació amb persones de l'església, per les seves devocions, espiritualitats...
  - A l'interior d'aquest sector podem trobar **tres grans tendències**:
- 7. Els que participen activament de les parròquies:**
- La percepció i la forma de situar-se i sentir-se en la societat moderna és variada, des del pessimisme fins a l'optimisme, des d'una posició nostàlgica de la societat tradicional, a l'adaptació positiva, des de l'escepticisme i la crítica al deixar-se portar pel consum i per l'individualisme...
  - Són els que actuen col·laborant, sentint-se formant part de l'església, a través de la parròquia. Molts d'ells tenen ganes de ser més responsables, de formar-se, de participar en les decisions de la marxa de la parròquia, i poden conflictuar o no amb els capellans, o amb altres cristians, que sentint-se protagonistes, reproduïen el model clerical. El grau d'acció, responsabilitat i protagonisme és diferent en cada persona, segons la seva consciència de fe, eclesial, educació, qualitats i temps que hi poden dedicar. Alguns potser prioritzen la dedicació a la parròquia en detriment de la família, i en detriment de la participació en les organitzacions socials, donant testimoni com a cristians.
  - Se senten pocs, els mateixos de sempre, grans i fins i tot vells, i no veuen relleu per

part de generacions més joves. Els preocupa el futur de les parròquies.

- La crítica a l'església també és variada, i potser no molt explícita, però els sap greu, a molts d'ells, les posicions massa integristes de forces dirigents eclesials. No prenen posicions massa radicals, ni massa pensades, sinó més aviat tenen reaccions de caire emocional. Els que han pres posicions més radicals o de protesta, molts d'ells han deixat les parròquies, sovint perquè els han tret, o s'han sentit expulsats, i han estat acollits per grups, comunitats o moviments o s'han quedat desamparats. Moltes de les persones que s'havien fet il·lusió d'una nova església s'han desanimat, a causa d'una església que li costa molt fer els passos endavant per trobar una millor i nova relació amb la societat moderna.
- En temps de Jesús, els que representen aquest sector serien la gent senzilla del poble, influïts pels fariseus generalment, però amb ganes d'alliberar-se de les seves lleis, imposicions, mesurades i autoritarismes i els atrau la proposta de Jesús.
- En temps de les primeres comunitats cristianes serien els que es van adherint a les comunitats cristianes i hi participen activament.

- Dins d'aquest sector de catòlics, segons el criteri de la seva forma de viure la fe cristiana, encara podríem distingir uns subtipus, que també els podem trobar en altres dels tipus ja descrits o que s'apropen a ells:

- **El tipus "ritual"** que sobretot enfoca i prioritza en la seva fe, la participació més o menys assídua a la missa dominical (des dels que van a missa molt ocasionalment o participen d'algun sagrament-baptisme, casament, funeral..., fins els que hi van aproximadament tres o quatre vegades l'any, o cada mes, fins els que hi van habitualment cada diumenge). Donen importància a aquesta dimensió celebrativa, a vegades **devocional, i "sagrada"**. Molts d'ells coincideixen en diversos trets del següent sector, els que anomenem de "religiositat popular".
- Els que valoren sobretot en la fe cristiana, la seva **dimensió ètica**, de comportament honest, coherent personal, seguint el model del Crist a l'Evangeli. A vegades tenen un sentit alt de la culpabilitat, del pecat, de l'exigència, en alguns casos massa perfeccionista i "puritana" i en aquest sentit poden aparcar-se a les diverses

formes d'integrisme i fonamentalisme. Altres valoraran més l'acció per la transformació social i s'aproparan al cristianisme que hem anomenat "alliberador". A aquests els pot pesar força una visió "voluntarista", "activista" (de compromís ètic fort) o a vegades massa "ajudadora" "salvadora" dels altres (visió i actuació "paternalista" en l'acció social), que pot amagar un cert "orgull" de sentir-se "important", "útil", i "per sobre dels altres", o amb unes obligacions que poden resultar condicionants i impedidors de la llibertat d'esperit. Alguns d'aquest sector poden valorar molt (i fins i tot els pot donar seguretat mental i certesa intel·lectual) la "cosmovisió" cristiana (en diferents versions) que fonamenta i justifica la seva actuació ètica.

- Els que donen importància a l'**experiència espiritual** del cristianisme, a la "mística", sigui amb una decantació més "espiritualista" o més "alliberadora", d'anar a fons, de conèixer-se un mateix, de llibertat d'espetit. Valoren la pregària, la meditació, s'apropen a les corrents espirituals orientalistes, conscients o no.
- Els que el seu referent fo-

namental de la fe és la **comunitat**, gran o petita, on comparteixen la fe relacionada amb la vida i on la fe transforma la vida i aquesta purifica la fe. Aquests coincideixen força amb els més actius a les parròquies i els cristians/es que participen dels moviments d'Acció Catòlica o semblants, amb una visió oberta del món i de la fe cristiana, en el que hem anomenat "cristianisme alliberador".

Alguns d'aquest sector poden valorar molt (i fins i tot els pot donar seguretat mental i certesa intel·lectual) la "cosmovisió" cristiana (en diferents versions) que fonamenta i justifica la seva actuació ètica.

8. Els que participen de les diferents formes i organitzacions de la religiositat popular:

- Són els que es miren la societat moderna com l'entorn i context realment existent, de forma força acrítica i con-

formista, i miren de resguardar la tradició de la religiositat com quelcom folklòric, popular, festiu, devocional, i com una dimensió que forma part habitual de tota persona i poble que li dóna identitat i idiosincràsia.

- S'adapten a aquesta societat moderna, la necessiten per expressar amb llibertat el que senten. La societat és suficientment tolerant i permissiva el que els permet existir i a la vegada sovint la societat els reconeix la força cohesionadora i socialitzadora.
- Passant un xic de trasantó de la modernitat, han trobat una forma de col·locar-s'hi. S'aprofiten dels drets, de les noves tecnologies i ofereixen identitat, comunitat i grup davant d'una societat massa anònima, "científica-racional, i pragmàtica i tècnica" i aporten el món de la festa, l'estètica, la religiositat, l'afectivitat, les emocions, una dimensió lúdica i divertida per anar passant i superant pors, hostilitats, perplexitats, solituds, desintegracions, fragmentacions...
- Són els que actuen segons nostàlgies del passat, amb una religiositat molt sociològica o actuen de forma transformadora, ja que la religiositat popular amaga més o menys conscientment una crítica a la burocràcia religiosa, a les esglésies massa con-

formistes, al clericalisme, i desenvolupen la dimensió de protesta per portar la religiositat per camins d'alliberament.

- Serien les persones i grups que participen de les cofreries (de diferent caire sociopolític i eclesial), del Rocío, Hermandades i fan processons per Setmana Santa, si guin de procedència andalusa, castellana, murciana, gallega, llatinoamericana o africana.
- La seva adscripció eclesial varia des de les associacions que volen estar legalitzades canònicament i participen relativament de la vida d'alguna parròquia, fins les que es senten laiques i no volen constituir-se en associacions catòliques.
- El correlat d'aquests sectors en altres camps no eclesials catòlics el trobem en les religiositats populars ortodoxes, protestants (menys), jueves, islàmiques, orientals, africanes...
- En temps de Jesús, els que representen aquest sector serien els que seguien les tradicions jueves més populars: anar al temple, a la sinagoga, donar l'almoïna, resar, els que creien i esperaven miracles que els alliberessin de malalties personals, o de l'opresió romana... però amb cert malestar davant dels

escribes, i mestres de la Llei que els imposaven tantes normes.

- En temps de les primeres comunitats cristianes es fa més difícil trobar algun sector semblant, ja que al principi de tot nou estil religiós, la força carismàtica pesa molt, i en no haver-se instituït del tot, no apareixen massa religiositats al marge, a part dels cristians que volien seguir les tradicions jueves més populars.

9. Els que tenen una relació eclesial molt fluixa:

- Molts autors l'anomenen "el cristianisme, o catolicisme sociològic" que encara perdura en el temps, amb el "lastre" de segles d'influència de l'Església en la nostra societat i d'una manera que ha tingut l'Església de comunicar, educar i a vegades imposar la fe cristiana, com quelcom unit al ser ciutadà. Són cristians més per inèrcia, per tradició, que per opció lliure i personal, i per convicció.
- Són els que també es miren la societat moderna acceptant la nova cultura dominant de forma força acrítica i les seves conquestes històriques en drets i llibertats.
- Són els que se senten molt conformats en aquesta societat i es deixen configurar les actituds, normes, valors i

creences i símbols per ella, és a dir per la llibertat individual, l'autonomia, el consum molt possessiu i materialista. És a dir aprenen i prenen de la modernitat el que és més vulgar i el que és més difícil de fer-hi front ja que això demanaria formació, consciència, personalitat, convicció i definició. Encara que la fe cristiana els faci a vegades sentir incòmodes davant del materialisme, els costa molt de sortir-ne, i tenir actituds de solidaritat, generositat, servei i entrega. En viure en una societat competitiva, permissiva i força consumista, es troben que "el vestit de la fe" amb que van ser educats se'ls ha quedat infantil i no han madurat a una fe purificada, adequada a la seva personalitat adulta en altres camps de la vida.

- Estan sovint en crisi, perplexos, no saben com i en què educar els seus fills, en quina escala de valors, ja que en la transició cultural i religiosa que vivim, perceben com a bons valors del temps de la "cristiandat" i no els volen perdre, i també perceben com a bons molts dels valors de la modernitat. Sovint actuen per impulsos poc reflexius, molt emocionals i en no tenir un grup-comunitat freqüent de referència, es troben molt sols. Necessiten ser escoltats, acompanyats i

un espai per dialogar i compartir el què els passa.

- Moltes de les famílies que a les parròquies ens trobem a la catequesi de primera comunió, i els que es preparen per casar-se o per batejar, estarien en aquesta tessitura.
- La seva actuació és seguir el que porta la corrent, treballar, cuidar de la família, establir amistats per anar suportant la vida. Una vida a vegades minsa, de pocs horitzons, el que no vol dir que no sigui plena de bona fe, honradesa, bondat i fins i tot de profunditat. Una vida molts marcada per les emocions i per un cert “primitivisme”, que a vegades resulta humà, i a vegades resulta destructiu per un mateix i pels altres.
- Serien les persones, no massa aglutinades en grups, potser més “massa” que participen ocasionalment de la vida de les parròquies en motiu d’un casament, bateig, funeral, festa especial, per Nadal, algun dia de setmana santa, festes patronals. Segueixen una religiositat “a la carta”, en un “bricolage” religiós personal, més o menys sincrètic, especial i singular, que senten reconegut, ja que la tolerància moderna permet autonomitzar i personalitzar fins i tot la manera de viure la religió. Moltes d’aquestes persones tenen les seves

devocions particulars amb alguna Mare de Déu, santuari, o amb algun sant o santa i li demanen, resen i en aquest sentit tenen relació amb el grup anterior.

- El correlat d’aquests sectors en altres camps no eclesials catòlics el trobem en totes les confessions religioses entre els devots, fidels ocasionals, que tenen la religió com un element més de la vida, però no prioritari.
- En temps de Jesús, els que representen aquesta tendència serien molta part del poble senzill, un xic desanimat de la religiositat jueva de l’època i dels seus dirigents, i que van pel seu compte, seguint una religiositat que se la fan pròpia, a vegades sincretitzada i barrejada amb corrents espirituals d’altres procedències.
- També són difícils de trobar en les primeres comunitats cristianes, ja que l’adhesió a les mateixes era transcendental, i sentien la fe com a prioritària, i que afectava el nucli de la seva vida.

Intentant situar en un mateix quadre les tendències més importants exposades, segons si el règim-model és de cristianisme o de modernitat, tant en la dimensió missionera com al de comunió en l’església, resultaria aproximadament el següent:

MISSIÓ I COMUNIÓ ECLESIALS EN RÈGIM DE CRISTIANDAT I EN RÈGIM DE MODERNITAT.

DIMENSIÓ ECLESIAL			<i>MISSIÓ</i>	<i>MISSIÓ</i>	<i>MISSIÓ</i>	<i>MISSIÓ</i>
	RÈGIM MODEL		<i>CRISTIANDAT</i>	<i>CRISTIANDAT</i>	<i>MODERNA</i>	<i>MODERNA</i>
			CONQUESTA	GHETTO	LIBERAL	FERMENT
<i>COMUNIÓ</i>	<i>MODERNA</i>	PARTICIPACIÓ	“Esquerres eclesials integristes, radicaloides”	Algunes ordres religioses	Algunes parròquies	Cristianisme d’alliberament Evolució dels Moviments Evangelitzadors i altres grups i Parròquies...
<i>COMUNIÓ</i>	<i>MODERNA</i>	DEMOCRACIA	Acció Catòlica General	Alguns moviments o tendències en moviments	Catòlics progressistes	Alguns grups i moviments i Parròquies de caire obert
<i>COMUNIÓ</i>	<i>CRISTIANDAT</i>	ADAPTACIÓ	Neo-conservadors	Neo-catecumenals, Grups tancats Algunes parròquies	Alguns moviments neo-conservadors I algunes Parròquies que accepten alguns aspectes de la modernitat	X
<i>COMUNIÓ</i>	<i>CRISTIANDAT</i>	NOSTALGIA	Integristes	Grups molt tancats i nostàlgics	X	X

Pastoral i urgències d'Europa

P. FERRAN GUILLÉN, escolapi a Manila.

Intentant donar una mirada de fe al complex entorn occidental i venint del cor d'Àfrica, m'atreveixo a dir que a Europa occidental, i concretament a Espanya, hi hauria quatre urgències:

Urgència politicoinstitucional
Urgència filosòfic-cultural
Urgència socioeconòmica
Urgència afectiu-personal

Descripció

** Urgència politicoinstitucional*

Es tracta del vast camp de les Constitucions, de les lleis, de les batlles polítiques dels partits, de les institucions nacionals i comunitàries, amb els seus parlaments, les seves forces i les seves debilitats, els seus interessos.

En un moment d'intensa activitat legislativa, com instàncies institucionals semblen cridar poderosament l'atenció, per l'espai mediàtic que ocupen i per les conseqüències de les seves decisions.

**Urgència filosòfic-cultural*

Es tracta del món dels plantejaments ideològics, de les raons i les justificacions, de les visions àmplies que intenten situar les persones sobretot en l'aspecte intel·lectual, tan bàsic en una cultura com la d'Occident.

Però no només és un cert panorama filosòfic el que apareix en debats apassionats, sinó també la cultura en el sentit més ampli: expressions artístiques noves, a causa de tecnologies desconegudes abans, estil de diversions i contactes, creacions inaudites de paisatge urbà i rural, literatura, cinema, música... tot en una confusa escala de valors i amb un horitzó global gairebé infinit i inesgotable: quina cultura vivim i transmetem en aquests moments de la nostra història? Qui ens ajuda a tenir consciència i protagonisme en les seves opcions bàsiques? La difusió increïble propiciada per la informàtica, és garantia de promoció social, d'integració personal harmoniosa i coherent?

** Urgència socioeconòmica*

Es tracta del panorama complex i nou que creen unes relacions inèdites d'ocupació, de treball, de producció, d'educació, de sanitat, de família. La inestabilitat laboral, la presència creixent d'una immigració cada vegada més llunyana, les impensables relacions socials en els diferents barris, la socialització elevada de tot tipus de serveis i les dificultats econòmiques profundes de certs sectors, creen també aquí un camp d'urgències nou ja sovint agut. Com no pensar en els freqüents delictes i violències? Com ocultar la situació penosa de nens i adolescents? Com fer front a zones de margina-

ció i fins i tot d'oposició social? Com crear una societat més humana, a partir sobretot del nucli familiar? També aquesta urgència té un ampli marc en la informació i la consciència sobre ella, fins i tot més enllà dels contextos immediats, és enorme i justificada.

**Urgència afectiu-personal*

Es tracta de l'última urgència, la més íntima, la més fonamental, a la qual apuntaven ja les preguntes finals dels paràgrafs anteriors. El panorama afectiu i volitiu, el món dels nostres sentiments profunds i de les nostres opcions, està també en situació d'urgència. La complexitat politicolegal, econòmic-social i cultural-ideològica, no afavoreixen una integració personal serena i autèntica.

Què sóc i per què?

Com puc realment estimar i què he de triar?

On és la meua llibertat veritable?

Què sóc i per què?

Com puc realment estimar i què he de triar?

On és la meua llibertat veritable?

Esfera íntima, i fins fa poc secreta, que també es troba avui sota la influència del camp mediàtic i

constitueix el camp potser més sagrat, de cara a l'avenir de la persona sobre aquest tros del planeta. Poder respondre avui, a Europa occidental: per què val la pena viure? Quina és la meua missió sobre aquesta terra? És potser la urgència més radical del nostre món.

Aproximacions

A partir de les grans afirmacions bíbliques de Jesús, de la seva acció i de la primera expansió del cristianisme, fins als nostres dies, com podria el cristià, el pastor, la comunitat, l'Església, aproximar-se a aquestes urgències?

A partir de les grans afirmacions bíbliques de Jesús, de la seva acció i de la primera expansió del cristianisme, fins als nostres dies, com podria el cristià, el pastor, la comunitat, l'Església, aproximar-se a aquestes urgències?

Responc a nivell personal i en una mena de crescendo musical.

- A la urgència politicoinstitucional

No concediria la prioritat a la urgència politicoinstitucional. És una batalla i una presència que es juguen necessàriament en els fòrums del poder, que tenen un reflex mediàtic desmesurat, que engendren passions incontenibles.

Alguna paraula autoritzada i molt serena d'algun bon jurista o d'algun pastor sensible, i poc més. Les mentalitats reals de polítics i legisladors ignoren l'Evangelí o estan massa allunyades d'ell.

La urgència em sembla més aquí de pensament, però a partir de pressupostos molt profunds i per tant distanciats de la batalla política i legislativa.

* A la urgència filosòfic-cultural

A la urgència filosòfic-cultural concediria una importància major, però moderada.

Val sens dubte la pena que els cristians d'una Església local sàpiguen presentar la raó de la seva fe i les seves aplicacions concretes a les situacions. Que donin mostres d'originalitat i perspicàcia. Que sàpiguen distingir i unir, i creen llocs i expressions de diàleg. Fides et ratio, l'encíclica de Joan Pau II sobre la fe i la raó, és aquí lluminosa i pot guiar la manera de prosseguir anàlisi i donar al discurs cultural un rumb nou i esperançador.

La idea d'un nou humanisme cal doncs perfectament i d'aquí deriven un seguit de creacions culturals de tota mena. Retrobar el món de la bellesa en el seu esplendor serè, em sembla urgent. Però no s'improvisen escriptors, músics, pintors, filòsofs, historiadors, crítics ...

On hi ha fe, no falten vocacions culturals cristianes.

On hi ha fe, no falten vocacions culturals cristianes.

* A la urgència socioeconòmica

A la urgència socioeconòmica hi donaria una importància creixent. És el «tinc compassió d'aquesta multitud» de Crist (Mc 6, 34), sense política, ni burocràcia excessiva, amb sensibilitat aguda. Hi ha aquí un vastíssim camp de vivència evangèlica, que per principi se sent propera al pobre, al solitari, al marginat, l'oprimit.

Hi ha aquí una vasta col·laboració «sense fronteres», sostinguda sí, per una espiritualitat radical orant i humil, com veiem en els casos emblemàtics dels temps recents, abbé Pierre de París, Teresa de Calcuta, Sor Emmanuel del Caire .... És una urgència que demana paciència i perseverança, que

xoca amb mentalitats i desagraïments, que pot patir la temptació de la propaganda. Però sens dubte és una presència radicalment evangèlica, de la qual el «bon samarità» és com l'exemple senzill i convincent (Lc 10, 30-37).

Família, educació, sanitat, marginació, vellesa, estrangeria ... Una llista interminable en la línia del judici que el Fill de l'home farà al final dels temps (Mt 25, 31-46).

* A la urgència afectiva i personal

A la urgència afectiva i personal donaria la importància major. Aproximar-se a aquesta persona, tal com és, a la seva edat, a la seva situació, als seus problemes, a les seves aspiracions, als seus defectes. Ajudar a descobrir el seu tresor interior. Conduir-la, com i quan Déu disposarà, a la trobada única i irreplicable amb Crist. Aquí em sembla que es juga en veritat la primera urgència pastoral cristiana. De vegades es parla del principi de «capillaritat».

És la samaritana al costat de Jesús al pou (Jn 4). És la conversa tranquil·la que revela i descobreix: revela el propi cor i descobreix el Messies esperat. Perquè estem fets per Ell i per a Ell, i només descansem en Ell. Aquest kerigma simple, etern i renovat, en res apologetic o victorios. Aquesta paraula allibe-

radora, perquè posa en comunió amb el que només pot salvar. Aquest goig únic de la trobada ...

Aquí està l'originalitat radical del cristianisme: Crist. Déu creador té un únic Fill, imatge perfecta del seu ésser, i aquest Fill, fet home, creua constantment els nostres camins, per fer-se el Camí.

*Aquí està
l'originalitat radical
del cristianisme:
Crist. Déu creador
té un únic Fill,
imatge perfecta del
seu ésser, i aquest
Fill, fet home, creua
constantment els
nostres camins,
per fer-se el Camí.*

La urgència primera és doncs l'evangelització, i el més personal possible. Ningú pot creure per procuració. Només de l'Evangeli pot néixer la fe, i només la fe arrelada i florida produeix coherència i plenitud social, cultural, econòmica i política, perquè té una esperança certa en el Regne. «Dóna'm les ànimes, deixa tota la resta» (Da mihi animas, Caetera tolle), repetia Don Bosco (Gn 14, 21).

Com propiciar aquests «tro-
bades evangelitzadores» que
transformen el cor, i la volun-
tat, i la ment? Aquí està la ur-
gència pastoral que potser no

sigui tan difícil, ni tan costosa
... Fe en Crist, pregària, testi-
moni, proximitat i evangeli, amb
molta paciència. L'Esperit no
dorm, sinó que està ja a l'obra.

Escandalitzar o edificar?

P. FERRAN GUILLÉN, escolapi a Manila.

A propòsit d'un possible dilema pastoral

A partir de les dades bíbliques, voldríem fer una reflexió sobre dos estils d'acció pastoral que potser no són necessàriament contradictoris, però necessiten discerniment teològic i espiritual. Ens proposem repassar l'actuació de Jesús i de Pau i desembocar en l'Església d'avui, després de donar unes senzilles nocions sobre aquests dos verbs.

Escandalitzar significa fer caure, ser ocasió de caiguda per algú. Hi ha diferents maneres de fer caure: les “temptacions” del diable o dels homes, les “probes” que Déu posa al seu poble o el seu fill (VTB)¹

Edificar, o construir, és un desig natural de l'home que necessita d'un lloc confortable per viure. Fàcilment la casa o l'edifici pren una significació simbòlica d'una realitat espiritual personal o col·lectiva (VTB).

Jesús

Ja l'Antic Testament havia aplicat la noció d'*escàndol* a Déu: “Jahvè-Sabaot es tornarà motiu d'embolec, pedra d'escàndol, i roc

que fa ensopegar per les dues cases d'Israel, filat i parany per als habitants de Jerusalem” (Is 8: 14).

En el Nou Testament, recordem les paraules profètiques de Simeó en la presentació de Jesús al temple: “Mira, aquest és destinat a ser causa que molts caiguin o s'aixequin a Israel, i com a senyera que trobarà contradicció” (Lc 2: 34).

Efectivament, Jesús va escandalitzar per les seves curacions en dissabte (Mc 3: 1-6), pel fet de perdonar els pecats (Mc 2: 5-11), per seure a menjar amb pecadors (Mc 2: 16-17), per la manca de repòs en dissabte (Mc 2: 23-24), per menjar amb les mans impures (Mc 7: 1-5). Observem que es tracta sovint de pràctiques de la Llei jueva escrupolosament mantingudes per escribes i fariseus.

Jesús però denuncia molt seriosament l'escàndol dels petits:

“Si algú ha de fer caure un d'aquests petits que creuen, més li valdria que li possessin una mola d'ase al voltant del coll i el llencessin al mar” (Mc 9: 42).

---

1. Xavier Léon-Dufour, *Vocabulario de Teología Bíblica*, Barcelona, Herder, 1966 (VTB). Ens inspirem sobretot dels articles “escandalizar” i “edificar”.

I a continuació demana excloure de sí mateix tot motiu d'escàndol amb unes metàfores molt expressives: la mà, el peu i l'ull (Mc 9: 43-48).

Al final de la seva vida, la diatriba contra escribes i fariseus (Mt 23), la profecia de la destrucció del temple (Mc 13: 1-2) i sobretot la proclamació de la seva messianitat divina (Mc 14: 61-64) escandalitzen. La declaració de Jesús davant Caifàs és considerada una blasfèmia. Però Jesús també profetitza l'escàndol dels seus apòstols en la nit de l'arrest: "Jesús els digué: "Tots us escandalitzareu, perquè està escrit: "Mataré el pastor i es dispersaran les ovelles"; però, un cop ressuscitat us precediré a la Galilea" (Mc 14: 27). Pere protesta que ell no s'escandalitzarà, però de fet serà ben clar en la seva negació de Jesús.

Jesús, però, vol proclamar el Regne del cel i edificar el nou Poble de Déu, per això va explicar als deixebles de Joan:

"Aneu a contar a Joan el que sentiu i veieu: els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos són purificats, els sords hi senten, els morts ressusciten, els pobres són evangelitzats; i sortós aquell qui *no s'escandalitzarà* de mi" (Mt 11: 4-6).

El missatge i l'acció de Jesús sovint són provocatius, no per fer caure, sinó per fer reaccionar i obrir a la novetat de l'aliança definitiva amb el Pare i també per desemascarar els subterfugis de la hipocresia humana.

Repassem doncs el tarannà de Jesús per copsar la seva intenció profunda d'*edificar*, fins hi tot a través de les paraules i accions que d'entrada semblaven una provocació.

Construir és un desig natural de l'home. Déu se'n servirà per fer-ne un dels eixos del seu disseny salvador (VTB). De fet, ja des de l'Antic Testament Déu és l'ajut essencial de tota construcció "Si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors" (Salm 126,1). Però sobretot és el constructor i reconstructor del seu poble i del seu temple: "Això diu el Senyor: Renovaré la vida de les tendes de Jacob, m'apiadaré dels seus pavellons: reedificaran la ciutat sobre les seves ruïnes, els palaus s'alçaran al lloc on eren" (Jer 30, 18). És més, Isaïes ens parla de "la pedra angular":

"Poso a Sió una pedra, una pedra de toc, una pedra angular preciosa, ben assentada, perquè serveixi de fonament: el qui cregui no s'esfondrarà" (Is 28, 16).

D'una manera general, podem dir que Jesús anuncia el Regne de Déu i va creant el nucli dels creients, amb la seva predicació, les paràboles, la compassió envers els malalts, l'elecció dels 12, com fonaments del nou poble de Déu i en la continuïtat creativa respecte de l'Antiga Aliança: "No penseu que he vingut a abolir La Llei o els Profetes, no he vingut a abolir, sinó a dur a terme" (Mt 5, 17).

En una ocasió solemne, però, farà servir la metàfora de la construcció. En efecte, després de rebre la con-

fessió de Pere, li respon significativament:

“Jo et dic que tu ets Pere, i sobre aquesta pedra *edificaré* la meua Església” (Mt 16, 18). Notem que el nom nou de Simó fa referència al fonament d’una construcció i que la mateixa Església de Jesús apareix com el fruit d’una edificació que Ell mateix vol fer.

Però potser la referència més cabdal es troba en el segon capítol de Sant Joan. Estem en el temple de Jerusalem. Jesús acaba de treure els negociants amb un gest que provoca l’escàndol. Els jueus li demanen un signe i ell respon:

“Destruïu aquest temple, i en tres dies el tornaré a aixecar”. Els jueus li digueren: “en quaranta-sis anys s’ha construït aquest temple, i tu l’aixecaràs en tres dies?” Ell, però, parlava del temple del seu cos” (Jo 2, 19-21).

Evidentment, Jesús parla d’una manera metafòrica. Per destruir el temple de Jerusalem calgueren les legions romanes de Titus l’any 70, i no va ser pas l’obra d’un moment. Reconstruir igualment requereix un llarguíssim esforç, com els jueus li recorden. L’evangelista però ens dona la clau per entendre la profecia de Jesús. Es tracta del seu cos, que

després de la resurrecció i de la destrucció del temple havia de ser el centre del nou culte en esperit i en veritat². De fet, Jesús, en la paràbola dels vinyaters rebels, s’havia aplicat uns versets enigmàtics dels Salm 118: “¿No heu llegit aquesta escriptura: *La pedra que els constructors havien rebutjat ha acabat al cim de l’edifici, és el Senyor qui ho ha fet, i és cosa admirable als nostres ulls?*” (Mc 12, 10-11)³. Jesús doncs edifica la seva església, el nou poble de Déu, del qual ell és la pedra fonamental, que tindrà la seva plenitud en la Jerusalem del cel, on no hi haurà temple, “perquè el Senyor Déu Totpoderós és el seu temple, junt amb l’Anyell”(Ap 21, 22)⁴. Sant Pere explica de nou l’al·legoria de la ciutat de Déu amb aquestes paraules

“Acosteu-vos a ell, pedra viva, rebutjada pels homes, però escollida per Déu, honorada; i també vosaltres com pedres vives, presteu-vos a l’edificació d’una casa espiritual per formar un sacerdoci sant, a fi d’oferir sacrificis espirituals, agradables a Déu, per Jesucrist” (I P 2, 4-5).

L’acusació de la destrucció del temple però, torna a aparèixer en el procés de Jesús: “Alguns s’aixecaren per declarar en fals contra ell, i deien: “Nosaltres l’hem sentit que deia: “Jo destruiré aquest temple, fet de mà d’home, i en tres dies n’edificaré un

2. Cf. Monjos de Montserrat, *Nou Testament*, Casal i Vall, 1970 (4), nota a Jo 2, 21.

3. Sant Pere ho recorda de nou davant del sanedrí (cf. Ac 4, 11)

4. Aquesta és la ciutat que Déu els havia preparat (cf. He 11, 16).

altre no fet de mà d'home" (Mc 14, 57-58). No és d'estranyar que entre els insults al peu de la creu se senti: "Au, tu que destrueixes el temple i el reconstrueixes en tres dies, salva't a tu mateix baixant de la creu!" (Mc 15, 29-30).

Una de les imatges doncs que ens pot ajudar a entendre la història de la salvació és precisament la imatge de la ciutat i del temple, que tenen una narrativa concreta en la vida d'Israel, i s'eixamplen a dimensions impensables amb Jesús, pedra angular del nou edifici de Déu que culmina en l'eternitat benaurada de la Jerusalem del cel.

Notem en fi, que àdhuc en aquest aspecte, les paraules de Jesús tenen quelcom d'escandalitzant, i que sols a través de l'anunci de la destrucció s'obre l'esperança del nou temple del Regne.

Sant Pau

¿Podem dir de Pau que l'escàndol va ser un dels elements de la seva predicació?

Una frase de la primera carta als Corintis ens servirà de punt de referència:

"Perquè, mentre que els jueus demanen prodigis i els grecs volen saviesa, nosaltres prediquem un Messies crucificat, escàndol per als jueus i niciesa per a les altres nacions, però per als qui han rebut la vocació, tant jueus com grecs, un Messies que és poder de Déu i saviesa de Déu" (I Co 1, 22-24).

La predicació de Pau provoca doncs un rebuig. Pau aplica la categoria d'"escàndol" a la reacció dels jueus. En efecte, un "Messies crucificat" és una "pedra d'ensopec" per Israel i la seva expectació messiànica reial, un descendent de David victoriosos i terrible. També els grecs rebutgen un Salvador ressuscitat d'entre els morts, ells que esperen la salvació a través de la saviesa, com proposaven les diverses escoles filosòfiques. Es també una mena d'escàndol. Però Déu va obrint els seus camins per la vocació i la fe en Crist.

Recordem una mica

En tots els seus viatges apostòlics Pau comença predicant a les sinagogues jueves (cf. Ac 13, 16 s.), i normalment l'anunci de la messianitat de Jesús provoca rebuig, de tal manera que Pau arribarà a ser un veritable "enemic" dels jueus i dels cristians judaïtzants. De cap manera però tornarà enrere. Recordem la seva expressiva declaració de l'apòstol als Gàlates: "Quant a mi, germans, si encara predico la circumcisió, ¿perquè em persegueixen encara? Aleshores l'escàndol de la creu hauria desaparegut!" (Gal 5, 11). L'acceptació de Crist crucificat és la prova necessària de la conversió d'un jueu al disseny de Déu. Jesús ressuscitat va explicar les Escripures en aquest sentit als seus propis deixebles igualment escandalitzats (cf. Lc 24, 44 s.).

L'escàndol dels grecs és intel·lectual, però també popular. Recordem només la riulla general que

va respondre a l'anunci de "jutge" ressuscitat d'entre els morts a l'areòpag d'Atenes (cf. Ac 17, 31-32). Per una mentalitat difusament platònica, tornar a tenir un cos no era pas una "bona nova"⁵.

Per altra banda, la reacció de la religiositat popular pagana va necessitar d'una vigorosa rèplica apostòlica, en un necessari depassament del politeisme. Ens referim concretament al moment en que a Listra, els sacerdots locals pensaven que Bernabé era Júpiter i Pau, Mercuri (cf. Ac 14, 11 s.).

La novetat i la originalitat del Misteri Pasqual anunciat per l'Evangelí va suposar sempre un "escàndol" pels primers oients de la Paraula.

Sant Pau parla d'escàndol d'una manera molt diferent quan es tracta de la comunitat cristiana. En la seva apassionada apologia apostòlica, després de descriure els seus sofriments i treballs afegeix: "sense comptar-hi la resta: la meva preocupació de cada dia, la sol·licitud per totes les esglésies. ¿Qui es posa malalt, que no me'n senti també jo? ¿Qui sucumbeix a l'escàndol, que jo no m'abrusi?" (2 Co 11, 28-29). Això ens far endevinar el patiment de Pau davant de tot afebliment de la fe, de tota infidelitat doctrinal i de tot pecat.

Com a cas paradigmàtic recordem les seves reaccions davant del problema dels aliments oferts als ídols. Per una banda, la llibertat cris-

tiana permet de prendre aquests aliments que són no res, perquè els ídols són no res. Per altra, els febles es poden escandalitzar. Reproduïm el paràgraf de Pau, que és una mostra clara de la seva delicada caritat fraterna:

"Però el coneixement, no tot-hom el té; perquè alguns, habituats fins ara als ídols, mengen les carns immolades als ídols com a tals, i la seva consciència, feble com és, es contamina. I un aliment no és res que ens pugui recomanar davant Déu: no ens faltará res, si no mengem, ni ens sobrarà res, si mengem. Mireu, però, que aquesta vostra llibertat no sigui potser per als febles una ocasió d'escàndol. Perquè, si ningú et veu a tu, que tens coneixement, entaular en un temple d'ídols, ¿la seva consciència, donat que ell és feble, no serà induïda a menjar les carns immolades als ídols? I llavors per culpa del teu coneixement, es perdrà el feble, el germà pel qual el Crist va morir! Així, pecant contra els germans i ferint-los la consciència feble, pequeu contra el Crist. Per això, si un menjar escandalitza el meu germà, no menjaré mai més carn per no escandalitzar el meu germà" (I Co 8, 7-13).

La lliçó és clara i contundent: no podem escandalitzar els febles, re-

---

5. Recordem les llargues explicacions de Pau al capítol quinze de la primera als Corintis per depassar l'escàndol d'una resurrecció literal.

colzats en el nostre coneixement superior de la fe. Pau torna encara sobre aquest tema en la carta als Romans (cf. Ro 14, 13-23) i conclou amb una exhortació que depassa el cas de les carns immolades als ídols: “Nosaltres, els forts, hem de carregar-nos les febleses dels dèbils, i no complaure’ns a nosaltres mateixos. Que cadascun de nosaltres miri de complaure el proïsme per fer-li el bé i *edificar-lo*; ja que el Crist tampoc no es va complaure a sí mateix” (Ro 15, 1-3 a).

Aquesta citació ens introdueix en el segon aspecte del ministeri de Pau que volem presentar: l’edificació. Comencem per un principi fonamental de l’evangeli de l’apòstol: l’horitzó de la fe cristiana és la caritat i “la caritat edifica” (I Cor 8, 1). Aquesta caritat és el motiu del zel apostòlic de Pau: “La caritat del Crist ens obliga; hem comprés això: que un va morir per tots, i per tant tots van morir; i ell va morir per tots, perquè els qui viuen ja no visquin més per ells, sinó per aquell qui morí i resuscità per ells” (2 Cor 5, 14-15). Portats per aquest amor, evangelitzar serà doncs construir la nova humanitat, per la fe en el Misteri Pasqual.

En la teologia paulina, tot el designi de salvació pren a vegades el símil de la construcció de manera solemne, com en aquest text de la carta als Efesis:

“Així, ja no sou més estrangers ni forasters, sinó que sou conciutadans dels sants i familiars de Déu, edificats so-

bre el fonament dels apòstols i dels profetes, amb el mateix Crist Jesús per *pedra angular* (Is 28, 16). En Ell, tota construcció, ajustada harmoniosament, s’alçarà per ser temple sant en el Senyor; en ell, també vosaltres formeu part de l’edifici per esdevenir mansió de Déu en l’Esperit” (Ef 2, 19-22).

Construcció i cos es complementen per donar-nos una idea del misteri que ens uneix a Crist segons el pla salvífic del Pare en l’Esperit: “Vivint segons la caritat, creixerem per la caritat en tots sentits, units a aquell qui és el cap, el Crist. Per ell, tot el cos, harmoniosament unit i consolidat per tota mena de juntures que proporcionen una activitat segons la mesura corresponent a cada una de les parts, realitza el seu creixement per anar-se construint a sí mateix en la caritat” (Ef 4, 15-16).

Aleshores no és difícil comprendre l’acció apostòlica de Pau com una tasca de construcció, que a vegades pren també la imatge de la plantació:

“Nosaltres som col·laboradors de Déu; vosaltres sou conreu de Déu, edifici de Déu. Segons la gràcia que Déu m’ha donat, com a bon arquitecte, he posat el fonament, i un altre hi edifica al damunt. Cadascú, però, que miri com sobreedifica,. De fonament, ningú no en pot posar cap altre fora del que hi ha posat, que és Jesucrist.” (I Cor 3, 9-11).

Pau insisteix en que Jesús li ha donat potestat per a edificació i no pas per a destrucció (cf. 2 Cor 10, 8, i 2 Cor 13, 10); ell no vol justificar-se davant dels fidels, sinó parlar davant Déu per la seva edificació (cf. 2 Cor 12, 19).

Els creients estan doncs arrelats i edificats en Crist (cf. Col. 2, 6) i s'han d'edificar l'un a l'altre (cf. I Tes 5, 11), buscant el que fomenta la pau i l'edificació mútua (cf. Ro 14, 19). És més, cal cercar els dons de Déu, els carismes, "per edificació de l'assemblea" (I Cor 14, 12).

Finalment, hi ha responsabilitat personal en la manera d'edificar que Pau explica amb un cert detall a la primera als Corintis:

“Ara bé: si damunt aquest fonament –Jesucrist– un edifica amb or, argent, pedres precioses, fusta, fenàs, palla, hora vindrà que es veurà l'obra de cadascú, perquè el Dia, que s'ha de revelar amb foc, la farà conèixer, ja que el foc examinarà com és l'obra de cadascú. Si l'obra que un hi ha edificat resisteix, aquell en rebrà recompensa; si l'obra d'un crema, n'haurà de sofrir la pèrdua; amb tot, ell se salvarà, però com després de passar pel foc. ¿No sabeu que sou temple de Déu i que l'Esperit de Déu habita en vosaltres? Si algú destrueix el temple de Déu, Déu el destrui-

rà a ell; perquè el temple de Déu és sant, i aquest sou vosaltres” (I Cor 3, 12-17).

Des de la nostra perspectiva, la imatge del temple és el perfecte complement: amb la col·laboració apostòlica i la fidelitat a la gràcia, cadascú esdevé temple de Déu en construcció, i la mateixa història de salvació de la humanitat és com l'edificació total de la ciutat-temple de Jerusalem del cel⁶.

L'Església, avui

Intentem una senzilla aplicació d'aquests conceptes bíblics al nostre moment, segons el context cultural. Pensem especialment en els ministres de la Paraula i els Sagraments.

Quin escàndol evitar? Quin escàndol provocar? Quina edificació promoure?

El cas més clar d'escàndol a evitar és el moral. Volem dir escandalitzar per una conducta moral incorrecta. No és difícil fer una petita llista dels defectes més comuns entre els ministres, que són notats i comentats amb disgust pels fidels: absentisme, autoritarisme, exagerat interès pels diners, mal geni, lleugeresa en el parlar i en les relacions i amistats, desobediències flagrants, manca de moderació en el menjar i beure. No cal dir que en aquest lloc volem incloure tota mena d'es-

6. El P. Y. Congar va escriure una important monografia amb el títol *El misteri del temple* (Paris, Cerf, 1958).

càndols sacerdotals d'ordre sexual, tal com han aparegut en aquests últims temps.

Hi hauria també l'escàndol estrictament litúrgic. Quan la manera de celebrar esdevé excessivament personal i creativa en la selecció de les lectures, els ritus i pregàries, la Missa perd el seu caràcter eclesial i fàcilment pot provocar divisió entre els fidels. Quan l'abandó del Breviari es fa palès i tota mena de pietat sacerdotal, sobretot eucarística, no apareix en la vida del prevere, el fidel fàcilment ho capta i li sap greu. Una dona gran, molt senzilla en un poble africà em preguntà un dia si s'havia abolit la llei del Breviari, perquè ja no veia els sacerdots amb el llibre a les mans, com els primers missioners. El mateix es digui de la manca de disponibilitat per l'administració dels Sagraments, especialment de la Penitència.

Hi ha en fi l'escàndol doctrinal. Ens referim a una divulgació d'hipòtesis exegètiques o teològiques, que poden ser interessants a nivell d'investigació i amb públics molt concrets, però que provoquen desconcert en el comú del poble fidel. La situació és aquí particularment complexa en el moment actual, per la gran difusió de tota mena de posicions, àdhuc a través dels mitjans de comunicació i d'Internet. Una manca de prudència pastoral en el predicador pot ser doncs causa d'un seriós afebliment de la fe dels senzills. Per alguna raó Pau ja advertia que "la ciència infla" (I Cor 8, 1). De fet sovint hi ha una secreta autosatisfacció en la presentació de doctrines molt avançades.

Hi hauria però escàndols que caldria pastoralment provocar a l'estil de Jesús i de Pau?

Crec sincerament que una proclamació de les Benaurances (cf. Mat 5, 3-12) amb senzilles aplicacions a la nostra cultura actual provocaria igualment un escàndol saludable. Proclamar benaurats els pobres, els humils, els qui ploren, els qui tenen fam i set de ser justos, els compassius, els nets de cor, els pacíficadors, els perseguits, insultats i calumniats ¿no escandalitza les orelles de l'home actual?

I la manera de Jesús d'aprofundir els preceptes del Decàleg a propòsit de l'enuig, de l'adulteri amb la mirada, del repudi de l'esposa i del jurament en fals (cf. Mat 5, 20-37) són també paraules que no fàcilment s'accepten en la mentalitat ambient. Això vol dir que el Sermó de la Muntanya és encara "pedra d'ensopec" i que la resistència que provoca és precisament "l'escàndol" volgut per Jesús.

¿I què dir de les paràboles del Regne que normalment acaben amb una afirmació del judici definitiu (cf. Mat 13)? La nostra cultura dominant és totalment intra-històrica i tota al·lusió a un futur escatològic i etern sembla impossible i ridícul.

Especialment, les afirmacions de Jesús sobre la servitud a les riqueses i la dificultat de salvació per als rics (cf. Marc 10,23-27) amb les seves corresponents paràboles (cf. Lluc 12, 16-21; 16, 19-31) ¿no provoquen també rebuig si són proclamades en veritat? De la resta, àdhuc

pels deixebles, a la fi bons jueus, resultaven paraules difícils.

En un altre ordre de coses, una lectura reposada del capítol 23 de Sant Mateu, especialment de les set amenaces als escribes i fariseus (Mat 23, 13-33) deuria aixecar igualment una profunda revisió de les conductes sacerdotals, que d'entrada s'hi poden veure retratades amb acuitat.

Un senzill repàs als Evangelis ens donarà doncs moltes paraules de Jesús que provocaran aquest saludable i potser necessari “escàndol” previ a una veritable conversió.

Pel que fa a Sant Pau, també ell sap apuntar als punts coents dels qui escolten el missatge i dels creients de les seves comunitat. Ell és prou conscient que predicar al Crist crucificat (cf. I Cor 1, 23) és escàndol i niciesa, i potser hi ha aquí de nou una “pedra d'ensopec” per als jueus i grecs del nostre temps. Així com corregeix amb energia la manera de celebrar per separat dels corintis (cf. I Cor 11, 18 s), com farà també de manera enèrgica Sant Jaume a propòsit de les distincions socials en les assemblees cristianes (cf. 2,1 s.). Pau s'escandalitza i corregeix amb energia els pecats evidents i públics dels corintis, com el cas d'incest (I Cor 5, 1-5), el recurs a tribunals pagans (6, 1-8), la fornicació i la prostitució (6, 12-20).

¿Quina seria finalment un pastoral que edifica l'església avui? ¿com podem ajudar els fidels a edificar sobre roca i no sobre sorra, de manera que la casa resisteixi pluges, riuades i vents (cf. Mat 7, 24-27)?

El primer factor d'edificació cristiana és sens dubte el testimoni del ministre. Hi ha una irradiació silenciosa de les actituds profundes del sacerdot o del religiós que obre el camí de la fe. Es tracta de les clàssiques virtuts de saviesa, prudència, entrega i disponibilitat, acollida, responsabilitat, generositat i pietat. Aquest va ser l'estil de Pau que ell mateix va exposar repetides vegades. Entre nosaltres, l'estil de vida del Beat Pere Tarrés en podria ser un exemple pròxim, encara que les circumstàncies hagin canviat molt.

Hi ha també una evangelització espontània, no preparada, que consisteix en la reacció immediata, de paraula o d'obra davant un determinat esdeveniment, que edifica profundament els testimonis. Quan la identitat sacerdotal és discretament palesa no és estrany que una conversa profundament humana o religiosa brolli de l'interlocutor, company ocasional de viatge, d'espera o de veïnatge. Les conseqüències, imprevisibles i potser sense continuïtat en el futur, no deixen no obstant d'edificar la persona i altres possibles testimonis. Nosaltres mateixos, ¿no hem estat profundament edificats de fets i paraules de les que hem estat testimonis de manera fortuïta?

Això no treu que el ministre edifica sobretot a través dels actes pastorals explícits, formals i preparats, com la predicació, la conferència, la celebració, la reunió i les decisions pastorals que pren. L'assemblea s'ha reunit per aquest motiu, i n'espera sortir enfortida en la fe, més a prop de Crist, encoratjada a l'acció generosa i més conscient de la seva iden-

titat cristiana i de la seva missió. Això és precisament “l’edificació espiritual” de que parlem. Sens que podem mai ni preveure ni verificar l’efecte de les accions pastorals, el bon pastor es prepara i s’entrena a aquesta edificació amb humilitat i pregària, concedint-li tot el temps necessari i agraint al Senyor les esporàdiques reccions positives que potser li arribaran i que no havia buscat intencionadament. Aquesta mena d’edificació doncs no lliga amb la coneguda passió mediàtica de l’enquesta i la estadística, i defuig la verificació de l’èxit. En efecte, l’edificació la més sòlida i profunda podria arribar sols després de la més trista o amarga decepció a nivell humà. No oblidem que es tracta d’una misteriosa col·laboració amb l’Esperit Sant i que predicant el Crist crucificat és lògic participar en el seu calze. Treballant des de fa molts anys a altres continents –Àfrica i Àsia– he pogut comprovar que la fecunditat del martiri, com a fonament de la construcció d’una nova església, és com una misteriosa llei de l’evangelització.

Conclusió

La present reflexió no pretenia més que ajudar a pensar quin escàndol cal evitar, quin escàndol cal potser provocar i quina constant edificació estem cridats a realitzar com ministres i col·laboradors de Jesús a partir concretament de l’Evangeli i dels exemples apostòlics rebuts.

Podríem acabar amb una pregària feta en l’obertura de la Casa dels Representats de Kansas per Joe

Wright i que va provocar realment escàndol i edificació en el concret context americà en que va ser pronunciada:

“Senyor, venim davant vostre aquest dia per demanar-vos perdó i per demanar el vostre guiatge.

Sabem que la vostra Paraula diu: Ai d’aquells que diuen “bé” el que és “mal” (cf. Is 5, 20), i això és exactament el que hem fet. Hem perdut l’equilibri espiritual i hem canviat els nostres valors.

Hem explotat el pobre i n’hem dit “sort”.

Hem recompensat la peresa i n’hem dit “Ajuda Social”.

Hem matat els nostres fills que encara no havien nascut i n’hem dit “la lliure elecció”.

Hem abatut els nostres condemnats i n’hem dit “justícia”.

Hem estat negligents en la disciplina dels nostres fills i n’hem dit “desenvolupar la seva autoestima”.

Hem abusat del poder i n’hem dit “Política”.

Hem tingut cobdícia dels béns del nostre veí i n’hem dit “tenir ambicions”.

Hem contaminat les ones de la ràdio i la televisió amb molta grolleria i pornografia, i n’hem dit “llibertat d’expressió”.

Hem ridiculitzat els valors establerts des de fa molt temps pels nostres avantpassats i n’hem dit “obsolet i superat”.

¡O Déu! Mireu el profund dels nostres cors, purifiquen-nos i lliureu-nos dels nostres pecats. Amen.”

IV. Miscel·lània i vida del CEP

Memòria acadèmica del Curs 2010-2011

P. ANTONI SERRAMONA, secretari del CEP.

La memòria d'un any acadèmic està subjecta a un cert rigor de document que ha de passar a la història i que conté les dades oficials de l'activitat desenvolupada per la institució. Però, el nostre centre es una institució "sui generis"...

El "**CENTRTE D'ESTUDIS PASTORALS de les diòcesis catalanes**", amb quaranta dos anys de vida és una institució que, actualment, té la forma jurídica de Fundació de l'Arquebisbat de Barcelona però que des de la creació és un organisme que depèn de la Conferència Episcopal Tarraconense que és qui nomena un bisbe responsable. L'alta direcció del centre pertoca al bisbe delegat i al Consell de Direcció format per 12 membres: un representant de cadascun dels deu bisbats de Catalunya i dos religiosos nomenats per la Unió de Religiosos de Catalunya.

El nostre Centre no és un Institut de Pastoral ni un Departament de la Facultat de Teologia de Catalunya, per bé que està particularment vinculat a la Facultat, i mai no ha renunciat a esdevenir una institució d'aquestes característiques. Però sembla que encara no ha arribat el moment.

Porta el nom de Centre **d'estudis**. Cal entendre, doncs, que la tasca primordial de la institució en

mans dels nostres bisbes és un lloc on s'exercita la **docència**. En el ben entès, però, que no hi ha docència o aquesta s'esllangueix i perd interès, si no hi ha simultàniament **recerca**. I que la recerca més la docència, juntament amb la **difusió**, donen sentit a l'estudi.

La recerca solem associar-la a la **investigació** científica o de laboratori. No creiem que sigui el cas de la recerca que hem de promoure des d'aquesta casa. Com ha de ser, doncs, la recerca del nostre centre d'estudis? Tal vegada trobaríem una resposta pel camí de **l'assaig**, és a dir de l'anàlisi dels nous components d'una realitat, la justa valoració d'aquestes realitats i la proposta de noves vies per tal d'aconseguir les seves finalitats.

Així doncs, Centre d'Estudis Pastoral vol dir lloc o instància per a la **recerca**: és a dir **l'assaig** que comporta **l'anàlisi, proposta** d'elements i **verificació** de respostes més **docència** i **divulgació** de les propostes per al bé de l'acció pastoral de l'Església.

Cal afanyar-se a dir, però, que l'assaig no és **l'aventura** boja i, menys encara, l'afany de novetat o notorietat del qui creu ingènuament que tota novetat pel fet de ser-ho ja comporta l'encert. La recerca que

ens cal fer se situa en el pla horitzontal d'avançar compartint; de respondre als reptes amb el templeig de nous plantejaments i de noves propostes de treball i, sempre, sempre, verificant-les posteriorment.

El nostre camp d'estudi, entès tal com acabem de dir, no és la Teologia, ni la Bíblia, ni la Moral, ni la Litúrgia, ni l'Espiritualitat, ni la sociologia religiosa o el Dret canònic, o la història eclesiàstica... El nostre camp d'estudi és l'**acció pastoral** de l'Església tant en els seus principis i plantejaments com en l'art de la seva posada en pràctica; perquè la pastoral l'entendem com el *recte i correcte procediment per comunicar i viure la Bona Nova de Jesús als homes del nostre temps*.

Val a dir que aquestes característiques del nostre centre –amb la seva feblesa institucional però també amb la seva independència i llibertat– el fan un instrument privilegiat –sigui en la forma actual o en el format que pugui convenir en cada moment– que està en mans del nostre episcopat i al servei de la nostra església.

L'objecte de la nostra **recerca** –anàlisi, propostes i verificacions–;

l'objecte de les sessions i **cursos** –presencials o virtuals–; i de les **publicacions** no és una ciència exacta sinó l'estudi d'uns comportaments, d'una praxi sempre sotmesa a fluctuacions segons els llocs, els temps i les persones.

relació exhaustiva de les activitats dutes a terme, –cursos i sessions– ni de les estadístiques ni dels números sinó com un deixar constància del moment que viu la institució al ritme de cada any per mirar entre tots de verificar fins a quin punt fem el que hauríem de fer o hem de rectificar algun plantejament.

La memòria del curs passat (2010-2011) es pot resumir en dos eixos que detallaré breument:

- A) Prestem una atenció prioritària a la **comunitat** i els seus agents, primordialment **parroquial**, però NO exclusivament, i, en conseqüència, la prestem al **desvetllament** de vocacions de col·laboradors de la vida de la comunitat i la **formació i seguiment** d'aquests mateixos **agents pastorals**.
- B) Un altre camp d'atenció prioritària és l'estudi, d'un tema transversal que permet la recerca, l'anàlisi i la confrontació entre diverses persones de diversos llocs i ambients i que desemboca en una proposta pràctica i il·lustrada d'acció pastoral concreta i possible. És el treball de **XARXA-CEP on line** que hem realitzat per segon any consecutiu.

La iniciativa de la XARXA-CEP es el resultat de la voluntat d'incorporar a la reflexió pastoral d'un tema un bon nombre de persones interessades sense necessitat d'una presència física a sessions de treball.

Vam partir de tots aquells agents –preveres, principalment– que

d'alguna manera han estat vinculats al Cep al llarg dels anys: alumnes i ex-alumnes, persones que han participat els 10 darrers anys del Curs Bàsic de Pastoral i amb voluntat d'arribar a nuclis dels 10 bisbats.

A la reflexió proposada i realitzada bàsicament per mitjans virtuals, s'hi superposa una trobada presencial el mes de març per aprofundir sobre el tema. Enguany la vam celebrar conjuntament amb la Fundació Claret donada la coincidència del tema i dels ponents que volíem convidar. Entre els ponents hi havia D. Miguel Elzo del País Basc, el Vicari General de Liege i Professor de Lovaina Alphonse Borras, juntament amb els directors del CEP i de la Fundació Claret. Hi van participar un centenar de persones.

També enguany hem publicat la corresponent **“Guia de bones pràctiques”** sobre la **“Participació”**. Ja son dos els números d'una modesta col·lecció que, sota el nom genèric de “Guia de Bones Pràctiques” posa a l'abast de tothom no solament experiències pastorals compartides i reflexionades col·lectivament, sinó també l'aprofundiment d'aquella temàtica com un estímul i un impuls a la tasca pastoral.

Com que en l'acte d'avui està previst que fem una presentació del resultat del treball de XARXA del curs passat i una presentació del tema que proposem per a estudi i debat enguany, us estalvio una crònica detallada del procediment.

Per tot el que hem dit al començament, ja es veu que aquest àmbit de

reflexió i d'estudi que ho és de recerca, d'assaig i de proposta, i va guanyant terreny en la vida del CEP. Creiem que, sense deixar altres camins ja fressats, ens caldrà invertir en aquest terreny del treball amb les noves tecnologies.

A més d'aquests dos nuclis d'activitats que vénen a representar més del cinquanta per cent de la vida del CEP, farem menció dels altres cursos i **sessions de formació**, dels **departaments** i col·laboracions amb altres entitats, i de **Quaderns de pastoral** com a revista trimestral de reflexió i proposta.

Enumeraré quatre punts que resumeixen les activitats del curs que hem tancat.

1.- Al servei de la vida i de la dinàmica de les parròquies i comunitats s'ofereixen diverses activitats que tenen com a objectius:

- a) Desvetllar nous membres i promoure noves col·laboracions per a la vida de la comunitat. Això suposa un curs bàsic d'una durada de 12 ó 15 sessions que dissenya cada parròquia o arxiprestat de comú acord amb el CEP.
- b) Capacitar els nous membres i ajudar-los a elaborar i dur a terme i revisar un projecte concret en la línia del Pla pastoral diocesà.
- c) La tercera línia de les dinàmiques parroquials consisteix en el seguiment i acompanyament doctrinal dels equips parro-

quials amb una reflexió periòdica i alguna trobada presencial.

En aquest sentit s'ha realitzat el curs de Pastoral a l'**Arxiprestat de Manlleu (Vic)** en estreta col·laboració amb l'Arxiprest i el Dr. Joan Torra. 35 participants.

També s'ha realitzat a la **Parròquia de Centelles (Vic)** en estreta col·laboració amb Mn. Josep Alaró. 10 participants.

Igualment s'ha realitzat el curs de formació de responsables i elaboració de projectes socials per als Equips de **Càritas** de la Zona **Marina-Sants-L'Hospitalet de Llobregat**, en estreta col·laboració amb la responsable Carme Villalba. 20 participants.

El CEP va participar en la sessió de presentació del Curs de Pastoral dels Arxiprestats de **Tordera-Maresme (Girona)** en estreta col·laboració amb Mn. Josep Castella de Lloret de Mar. El Curs de pastoral ha continuat, al llarg de l'any, sota la direcció del Bisbat de Girona. 40 participants.

A l'**Arxiprestat de Montserrat** (Sant Feliu de Ll) es va celebrar la Guia de bones pràctiques sobre l'Acolliment, a iniciativa de l'Arxiprest Mn. Jaume Grané. 30 participants.

Es van celebrar unes jornades quaresmals a **Arbeca** a petició de la Sra. Rosa Sánchez. 25 participants.

La Trobada d'**equips coordinadors** de Parròquies, amb el tema:

“Formació dels membres dels equips coordinadors” va reunir 15 persones.

En sessions de dia sencer vam participar en les dues sessions dels equips de pastoral del **Secretariat de l'Escola Cristiana**, amb el responsable Dr. Toni Torrelles i amb 15 participants.

Sessió de treball amb els responsables de Pastoral de la **Fundació d'Escoles Parroquials** al centre Martí Codolar a petició de Cristina Manresa. 15 participants.

Son de destacar les **sessions de treball** sobre “**Reordenació pastoral**” que es van celebrar al CEP el mes de novembre dirigida pel Vicari General de la Diòcesi de Rodez (França), Prof. Bernard Quintard. La del matí va presentar la remodelació de les diòcesis de França i la de la tarda la remodelació de les parròquies en un marc diocesà remodelat. 30 participants.

2 - Com a complement dels Cursos bàsics de pastoral i com una oferta de formació permanent dels agents de la pastoral el CEP ofereix des de sempre i en col·laboració amb l'Associació Bíblica de Catalunya els Cursos de Animació bíblica de la Pastoral. I algunes altres sessions de teologia i espiritualitat. Així:

El Curs de **Nou Testament** (d'octubre a juny, sessió setmanal) ha tingut 17 alumnes.

El Curs de **Nou Testament** (també d'octubre a juny) n'ha tingut 10.

El cursset d'**iniciació** a la Bíblia:
10 alumnes.

El **Seminari** sobre les paràboles de Jesús: 10 alumnes.

Les sessions de reflexió teològica i pastoral que presenta el Dr. Antoni Bentué sobre **Mitologia i Fe i Teologia Pastoral**, han tingut un total 33 alumnes en sessions de matí o de vespre.

El Curs "**Presentació de la fe cristiana a agnòstics i no creients**" impartit pel Prof. Ramon Rosal (30 h. el segon semestre) és un curs que se situa en la frontera de la creença-increença, cada vegada més prioritària i urgent en el temps actual. Va comptar amb 12 alumnes.

3 - Col·laboracions amb altres entitats i Delegacions.

Ens plau remarcar que, cada vegada més les activitats del CEP es programen i es duen a terme en estreta col·laboració amb altres entitats docents o amb altres instàncies pastorals.

a) Els dijous de **formació permanent a la FTC** són una referència que tenen molt present els preveres i laics com a possibilitat de posada al dia en temes d'actualitat teològica i pastoral. Mn. Joan Bada i Mn. Domingo tenen cura d'aquestes sessions.

b) També mereix particular atenció el **Seminari de Teologia Pastoral** en el que, conduït per

Mn. Ramon Prat i co-dirigit per Mn. Josep M. Domingo hi participen deu membres, tres de l'equip directiu del CEP. Trobada mensual.

c) Ha continuat la col·laboració amb el **Centre de Pastoral litúrgica** proposant dos curssets: "El servei de llegir a la Missa" i "La Missa amb infants" conduïdes per professors de Litúrgia, catequesi i homilètica. Hi van participar 180 alumnes.

d) El **Col·loqui Europeu de Parròquies**, parcialment identificat amb el *Departament de Pastoral urbana del CEP* és una instància particularment estimada per nosaltres i representa a més d'un espai de reflexió intercanvi, una finestra oberta a les realitats internacionals. També manté una estreta relació amb el CEP el **Col·legi de Rectors de la ciutat de Barcelona**.

e) Són tradicionals des del primer any, les col·laboracions a les jornades de la **Delegació de Pastoral de pobles i comarques** que arrenquen del temps en que va funcionar el *Departament de Pastoral Rural*. Són 16 anys seguits de sessions al Penedès, 16 al Vallès i 6 al Baix Llobregat.

f) Creiem que caldria donar nou impuls als **Departaments** de manera que puguin esdevenir lloc d'estudi –presencial i *online*– que obrin camí en la línia del que estem verificant amb la xarxa-cep.

4 - Es sabut que el CEP des de fa anys va assumir la publicació de la revista trimestral **QUADERNS DE PASTORAL**.

Hem assolit la fita dels 223 números.

Està a la impremta un extens número en dos volums sobre **l'Església catalana**, que fa una presentació dels organismes i institucions vinculats a la **CET**, començant per la mateixa Conferència episcopal.

El segueix un altre número dedicat a la presència i participació dels cristians en els diversos camps de **l'Acció Social**; un tema de molta actualitat en una època de llarga crisi econòmica i moral i de desencís o d'indignació.

Fins aquí la memòria del curs passat.

Desitgem que el CEP pugui merèixer la confiança de tots els qui dediquen tot el seu temps o una bona part del mateix al servei de l'evangeli, i que es faci creïble per la solidesa de les seves aportacions i per l'arrelament en el temps i el país que és el que Déu ens ha donat.

Gràcies per la seva atenció.

Antoni Serramona.
24 d'octubre de 2011.

Apèndix

Fem constar, com a apèndix, que els locals de la planta 3 de la Casa de l'Església al carrer de Rivadeneyra han estat utilitzats per més d'una quarantena d'entitats d'Església diocesanes de Barcelona, de la Província Barcinonense o bé de la Tarraconense. En deixem constància. Ja que el CEP té encomanada la missió d'administrar els espais i el calendari. La major part utilitzen els locals de forma periòdica al llarg del curs.

- 1- ACO
- 2- ANIMADORS BÍBLICS DE LA PASTORAL
- 3- APOSTOLAT SEGLAR. Delegació de Barcelona, Província Eclesiàstica i Tarraconense.
- 4- CÀRITAS diocesana i catalana
- 5- CEVRE dels Religiosos de Catalunya
- 6- COL·LECTIU RECTORS de la ciutat de Barcelona
- 7- COL·LOQUI EUROPEU DE PARRÒQUIES
- 8- COMITÈ DE TREBALLADORS DE L'ARQUEBISBAT
- 9- CONSELL D'ACCIÓ CATÒLICA
- 10- CURSETS-NOSTRA SRA. DE MONTSERRAT
- 11- CURSETS -PENTECOSTA
- 12- CURSETS -SAN FRANCESC I SANTA CLARA
- 13- COMISSIÓ DEL DIACONAT PERMANENT. Barcelona

14- DELEGACIÓ D'ENSENYAMENT. Barcelona	30- PASTORAL LITÚRGICA. Catalunya
15- EL PRADÓ	31- PASTORAL OBRERA. Catalunya
16- ESCOLA DE CURSETS.	32- PASTORAL SOCIAL. Barcelona
17- GERMANDAD I COFRADIES	33- PASTORAL URBANA. Departament del CEP
18- FUNDACIÓ ESCOLES CRISTIANES. Catalunya	34- PASTORAL FAMILIAR. Barcelona
19- GOAC	35- PASTORAL PENITENCIÀRIA. Catalunya
20- JOBAC	36- SECRETARIAT DE L'ESCOLA CRISTIANA . Catalunya
21- JOC	37- SECRETARIAT DE MARGINACIÓ. Barcelona
22- JUSTICIA I PAU	38- SEPAP
23- LEGIÓ DE MARIA	39- UNIO SACERDOTAL. Barcelona
24- MOVIMENT DE MESTRES	40- VIDA CREIXENT. Barcelona
26- PASTORAL AMB IMMIGRANS	41- VOLUNTARIS JORNADA MUNDIAL DE LA JOVENTUT
27- PASTORAL DE JOVENTUT. Catalunya	42- XEDI
28- PASTORAL DE LA SALUT. Catalunya	
29- PASTORAL DEL TURISME. Catalunya	

IN MEMORIAM. Mn. Jesús Huguet

MN. JORDI OROBITG, rector de Mollerussa, del Consell de Direcció del CEP.

El Sr. Bisbe m'ha demanat si podia fer l'homilia en aquesta missa exequial per Mn. Jesús. He acceptat aquesta confiança, que agraeixo, amb emoció i amb respecte.

Amb emoció perquè els lligams amb la família de Mn Jesús, la del Poal, venent de lluny, dels temps d'infantesa a Sant Guim. La Mundeta i l'Emilio (acs), el Facundo (acs) i la Lluïsa, les nenes i el Facundo petit. Encara diumenge vinent havíem de venir, el Jesús i un servidor, a dinar. No oblidó, tampoc, el Sebastià i la Conxita; ell fidel ajudant a les misses de Clausura a Mollerussa.

A aquest lligam familiar, cal afegir-hi el lligam afectiu nascut amb Mn. Jesús quan ambdós vam viure una estreta col·laboració amb l'estimat bisbe Antoni Deig, així com quan ell va ser rector de Solsona i un servidor col·laborava amb ell.

Però dic també amb respecte, perquè la figura de Mn. Jesús és tan gran i tan rica, que no sé si reeixiré a fer-li justícia. Ben segur que molts de vosaltres ho faríeu millor que jo. I ben segur que cal, en un altre moment, parlar-ne molt més abundantment. Ara, que parli el cor.

La mort sempre ens sorprèn i suscita en nosaltres preguntes, queixes, interrogants. No podem banalitzar el sense sentit de la mort.

Davant la mort, oi més la d'algú a qui coneixíem i estimàvem, no restem mai indiferents. És una realitat punyent, que ens provoca dolor, ens fa mal. Per això, la queixa de Marta, en la mort del germà, que hem escoltat a l'evangeli, ens sembla legítima: "Senyor, si haguéssiu estat aquí, el meu germà no s'hauria mort". Ho diu amb el cor trencat i adolorit, com també nosaltres avui ho manifestem en la mort de Mn Jesús. En Marta hi ha, tanmateix, una espurna d'esperança: "però fins i tot ara jo sé que Déu us concedirà tot el que li demaneu". També en nosaltres, que confiem en les paraules de Jesús: "Jo sóc la resurrecció i la vida. Els qui creuen en mi, encara que morin, viuran, i tots els qui viuen i creuen en mi no moriran mai més. ¿Ho creus això?".

I aquesta és la gran pregunta, la pregunta que Mn. Jesús va intentar respondre amb la seva vida. En la seva mort, però, es dona la paradoxa, ha trobat la resposta. Aquella llavor de plenitud que fou plantada en ell el dia del seu baptisme, a Fondarella, ara ha arribat al seu terme.

Una ullada als evangelis ens fa descobrir que tota la vida de Jesús de Natzaret fou una aposta per la lluita contra el mal: "Jesús recorria tot Galilea, ensenyant a les sinagogues, anunciant la bona nova del Regne i guarint entre el poble malalties i xa-

eres de tota mena”. (Mt 4, 23). Bona part de les narracions evangèliques contemplen aquesta actuació de Jesús sanant i guarint, alliberant del dolor, del mal i de la mort.

Amb dolor, però amb esperança, nosaltres en dir adéu a Mn. Jesús, creiem que Déu també hi és present en la seva mort i, sobretot, en la seva Pasqua.

El nostre cos de resurrecció ja es va construït des d’ara, quan vivim segons l’Esperit de Senyor. Ara, purificada la memòria, sapiguem fer nostre tot allò de bo, bell i bonic pel que Mn. Jesús va viure i va lluitar.

Sota aquella bonhomia que el caracteritzava, s’amagava un cor tendre i inquiet, lúcida i amorosament crític; apassionat per la llibertat de l’home i de la dissortada pàtria, in-subornable en els seus principis, amic fidel, company de caminada.

Aquest dies al Pla d’Urgell, als vorals dels camps i dels camins o en els turonets erms, els ametllers estan florint. Talment com l’ametller que entafora les arrels en l’aspra terra, i viu a la intempèrie, suportant estius xardorosos i freds hiverns, vigilant sempre atent, que amb la seva bella florida anuncia la primavera que s’acosta, també Mn. Jesús amb aquella finor i aquella aguda mirada a la realitat, ens avançava, amb encert, el seu punt de vista sobre les qüestions més diverses..

El capellà que estimava apassionadament Déu i l’Església. Un “Déu compassiu i benigne, lent per al càstig, fidel en l’amor!” (Ex. 34, 6), “el Déu i Pare de nostre Senyor Jesu-

crist, Pare entranyable i Déu de tot consol” (2Co 1, 3). Un Déu que de ben jove, li va seduir el cor i ha estat el referent de tota la seva vida.

I una Església, que volia més mare que mestra, més fidel i arrelada al seu Senyor, gratuïta, acollidora, pobra i dels pobres, fraternal i corresponsable, alliberadora i guaridora, en comunió. Aquesta seva estimació a l’Església sovint va fer-lo patir, i també, ell, en algun moment, va fer-la patir.

Va col·laborar d’una manera extraordinària i amb exquisida discreció, en el ministeri pastoral del bisbe Deig en la seva etapa solsonina: la conferència de Prada de Conflent i l’Assemblea Diocesana, en aplicació del CPT a casa nostra en són dos referents.

Dotat d’excel·lents capacitats per a l’estudi, tot i ser d’una diòcesi rural, va saber sempre cultivar-se. Bon teòleg i argumentador convincent, va posar al servei de l’Església el seu saber, malgrat a voltes no va ser prou valorat i incomprès.

Estimava de cor la seva gent, aquells que se li havien confiat a Solsona, al Pi de sant Just, a Navès, a Linya, i a tants racons d’aquest Solsonès, que havia fet seu. Ens sentim, avui, una mica orfes. De tots és prou coneguda la seva dedicació als malalts i a la gent gran, acompanyant persones i famílies en els moments de dolor i de joia. Home de carrer major, capellà de trobada i de diàleg. Catequista donat als infants i educadors de tants.

I amb quina passió estimava Catalunya!, la pàtria dissortada, que

delia perquè fos més lliure, més plena, més solidària, generosament solidària, no imposadament solidària. Era una manera, com sovint recordava el bisbe Deig, de concretar l'amor al proïsme.

Els seus escrits i les seves *Xàldigues* han ajudat a molts. Amb aquella vivor i aquella frescor tocaven el cor i el cap.

Voldria llegir aquest escrit, publicat a Regió7 al desembre de 2010, a tall de felicitació de Nadal. Parla per ell sol:

“Tant bon punt apareixereu a la terra, els habitants del món aprendran la bondat” (Is 26, 9).

Aquest és, Senyor, el prec que voldria fer-vos aquest Nadal: ensenyeu-nos a ser bons. Però bons de veritat.

Amb la bondat del pa, que a tothom agrada i mai no cansa.

No pas amb una bondat trista i avorrida, sinó amb una bondat reconfortant, que irradii coratge i alegria i sigui per als cansats i afeixugats com un doll d'aigua fresca.

No pas amb una bondat tova i estèril, sinó amb una bondat diligent i activa, que no s'arronsi davant les dificultats i el compromís, que tingui uns ulls ben oberts per a descobrir les necessitats i unes mans ben llargues per a posar-hi remei.

No pas amb la bondat de la bona fe, però sí amb la bondat del que, a pesar de tot, té fe en Déu i en les persones.

Feu-nos bons, Senyor, amb una bondat senzilla i franca, que no humiliï ni carregui.

Amb una bondat lúcida, que, sense deixar de veure les males passades, no es deixi vèncer per elles.

Amb una bondat, que no es cansi de perdonar.

Amb una bondat que no es defensi, però que desarmi.

Amb una bondat tan flexible amb els poderosos, com misericordiosa amb els febles.

Amb una bondat que per a tothom abasti, pels bons i pels dolents, pels amics i pels enemics.

Amb una bondat que faci venir ganes de ser bo.

Feu-nos bons, Senyor, amb la bondat tendra i humil del Nadal.

La darrera *Xàldiga*, però, la va escriure divendres al matí, i fou escrita a sang i a foc d'amor. Una doble paràbola:

- A Mn. Jesús l'home de poble, ara ja del poble, la mort el va sorprendre al mig del carrer, un dia de mercat, de la seva Solsona estimada. Donació i lliurament fins al final.
- No ho he vist, però m'ho han comptat: El cos de Mn. Jesús estirat al bell mig del carrer, debatent-se en la darrera agonia. El bisbe Xavier, agenollat davant d'ell. Et veig Xavier amb els ulls entelats de llàgrimes, un nus al coll i el cor encongit, impossible ja cap diàleg, donant-li la benedicció i retrobant-vos, en la mort, purificades les memòries, en la Pau i l'Amor d'Aquell que tot ho pot.

Descansi un pau un home bo, el capellà, el catequeta, el patriota, l'amic Mn. Jesús Huguet Serrano. Prega per nosaltres al Senyor.

Una experiència pastoral, viscuda a Santa Maria del Mar, Barcelona

---

MN. IGNASI MORA I TERRATS, rector de Santa Maria del Mar. Barcelona.

---

1. Els primers mesos

Recordo encara la primera vegada que vaig fer-me present a la Basílica de Santa Maria del Mar, en vigílies del meu nomenament de rector d'aquesta emblemàtica església. Vaig contemplar, aquell dia d'estiu del 2007, els visitants que entraven i sortien de l'església, alguns atrafegats, d'altres amb expectació; els qui s'asseien per a cercar uns moments de quietud i de pregària, i els que posaven a punt la seva màquina fotogràfica per a aconseguir un bell reportatge per a la família. Finalment, d'altres grups que escoltaven un guia que els explicava l'arquitectura del temple... Aquella tarda em vaig preguntar: *¿és que no hi havia ningú que presentés «a manera de missatge evangelitzador» la bellesa d'aquest temple del segle XIV?*

Recordo que, al cap de pocs dies, vaig participar d'uns dies de recés personal a Montserrat. Al migdia, l'escolania –com és de costum– va entonar la Salve i el Virolai. Uns minuts de començar, un monjo digué unes paraules de benvinguda a tots els visitants i turistes que omplien la nau del temple. Ei silenci s'imposà, i la pregària del Parenostre fou el moment que creients i indiferents, seguiren amb silenci i recolliment; i

tot seguit, el cant de l'escolania que, com sempre, impactà a tots els participants.

Fou en aquell moment que vaig recordar el dia de la meva primera visita a la Basílica de Santa Maria del Mar com a nou rector de la basílica, i em vaig preguntar: *¿és possible oferir una celebració litúrgica, una catequesi, una explicació història del temple, un breu concert d'orgue per a aquells que entren a visitar Santa Maria del Mar? Vaig fer-ne una breu pregària i un compromís de posar a la pràctica aquesta acció pastoral destinada a tantes persones que –des de l'atri dels gentils– poden escoltar una Paraula de l'Evangeli.*

2. Els inicis de la celebració

A mig curs i amb el suport d'un petit equip de pastoral (4 col·laboradors i un organista), vàrem compondre una primera edició del que podria ser LA CELEBRACIÓ DE LA PARaula A SANTS MARIA DEL MAR. Amb pocs mitjans, vàrem iniciar aquesta celebració amb el títol de CELEBRACIÓ ESPIRITUAL I CULTURAL A SANTA MARIA DEL MAR.

Heus ací l'esquema:

1. Unes paraules de benvinguda amb Idiomes.
2. Una breu història de la Basílica
3. Un breu text de l'Evangelí, relacionat amb la Verge Maria
4. Una breu música meditativa d'orgue
5. Unes pregàries, cadascuna amb un idioma diferent
6. La pregària del Parenostre i de l'Ave Maria
7. La benedicció final
8. Una peça de concert d'orgue com a punt-i-final

Una experiència que ens portà a tot l'equip a millorar-la durant els propers anys, durant els mesos de maig a setembre. Els dijous, a les 12h. del migdia, hem celebrat aquesta trobada de pregària i d'acolliment. Els dos darrers anys, completada amb una simpàtica VISITA GUIADA als terrats, amb l'accés des dels campanars ja restaurats i recentment inaugurats.

Constatem que l'estona d'acolliment dels visitants, amb aquest esquema catequètic musical i cultural, i la visita als campanars han deixat petjada a la nostra parròquia; i «arribar» –a la manera d'anunci evangelitzador– a diferents col·lectius que visiten els nostres temples. Els quatre anys que estem oferint el missatge espiritual i cultural a la nostra església han donat un resultat, a la manera de petita llavor, com a res-

posta a un dels objectius del nostre Pla Pastoral Arxidiocesà: L'ANUNCI DE JESUCRIST ALS QUI NO EL CONEIXEN. La proposta 9 de les indicades en el primer objectiu diu el següent: *Aprofitar el patrimoni artístic i cultural de l'Església per ajudar a descobrir el sentit de transcendència I, en definitiva, el sentit de Déu.*

Constatem que l'estona d'acolliment dels visitants, amb aquest esquema catequètic musical i cultural, i la visita als campanars han deixat petjada a la nostra parròquia.

3. Espais evangelitzadors

La Nova Evangelització passa també per aquells moments i circumstàncies en les que moltes persones reben l'impacte de *LA BELLESA, DE LA CULTURA I DE L'ART*. Seria una llàstima que tan sols es pogués sentir en els nostres temples tot el que l'arquitectura i l'enginy humà han plasmat, sense poder també mostrar la bellesa de l'esperit la qual hom pot arribar a intuir. Si no hi ha qui els hi transmeti aquesta dimensió «*espiritual*» hom es queda tan sols «allò extern» i poca cosa més. Malauradament hi ha moltes visites guiades que en són un exemple.

*La Nova
Evangelització
passa també per
aquells moments i
circumstàncies en
les que moltes
persones reben
l'impacte de LA
BELLESA, DE LA
CULTURA I DE
L'ART.*

La basílica de la 0 (tal com alguns anomenen Santa Maria del Mar) pot ser un mitjà molt important per a fer dels visitants persones que escolten l'anunci de l'Evangeli.

Les paraules de benvinguda que la parròquia ofereix als concerts celebrats a la basílica són «un mitjà» que intenta recordar les nostres arrels cristianes i que cal aprofitar en bé dels nombrosos col·lectius de persones que vénen a gaudir de la música i del cant. Actualment la parròquia ofereix un espai inicial de benvinguda per a Inculcar l'esperit de la generació del segle XXI sovint catalogada com a «societat de la buidor».

També hem constatat que hi ha moltes persones que agraeixen aquestes breus paraules presentades des de les nostres arrels cristianes. Estem convençuts que és aquest un «anunci de Jesús predicat des de l'atri dels gentils».

4. A manera d'avaluació

No tot ha estat positiu, en relació a les celebracions dels dijous al migdia. Setmanes on el nombre de persones és positiva; altres setmanes, amb un reduït nombre de participants. Costa convèncer les persones per a quedar-se una estona a pregar, i gaudir del silenci i de la meditació. El brogit i la calor de l'estiu a la basílica fan difícil l'assistència i la participació. Però també és veritat que els visitants d'altres països d'Europa i d'altres continents han vingut personalment a agrair la pregària del migdia a la sagristia de la basílica. Caldria millorar la celebració actual. Com? Crec que la participació d'algunes corals que, des del voluntariat, s'oferissin a vestir aquesta celebració mariana, podríem ajudar i apropar més persones durant aquesta *estona del dijous*; com també i si fora possible, *l'estona del diumenge al migdia*.

Cal cercar mitjans culturals de sensibilitat cristiana, i aquests temples de Ciutat Vella podrien oferir «espais d'evangelització» oferta des d'unes catequesis breus, destinades a persones plurals, espais pogués gaudir de la bellesa de la música de qualitat, explicacions de la història del temple ofertes des de la lectura amb idiomes, i sobretot alguna visita guiada que fos atractiva. També caldria millorar el «fulletó» que la parròquia ha editat amb idiomes per als visitants de la basílica. Com també preparar la publicació del llibre explicatiu de la basílica, escrit fa temps per Mn. Albert Taulé, rector que fou d'aquesta parròquia, amb una intro-

ducció que un servidor he escrit com a agraïment al meu antecessor.

Cal cercar mitjans culturals de sensibilitat cristiana, i aquests temples de Ciutat Vella, podrien oferir «espais d'evangelització»

5. Un futur de nova evangelització que ens espera

Caldrà dedicar estones, actituds, rebudes, acollides de grups els quals, des de l'acolliment que hom pot oferir-los-hi; i amb la possibilitat d'ajudar a escoltar i viure l'Evangelí,

podem oferir el rostre i la bellesa del Déu de l'evangelí, a la vegada que posar a la pràctica una de les propostes del Pla Pastoral de la nostra Arxidiòcesi, viscut des de la frase de la Mare de Jesús: «Feu el que Ell *us* digui.»

El rostre i la bellesa del Déu de l'evangelí, a la vegada que posar a la pràctica una de les propostes del Pla Pastoral

Si les pedres parlessin, de segur que ens dirien:

«us donem gràcies per la vostra paraula i la vostra visita.

V. Recensions

Amb Déu o sense

40 Cartes creuades

de Francesc Torralba i Vicenç Villatoro.

Ed. Fragmenta. Barcelona 2012

MN. MANEL SIMÓ, periodista i prevere.

Cal reconèixer que per afrontar la lectura d'aquest llibre és necessari despullar-se prèviament d'alguns possibles prejudicis.

En primer lloc, del prejudici de posar en dubte la sinceritat del gènere epistolar. De tots és coneguda la tendència de l'ésser humà, quan es tracta de literatura memorialística o personalista, de caure en les temptacions de la realitat parcial, i de la imatge agradable i no conflictiva. No és el mateix escriure una carta íntima a un amic, que escriure una carta dirigida al gran públic, i per ser publicada.

En segon lloc, caldrà prevenir-se dels prejudicis dels qui identifiquen, de manera absurda, *progressia* amb *no creença*, i poden pensar que aquest llibre és un intent més d'aquesta *moda* –diuen ells– de *l'atri dels gentils*, per atreure un dels seus (Villatoro) a la creença del prolífic professor catòlic Torralba. “Un intent dels pensadors cristians –ha dit un crític que es considera progressista– d’apropiar-se d’autors, tant és que siguin ateus com protocristians. Amb això passen ells per moderns i fan veure que és moderníssim el misatge evangèlic. ¿Frau intel·lectual? No, però al llindar”. Això s’ha publi-

cat com a *crítica* d’aquest llibre.

I en tercer lloc, i des d’una altra visió, un tercer prejudici que caldrà superar és la identitat mateixa dels autors. Perquè a ningú se l’escapa que estem davant de dos autors que avui són dels més sol·licitats i protegits per les instàncies oficials del moment. Francesc Torralba és el filòsof, teòleg, pensador, divulgador i autor preferit de l’Església jeràrquica; i Vicenç Villatoro, un dels autors més potenciats, –com a periodista, novel·lista, poeta i gestor cultural–, per *l'establishment* de la cultura catalana oficialista.

Esvair prejudicis

La realitat, però, esvaeix fàcilment aquests i altres possibles prejudicis.

Contra la temptació de fingir en les cartes sobre els diferents temes, hi ha la comprovada honestat dels dos autors en la realització de l’encàrrec que van rebre. No van ser cridats per arribar a cap mena de consens en la profunda divergència de viure *amb Déu o sense Déu*. Van rebre l’encàrrec d’exposar el seu pensament propi, sense impostar

res, i amb la finalitat de mostrar que des de posicions diferents es pot con- viure junts, i que no cal disfressar- se de res.

D'altra part, el prejudici dels qui pensen en el llibre com en una mos- tra més de captació dels no creients, s'esvaeix coneixent una mica l'edi- torial Fragmenta, editora del llibre. Nascuda al maig de 2007, com a editora no confessional, especialit- zada en el tema religiós des d'un punt de vista aconfessional, Fragmenta no ha pretès altra cosa que el diàleg i la lliure confrontació en les 42 obres en català i 11 en castellà que ha pub- licat en aquests cinc primers anys de la seva trajectòria. I Ignasi More- ta, un dels seus editors, parlant d'aquest llibre d'en Torralba i Villa- toro, diu expressament: "els vam convidar a dialogar durant any i mig a través del gènere epistolar, no amb la intenció que cap dels dos interlo- cutors arrossegués a l'altre al seu terreny. Quan posem en diàleg un creient i un no creient, ho fem sense tenir en l'horitzó la voluntat de can- viar cap dels dos" Moreta afirma: "a mi el que m'agrada és posar en contacte *indagadors*". És cert que avui *una certa progressia* ha apostat decididament per la *sospita perma- nent*, però sobre Fragmenta i la seva tasca hi ha *sospites* que no tenen raó de ser.

Finalment, i en relació a les per- sones de Torralba i Villatoro, és im- portant comprovar en el llibre que han sabut situar-se en el seu lloc. Sí que és cert que són autors ben cui- dats i rentables, però també es cert que en aquest llibre es mantenen lliurement fidels al seu pensament i

procuren il·lustrar-lo amb maduresa. No es tracta només d'un diàleg en- tre un *creient* i un *no creient*, entre altres coses perquè de *creences*, i de *creients* i *no creients* n'hi ha de tota mena i espècie. Són termes massa heterogenis. Ells, per exemple, s'estimen més autodenominar-se en aquest llibre com un *cristià escèptic* (Torralba) i un *agnòstic* (i fins i tot *ateu*) educat i respectuós (Villatoro) que pensa que Déu i la religió no li fan falta per viure i conuiu. I que- da clar que en aquest llibre tots dos només es representen a si mateixos.

Contingut i valoració del llibre

Després d'aquesta introducció, que creia necessària oferir prèvia- ment als possibles lectors i lectores, faré ara una breu ressenya de l'obra.

El llibre té 349 pàgines i recopila un total de 20 cartes de cada un dels autors, escrites entre el 16 de juliol de 2011 i el 7 de gener de 2012. Unes cartes que, metodològicament, han estat agrupades en tretze apar- tats diferents, segons la temàtica, i són aquests: *La pregunta pel sentit; ¿Déu creat o Déu creador?. El sagrat i el profà. Esfera religiosa, esfera pública. La mort i el consol. Una ètica sense Déu. ¿Existeix la bel- lesa?. El misteri del mal. La trans- missió de valors i conviccions. ¿Existeixen els cristians?. La plaça pública. Celebrar. i Espiritualitat sense fe.*

El mateix anunciat ja mostra que hi ha temes més atractius que altres. Personalment em van interessar,

d'antuvi, i de manera molt especial, tres dels temes: el tema de “la mort i el consol”, perquè crec que és un tema sobre el que la pastoral sacerdotal ha d’avançar molt encara, i també perquè tenia certa curiositat sobre com es pronunciava Vicenç Villatoro (encara que ja ho va fer en *Moon River*) davant la mort de la seva esposa Montserrat Oliver, morta de càncer, als 52 anys, al setembre de 2010; el tema del “mal”, perquè coincideixo amb Francesc Torralba que és “la qüestió més difícil que tot creient ha d’entomar si vol ser conseqüent amb allò que creu i no vol fugir d’estudi” (pàg. 171); i les set cartes finals que dediquen els autors al tema de “*espiritualitat sense fe*”, ja que en el seu moment, en un article fet públic, vaig defensar la necessitat de *llibres d’espiritualitat per a ateus*, i coincideixo, amb Villatoro (pàg. 294), que més enllà d’una espiritualitat amb i des de la fe, que és la pròpia dels creients, hi ha també una “*espiritualitat sense fe*”. En el fons, totes les persones cerquen la felicitat, i aquesta té molt a veure amb l’espiritualitat. “El benestar –afirma Villatoro– és el territori de la política. La felicitat, el de l’esperit”.

I no m’allargaré excessivament en més comentaris. Crec que és un llibre per llegir, pensar, prendre notes i aprofundir i convido tothom a llegir-lo. A més a més, està ben escrit. Literàriament són més valuoses les cartes d’en Vicenç, i es nota el seu ofici. Com a continguts, em quedo amb les de Torralba.

Finalment, i per arrodonir la vàlua del llibre, exposo tres afirmacions finals:

- Acabada la lectura del llibre s’entén

molt millor l’afirmació de Torralba quan indica que és “un cristià *escèptic*”. El seu escepticisme no vol dir que estigui *de tornada de res*, sinó que es troba en permanent anada, és a dir, en recerca constant. És una bona actitud a imitar per no aferrar-se a les minúscules veritats *absolutes*, que no ho són pas.

- També la lectura de les cartes de Villatoro fa més entenedora la seva afirmació de que es considera més aviat un *ateu* que no només un *agnòstic*. Un ateu vol dir *sense Déu*, i ell intenta defensar constantment que pot viure sense Déu, sense religió, sense lleis emparades per una ètica cristiana, etc., i no per això ser pitjor persona, ni deixar de poder viure junt amb altres persones *amb Déu*, amb religió, amb ètica inspirada en una religió, etc. Defensa també la necessitat d’un cultiu de l’espiritualitat, però sense que hagi d’estar lligada a la fe, com ja he dit.

- I darrera afirmació: algun crític ha dit que no eren necessàries 349 pàgines per dir el que es diu en aquest llibre. Sabem que en el món de la comunicació, un missatge és breu o és llarg en funció del “màxim d’idees en mínim de codis”, i en aquest sentit sí que he de donar la raó als qui pensen que el contingut del llibre hagués estat més curt si les cartes haguessin estat orientades prèviament sobre un tema concret. Millor confrontar idees sobre un punt determinat, que no pas deixar anar l’ordinador en unes cartes profuses d’idees, vivències, experiències i intuïcions, pensant que d’alguna d’elles sortirà el tema de la propera carta,

segons respongui o no l'interlocutor. De fet resulta clar que l'agrupació de les cartes al voltant de diferents temes s'ha fet a posteriori, i una mica pels pèls. Hagués estat un llibre

més breu i profund si als dos dialogants se'ls hagués enfrontat a quatre o cinc temes concrets, sobre els que poguessin dir la seva. Però cadascú té la seva opinió.

M'embolcalles amb cants d'alliberament. Espiritualitat dels salms de Justino Martínez. Ed. Claret, Barcelona 2012.

JAVIER VELASCO ARIAS, biblista i col·laborador del CEP.

El llibre de Justino, *M'embolcalles amb cants d'alliberament*, és tot un passeig pel salms de la Bíblia. És una obra centrada en l'espiritualitat dels salms; en aquest sentit no és un llibre tècnic sobre el tema, encara que no deixa de banda aquesta vessant. El seu subtítol no deixa lloc al dubte: *Espiritualitat del salms*. Però la seva espiritualitat no té res que veure amb un espiritualisme desencarnat, si no que invita a llegir els salms des de l'Esperit i des de la vida.

Presenta una visió dels salms arrelada en la vida de les comunitats creients i la gent senzilla: «Volem compartir allò que la gent de peu, o de metro, va descobrint quan es deixa sorprendre per la Paraula de Déu» (p. 15). El seu punt de partida és la seva experiència d'Animació Bíblica a Barcelona i Brasil.

El llibre és una invitació a llegir, rellegir, «rumiar» els salms, enamorar-se de la seva lectura, obrir una porta a tota la Bíblia, Antic i Nou Testament: «Llegeix i rellegeix el salm una vegada i una altra [...] Si li dónes temps, veuràs que el salm es converteix en un *kairos*, en un temps favorable [...] Deixa que el salm entri i cali en la profunditat del teu cor» (p. 21).

És un passeig per els temes cabdals dels salms i de la Bíblia en ge-

neral, per les paraules-claus. Ens invita a cercar, descobrir, interpretar els verbs, el substantius, els adjectius, els adverbis... però no per fer estadístiques o anàlisis gramaticals o literàries, sinó per trobar opcions vitals, concrecions, situacions existencials. De manera similar ens convida a introduir-nos en els símbols, imatges, metàfores «que perforen la realitat i la imaginació» (p. 36).

Ens proposa diversos mètodes o formes d'apropar-nos al immens món dels salms; a pregar amb ells, a compartir-los, a que formin part de la nostra vida personal i comunitària.

I desenvolupa alguns salms concrets, però mai deslligats de la resta del salteri i inclòs de tota la Bíblia. Així, per exemple, comenta el Salm 1 al costat del Salm 150, i fins i tot invita a un recorregut, a una passejada per diferents salms que tracten el tema de la felicitat. No puc deixar de mencionar el capítol 12, on desenvolupa el comentari del Salm 119: «Passió per la Paraula. El salm dels enamorats»; on els enamorats són el lector apassionat i la Paraula de Déu.

En tot el llibre trobarem experiències personals, comunitàries, animació bíblica, persones concretes (unes anomenades, altres insinuades), vida... És un llibre viu.